

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Mateo jíme'en í Jesuciristu'u

A'imej í vaújsimua'aci'istemua'ame'en a'ijna í Jesús

(Lc. 3:23-38)

¹ A'ii mú a'ín pú'een í vaújsimua'ame'en a'ijna í Jesús, ti ajta i'í Ciriistu'u í ti a'imej jetze airáne a'ijna í David teecan, ajta a'ijna í Abraham teecan.

² Abraham pu rape'eric'a a'ijna í Isaac. Ajta a'ijna í Isaac, a'í pu rape'eric'a a'ijna í Jacobo. Ajta a'ijna í Jacobo, a'í pu títi'iríjmua'a já'araa a'ijna í Judá, majta seica í mej ihuáamua'ame'en pú'een í Judá.

³ Ajta Judá a'imej pu títi'iríjmua'a já'araa, í mej miyen ánte'aruajca'a tijín Fares, ajta a'ijna í seíj Zara. Ajta í hua'anánaci'i, ayée pu ántehuaaca'a tijín Tamar. Ajta a'ijna í Fares, a'í pu típe'eri já'araa í Esrom. Ajta Esrom pu rape'eric'a í Aram.

⁴ Aram pu rape'eric'a a'ijna í Aminadab. Ajta Aminadab pu rape'eric'a a'ijna í Naasón. Tí'ij jí Naasón típe'eri já'araa ti ayén ántehuaaca'a tijín Salmón.

⁵ Ajta a'ijna í Salmón, a'í pu rape'eric'a a'ijna í Booz. Ayee pu ántehuaaca'a í náanajra'an í Booz tijín Rahab. Ajta a'ijna í Booz, a'í pu rape'eric'a a'ijna í Obed. Ajta ayén ántehuaaca'a í náanajra'an a'ijna í Obed tijín Rut. Ajta a'ijna í Obed, a'í pu rape'eric'a a'ijna í Isaí.

⁶ Isaí pu rape'eric'a a'íjna í David, í ti ajta te'enteájrupi í rey jime'e. A'íjna í David teecan, jamuan a'íjna ti ajta íra'ara'an pú'eene'e a'íjna í Urías, a'íi mú típe'eri muá'araa a'íjna ti ayén ántehuaa já'araa tijín Salomón.

⁷ Salomón pu rape'eric'a a'íjna í Roboam. Ajta a'íjna í Roboam, a'íi pu pé'ericira'an pú'eene'e í Abías. Ajta a'íjna í Abías, a'íi pu rape'eric'a a'íjna í Asa.

⁸ Asa pu rape'eric'a í Josafat. Tí'ij jí Josafat típe'eri já'araa ti ayén ántehuaaca'a tijín Joram. Ajta a'íjna í Joram, a'íi pu rape'eric'a a'íjna í Uzías.

⁹ Ajta a'íjna í Uzías, a'íi pu rape'eric'a a'íjna í Jotam. Ajta Jotam pu rape'eric'a a'íjna í Acáz. Ajta á'iyen a'íjna í Acáz típe'eri já'araa a'íjna í Ezequías.

¹⁰ Ezequías pu rape'eric'a a'íjna í Manasés. Ajta Manasés pu rape'eric'a a'íjna í Amón. Ajta a'íjna í Amón, a'íi pu rape'eric'a a'íjna í Josías.

¹¹ Ajta a'íjna í Josías, a'ímej pu títi'iríjmu'a'a já'araa í Jeconías, majta a'ímej í mej ihuáamu'a'ame'en pú'eene'e a'íjna í Jeconías.

Tí'ij Josías títi'iríjmu'a'a já'araa, seica mú mú a'uvé'uju'un. Matí'ij mi a'ímej a'uví'tí í mej Israel a'uchéjme'ecaa. A'uu mú já'ahua'a huaja'uví'ti seíj chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tijín Babilonia.

¹² Matí'ij miyen huaja'uví'ti, aj pu'i Jeconías seíj típe'eri já'araa ti ayén ántehuaaca'a tijín Salatiel. Ajta a'íjna í Salatiel, a'íi pu rape'eric'a a'íjna í Zorobabel.

¹³ Zorobabel pu rape'eric'a a'íjna í Abiud. Tí'ijtá'i a'íin Abiud rape'eri já'araa a'íjna í Eli-

aquim. Ajta a'íjna í Eliaquim, a'íi pu rape'eric'a a'íjna í Azor.

¹⁴ Ajta a'íjna í Azor, a'íi pu rape'eric'a a'íjna í Sadoc. Ajta a'íjna í Sadoc, a'íi pu rape'eric'a a'íjna í Aquim. Ajta a'íjna í Aquim, a'íi pu rape'eric'a a'íjna í Eliud.

¹⁵ Ajta a'íjna í Eliud, a'íi pu rape'eric'a a'íjna í Eleazar. Tí'ijta'i a'íjna í Eleazar típe'eri já'araa a'íjna í Matán. Ajta, a'íjna í Matán, a'íi pu rape'eric'a a'íjna í Jacobo.

¹⁶ Jacobo pu rape'eric'a a'íjna í José, a'íjna ti María tévi'itine'e. A'ii pu a'íin pú'een ti náanajra'an pú'eene'e a'íjna í Jesús, í mej miyen ratamuá'amua tíjín Ciríistu'u.

¹⁷ A'íj mú jín miyen ará'aseca'a a'achú cumu tamuáamuata'a japuan muáacua í mej jetzen airáane a'íjna í Abraham teecan. A'ii pu a'íin pú'een í tu'uvé'eteajti a'íjna í David. Majta miyen che'atá mena'a ará'axcaa a'íime í mej huá'a jetze airáane a'íjna í David teecan. A'ímej mú a'uví'ití a'ímej í mej Israel jetze ajtéme'ecantaca'a a'ujna já'ahua'a Babilonia. Ayee mú che'atá mena'a ará'axcaa tamuáamuata'a japuan muáacua tí'ij huanú'ihuaca'a a'íjna í Ciríistu'u.

*Tí'ij Jesús huanú'ihuaca'a
(Lc. 2:1-7)*

¹⁸ Ayee pu éeni'ici'e huanú'ihuaca'a a'íjna í Jesús ti ajta i'i Ciríistu'u. A'íi pu náanajra'an, a'íjna í María, pu'uri huataúra'acaa í runiuuca jime'e ti ij huatéviche'en a'íjna jamuan í José. Matí'ij caí xi náimi'i huaté'eca'a, aj pu i a'utasejre í pa'ari'i jucáara'an jetze. A'íi pu ayén ráaruu jíme'en í

muári'eri'ire'ara'an a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

19 Ajta nu'u a'íin ti ratévi'itíné'e a'ame, a'íjna í José, rí'i pu tí'itevistaca'a. Capu raxí'eve'eca'a ti ayén puaíjtzi raatá'an mé jéjre'e huá'a tzajta'a í teite. Mí ajta, a'íi pu ayén raxí'eve'eca'a ti mé rúurieni avíitzi jime'e.

20 Tí'ij raaxí'epi'intare ti ayén huárini, aj pu'i sejí tevi huatasejre í jemin í cutzí tzajta'a. A'ii pu a'íin pú'een sejí ti tí'ivaire'e í ta japua. Ayee pu tiraatá'ixaa tijín:

—José, mú'ee pej i'i huácixa'ara'an í David teecan, capej rátziine'e pej rá'anvi'itin a'u pe é'eche a'iné í ti a'utasejre í jucáara'an jetze, a'íj pu jíme'en huanéj í muári'eri'ire'ara'an í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

21 A'íi pu teáatacan tiyaúj a'ame. Ayee xu nu'u raatámua'ati tijín JESUS, a'iné a'ii pu a'íin pu'éene'e a'ame í ti huá'a japua niuuni í ruteítestemua'a í mej meri auteájturaa í Dios jemi. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

22 Ayee tiuju'uríj ti ij ayén te'araúrasten a'ij ti ajmí'i tiu'utaxájtaca'a a'íjna í ja'ati ti tí'ixaxa'ata'a í tavástara'a jetze me'ecan.

23 Ayen tijín:

Pa'ari'i pu nu'u huatasejre'esin í jucaatze'en a'íjna jetze í íita'a ti caí xi ja'atí ratévi'itin.

Tiyaúj pu nu'u a'ame teáatacan.

Aj mú mi miyen raatámua'atzi tijín Emanuel.

A'íjna niucarijra'a tijín Emanuel, ayée pu huataújmu'a'a tijín: Dios pu ta jamuan yé huaca.

24 Tí'ij huáji a'íjna í José, aj pu i ayén huaríj a'ij ti tiraatá'ixaa a'íjna í ja'ati ti ta japua tí'ivaire'e. Tí'ij jí ya'uví'iti í ruche.

25 Mí ajta, capu jamuan huáhuui ajta caí huanú'ihuaca'a a'íjna í pa'ari'i ti teáata'a. Mat'í'ij mi miyen raatamuá'a tíjín JESUS.

2

Mat'í'ij u yé'emuaareca'a a'íjna í Jesús a'íime í mej jeíhua támua'arejca'a

1 A'uu pu ja'unú'ihuaca'a a'íjna í Jesús, cha-jta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Belén. A'uu pu ajtémecan a'íjna í chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Judea. A'ájna a'u ti a'ín ja'unú'ihuaca'a í Jesús, a'í pu tí'itíveeca'a í rey jíme'e a'íjna í Heródes. Mat'í'ij mi seica Jerusalén e'iré'ene í mej jeíhua támua'arejca'a. U jetze pújme'en mú e'eráaci a'utí 'eíjninei í xicaj.

2 Mat'í'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'i í Heródes miyen tíjín:

—¿A'uné a'ij 'een a'íjna í huá'a rey í mej Israel jetze ajtémecan, a'íjna ti auchén huanú'ihuaca'a? A'ájna já'ahua'a a'utí 'eíjninei í xicaj, a'ujna a'u tej'éche, xu'ura'ave tu huasej ti a'utátzaareajraa a'íjna jíme'e ti huanú'ihuaca'a. A'íj tu jín te'uun mú a'uvé'uju'un tej ti rí'i tíraatéanjche.

3 Tí'ij ráamua'areeri'i a'íjna í rey, a'íjna í Heródes, jé'ecan pu tí'ijmua'astí já'araa a'íjna jíme'e. Majta, í teite í mej Jerusalén a'uchéjme'ecaa, naími'i mú tí'itziíne'eca'a.

4 Tí'ij jí Heródes hua'utajé naíjmí'ica í mej tihuá'ajte'e a'ímej í mej tí'ivaire'e hua'atáyujta'a,

majta í mej tihuá'amua'atehua'a í teite a'ij
ti té'eyu'usili í yu'uxari jetze. Ayee pu
tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿A'uné nu'u á'anu'ihuan a'íjna í Ciríistu'u?

⁵ Aj mú mi miyen tiraatá'ixaa tijín:

—A'ujna Belén, í chajta'a ti a'uun ajtémecan
a'ujna já'ahua'a u Judea, a'iné ayée pu ajmí'i
ra'uyú'uxaca'a a'íjna í ja'ati ti tí'ixaxa'ata'a í Dios
jetze me'ecan.

⁶ Ayen tijín:

Mú'een mi sej Belén a'uchéjme,
a'ujna chuejra'a japua ti a'uun auucá'a u Judá,
íjii, mú'een xu xaa se'ín pú'een
í sej jaítze'e c'lieen jín tí'aíjta.

Mí ajta, méjca'i huáyee,
sej pu a'amua jetze nu'ihuan
ti ve'ecán jín tiu'uta'aíjta.

A'í pu antiújmua'aréere a'ame
huá'a jime'e í neteítestemua'a,
a'ímej í mej Israel jetze ajtémecan.

⁷ Aj pu i Heródes huaja'utajé avítzi jime'e
a'ímej í mej jeíhua támua'arejca'a. Tí'ij jí ayén
tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿A'achúni ari á'atee ti huaja'utasejra a'íjna í
xu'ura'ave?

⁸ Ajta á'iyen hua'uta'aíj mej á'uciine a'ujna u
Belén. Ayen tihua'utá'ixaa tijín:

—Sericu, setá'aj yá'uhuauni temua'a naa se'íjna
í pa'ari'i. Setí'ij raateún, aj xu si mú a'uvé'uju'un
setá'aj naatá'ixaate'en, neatá'aj neajta inee
á'ume'en, neatá'aj rí'i tiraateájtuaani.

⁹ Matí'ij ráanamujri'i me'íjna í rey, aj mú mi
a'ucij. Ajta a'ín xu'ura'ave ti a'utasejre a'ímej jemi

a'ujna seij chuéjra'a japua a'u ti 'eíjninei í xica, a'íi pu amuacaí huamé'ecaa. Ti'ij jí án a'ujcháxi í chi'ij japua a'u ti a'ij é'ene'e a'íjna í pa'ari'i.

¹⁰ Jé'ecan mú huataújtemua'ave matí'ij raaseíj me'íjna í xu'ura'ave.

¹¹ Mua'antenéesime'ecaa mú u chi'ita, matí'ij mi raaseíj í pa'ari'i jamuan í náànajra'an. Aj mú mi títunutaxi. Temua'a mú naa rí'i tiraatá'a. Matí'ij mi te'entícuunaxi tiu'ujcáaja, a'íi mú raatapuaíjve ti'itíj oro, majta ti'itíj cítzive'eri, majta ti'itíj cuaane'e ti ayén ántehuaa tijín mirra.

¹² Majta á'yien tiú'umaaraca'a ti nu'u Dios hua'utá'ijmíjri'i mej nu'u caí huaré'eciine a'íjna jemi í Heródes. A'íj mú jín seij jetze a'ucí í juye mej mi a'uré'enen me'újna chuéjra'a japua a'u mej é'echejca'a.

Jíme'en í mej huataúruu me'újna u Egipto

¹³ Matí'ij a'ucíj a'íime í mej jeíhua támua'arejca'a, ja'atí pu huataseíjre a'íjna jemi í José tí'ij tí'imaaraca'a. A'íjna í ja'ati, a'ii pu a'ín pú'een'e seij ti tí'ivaire'e u ta japua. Ayee pu tiraatá'ixaa tijín:

—Ájchesi. Patá'aj rá'anvítin pe'íjna í pa'ari'i, pajta í náànajra'an. Á'ura'a patá'aj raaté'avaa mi pa'ari'i, pajta í náànajra'an. Huá'anvítichi a'ujna Egipto. Setá'aj se'uun a'uté'en ajta nena'a caí neajtahua'a amuaatá'ixaate'en ja'anáj ti huatári'iristari sej yé uvé'enen seyajna. Ayee xu huárini a'iné a'íjna í Heródes, a'íi pu rahuauni í pa'ari'i ti i raajé'ica. —Ayee pu tiraatá'ixaa.

¹⁴ Ti'ij jí ájchee í José. Ya'uví'iti a'íjna í pa'ari'i, ajta náànajra'an. Ajta a'ín huá'a jamuan pu á'uraa

a'ájna tíca'ari tzajta'a. A'uu mú a'ará'a a'ujna Egipto.

¹⁵ A'uu mú é'etee ajta caí huamí'i a'ájna í Heródes. Ayee pu a'ájna jín huaríj tí'ij araúrusten í niuucari ti jíme'en ayén ajmí'i tiu'utaxájtaca'a seíj ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan tijín: “U nu ya'utajé í niyauj a'ujna Egipto.”

Heródes pu raata'aíjtaca'a mej huá'ucui'ini í tí'iríi

¹⁶ Tí'ij Heródes ráamua'areeri'i mej raatémua'iti a'íime í mej jeíhua támua'arejca'a, jé'ecan pu huataniú'ucaca'a. Tí'ij jí ra'utámua'areeri'i a'ij mej tiu'utaxájtaca'a a'íime, aj pu i Heródes tiu'uta'aíjtaca'a mej nu'u huá'ucui'ini najmí'ica í tí'iríi mej teteca í mej miyen raacha'íjmee hua'apua nine'ira'a múuci pújme'en. Najmí'ica mú huajá'ucuii a'úu mej Belén é'echejca'a, majta í seica í mej a'imuá antachéejme'ecaa.

¹⁷ Ayee pu te'araúruste a'ájna í niuucarijra'a ti jíme'en ayén ajmí'i ra'uyú'uxaca'a a'ájna í ja'ati ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ayee pu ántehuaaca'a tijín Jeremías.

¹⁸ Ayen tijín:

Ayee pu tiú'unamuajri'i a'ujna já'ahua'a u Ramá,
mej ruyeineca'a,
majta jeíhua ruxieemijte'eca'a.

A'ájna í Raquel, a'íi pu seíj a'ín pú'een
í mej ruyeineca'a.

Ruyaujmua'a pu jíme'en ruyeineca'a.

Capu raxí'eve'eca'a mej rí'i tiraatéjeeve a'ájna
jime'e

í mej caí ché'e mé jé'e já'ahua'a
í yaújmua'ame'en.

Ayee pu'u.

¹⁹ Aru tí'ij ari huamí'i a'íjna í Heródes, se'ij pu ajta huatase'ijre a'íjna jemi í José tí'ij tí'imaaraca'a. A'ii pu a'íin pú'een se'ij ti tí'ivaire'e ta japua í tavástar'a jemi. Ayee pu a'íin tiraatá'ixaa tíjín:

²⁰ —Ájchesi. Ánvi'itichi hui a'íjna í pa'ari'i, pajta í náànajra'an. Setá'aj já'ucine se'újna chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Israél. Pu'uri huamí'i í tí rajé'icatami'ica'a a'íjna í pa'ari'i. —Ayee pu tiraatá'ixaa.

²¹ Tí'ij jí ájchee a'íjna í José. Aj pu'i ya'uví'iti a'íjna í pa'ari'i, ajta náànajra'an. A'uu mú a'ará'a me'újna Israél.

²² Mí ajta a'íin José, ayée pu ráamua'areeri'i ti nu'u a'íin Arquelao tí'aijtaca'a ruyá'upuaci'i jetze me'ecan, a'íjna í Heródes teecan. Ajta pu Dios raatá'ixaa tí'ij tí'imaaraca'a. A'íj pu jín tí'tizihne'eca'a ti a'uun e'ará'asti, a'ujna Judea. Tí'ij jí a'uun a'ará'a ti jetzen ajtémecan a'ujna Galileeye.

²³ Tí'ij a'uun a'ará'a, a'úu pu e'ehuaújchejte, chajta'a jetze ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Nazarét. A'uu pu huaye'ixi. Ayee pu tiuju'uríj ti ij ayén araúrasten a'íj mej tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej mejmí'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Miyen tíjín: “Ayee mú raatámua'atzi tíjín Nazarét ti é'eme'ecan.”

3

Juan pu nu'u huá'amua'i huacare'e a'ujna a'u ti cai'é'e tí'itíj

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ A'ájna'ímua aj pu a'utasejre a'u ti caí é'e ti'itíj a'ájna í Juan ti huá'amuai'ihuacare'e. A'uu pu tihua'a'ixaate'eca'a.

² Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Setá'aj seicié tiú'umua'ati í ru tzajta'a a'iné pu'uri hui tén a'ájna teja'uré'enejsin ti Dios íyen tiu'uta'ajta nainjapua í chaanaca.

³ A'ájna í Juan, a'ii pu a'ín pú'eene'e ti jíme'en raataxájtaca'a ajmí'í a'ájna í ja'ati ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ayee pu ántehuaaca'a tijín Isaías. Ayen tijín:

Ja'atí pu u e'ejíhuá a'ame a'ujna já'ahua'a a'u ti caí é'e ti'itíj.

Yee pu ti'ixa tijín:

“Naa xu rí'í huaujjéjcuare'en, mi ru tzajta'a, mú'een, a'iné tavástar'a pu yé uvé'enejsin.

Caxu a'ij yá'unamuajra.”

⁴ Ajta a'ájna í Juan, ayée pu éene'e ti'itéchejca'a cíxuri ti itzíjhua, cameeyu'u ju'uxa'a jime'e. Ajta típuaasica'a, navij tu rumua'atí. Ajta nu'u huátuna'ise cua'acare'e, ajta searate, 'itzitá mej xuaa.

⁵ Majta me'ín í mej a'ímuá a'uchéjme'ecaa, naíjmi'í mú e'iré'enineica'a a'u ti a'utéveeca'a í Juan. A'uu mú e'eráci'ica'a tíj na'a a'u ti huatacá'a a'ujna chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuuaa tijín Judea, majta seica í mej me'uun é'eche a'ujna chajta'a ti ayén téja'arájtehuuaa tijín Jerusalén, majta í seica í mej me'uun é'eme'ecan a'u ti a'atamí'íye í játe'ana ti ayén téja'arájtehuuaa tijín Jordán. A'uu mú a'uré'enineica'a mej mi ráanamua.

6 Jíme'en mu'u tiu'utétzaahuate í mej jín auteájturaa í Dios jemi, aj pu'i Juan huá'amuai'ihuaca'a í játe'anara'an jetze í Jordán.

7 Mí ajta í Juan, t'íj a'ímej huasej í mej miyen ánte'arua tijín fariseos, majta í mej miyen ánte'arua tijín saduceos, t'íj a'ín hua'usej í mej jeíhua e'evé'uju'uca'a mej mi huaújmuai'ihua, ayée pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Mú'een mi sej tí'ihua'itaca, ¿ni tzaa seri tí'itese'e ti caí Dios puaíjtzi amuaatá'an? ¿A'ataani amuaatá'ixaa sej si siyen rici?

8 Rí'i xu'u se'íjna jime'e mej mi ráamua'aree í teite sej seri tzáhuati'ira'a jín tí'imua'atze.

9 Caxu siyen tí'imua'ajca í ru tzajta'a yee: “Ayej ti'ayajna ti naa titaatévaire'en a'iné teen tu i'i huácixa'astemua'ame'en a'íjna í Abraham teecan.” Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Ayej ti'ayajna ti Dios raay'íiti ti rí'i raará'atza í tete matj í huácixa'astemua'ame'en a'íjna í Abraham teecan. Capu ti'itj a'ij tejámuaatévaire'esin sej siyen tí'imua'ajca rujímua'a sino sej siyen huanén tj Abraham teecan.

10 Pu'uri teja'uré'enejsin vejli'i a'ájna xicájra'a jetze ja'anáj ti pua'a amua'ajteá'axi'isin í Dios ca'anín jime'e. Ayee pu á'amuaruuren cumu tj ja'atí cijej té'ijveichixi'in tepuaj jime'e. Nain í cijej ti caí tí'itaaca, a'í pu té'ijveichixi'isin. Tí'ij jí ra'anteáitaira. Ayee pu che'atá na'a teja-mua'ajteá'axi'isin mú'ejmi.

11 Aru inee, nee nu amuáamuai'ihuaca'a jaj jime'e mej mi ráamua'aree í teite sej seri seicié tiu'umuá'aj í ru tzajta'a. Mí ajta, a'ín ti hui

nehuárita'a yé e'evé'eme, a'íi pu jaítze'e raayí'iti necaí inee. A'iné nee nu cílieene'en jín ti'it'éjvee í jemin, capu ayén tínaavíjte'e ineetzi nej rajta'ípi'ín í ca'acaira'an. Mí ajtá'i a'íin, seíj pu huata'íti ti huateáturan mú'ejmi jemi. Ajta a'íin í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu uté'a'asin mi a'amua tzajta'a. Ajta a'íjna ti hui nehuárita'a yé e'evé'eme, a'íi pu r'íi á'amuaruuren.

¹² Ayee pu té'eme. Xíee ti ja'atí ari ru'ite'í í ti jín ra'anáca'atzi í triigu. A'íi pu ru'irátu'isin í xaiiri pua'acié. Ajta a'íjna í imue'eri, rájseire'esin u chi'íta. Ajta í xaiiri, taij jetze pu án yá'urieexijsin í ti caí ja'anáj á'amí'ini. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Juan.

*T'íj Juan ráamuai'ihuaca'a a'íjna í Jesús
(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)*

¹³ Aj pu i Jesús huataseíjre. A'uu pu a'arájraa a'ujna chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Galileeye tíj Juan ráamuai'ihua játe'ana jetze ti ayén ántehuaa tíjín Jordán.

¹⁴ Ajta a'íjna í Juan, ayée pu tí'imua'ajca ti raatá'ijmíi. Ayee pu tiraatá'ixaa tíjín:

—¿Ni mú'ee piyen yé vé'eme inee jemi? Jaítze'e pu raavíjte'e pej piyen náamuai'ihua ineetzi.

¹⁵ Mí ajta a'íin í Jesús, ayée pu tiraata'ixaa tíjín:

—Ché'e ayén 'eene'en. Ayee pu hui tiraavíjte'e tej tiyen huárini tej ra'ará'astijre'en te'íjna jime'e a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios.

Aj pu i Juan ráamuai'ihuaca'a í Jesús.

¹⁶ T'íj ráamuai'ihuaca'a, aj pu'i Jesús a'itáraa á jaata'a. Jíme'en pu'u a'itáraa, tí'ij jí antácuunareca'a í ta japua ti a'utéjmuaa. T'íj jí iiraaseíj ti

a'icamé'ecaa a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ayee pu seijre'eca'a tíj cucui'i. Tí'ij jí japan a'ujyeijxi.

¹⁷ Ajta á'iyen niucari huánamuajri'i ti júte'e uj e'icánamuajre'e. Ayen tíjn:

—Niyauj pej pírici í nej muá'ixe'eve'e. Jé'ecan pej hui naa rí'i naatá'a i ne tzajta'a.

4

Tiyaaru'u pu tiu'utése ti raamuá'itín a'íjna í Jesús (Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ Tí'ij jí a'ín í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'í pu ya'uví'iti a'íjna í Jesús í jiri jetze tí'ij a'ín tiyaaru'u tiu'utése'en ti raamuá'itín a'íjna í Jesús.

² Ajta a'ín Jesús, a'úu pu é'etee a'achú cumu hua'apuate xicaj ti caí tí'icua'a. Aj pu i hu-ata'í'icuataca'a.

³ Ajta á'iyen a'ín tiyaaru'u e'iré'ene a'íjna í Jesús jemi ti ij raamuá'itín. Ayee pu tiraatá'ixaa tíjn:

—Tí pua'a hui yaujra'an pej pú'een í Dios. Patá'aj raata'aíjte'en amíjna mi tetej tí'ij pan hu-ateújtaahua.

⁴ Ajta Jesús, ayée pu tiu'utaniú tíjn:

—Capu a'í na'a ruxe'eve'e í pan ti jín te'utáviicua'i í tevi, sino ajta pu a'ín ruxe'eve'e nain í niucari ti é'eme'ecan í Dios jemi.

⁵ Tí'ij jí a'ín tiyaaru'u ajtahua'a ya'uví'iti a'íjna í Jesús a'ánna Jerusalén. Teyuu pu japan ra'antítuaa a'u ti e'evé'epa'atzara'a.

⁶ Ajta ayén tiraatá'ixaa tíjn:

—Tí pua'a hui yaujra'an pej pú'een í Dios, ancájvetzi, a'iné ayée pu té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze tíjn:

Dios pu huaja'uta'íti í mej títetateí í jemin mej mi muáacha'in.

Majta mú'eetzi memué'atini rumuájca'a jime'e. A'íime mú á muaatéchajtza tí'ij caí ti'itíj a'ij muarure.

⁷ Jesús pu ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Mí ajta, ayée pu che'atá na'a ayén té'eyu'usilí í yu'uxari jetze tijín: “Capej piyen tirá'axieehuari'ira ti'itíj jime'e ti Dios ayén ti'itíj jín huárini.”

⁸ Ajta a'íin í tiyaaru'u, ajtahua'a pu ya'uví'iti já'ahua'a yee jirí jetze ti ájtee. Aj pu i raataseíjra nainjapua, tíj na'a seíj chuéjra'a japua a'u mej a'uchéjme í teite. Raataseíjra a'achú ti ve'etí a'uun huatacá'a.

⁹ Ayee pu tiraatá'ixaa tijín:

—Nain nu muatapuaíjve'esin nelíjna ti pua'a piyen huárini pej títunuta, pej pi naateánajche.

¹⁰ Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Aricu, mú'ee pej ilí tiyaaru'u, a'iné ayée pu té'eyu'usilí í yu'uxari jetze tijín: “Setá'aj raateánajche se'íjna í tavástarara'a í a'amua Dios. A'íj xu'u huatévaire'en.”

¹¹ Aj pu i á'uraa a'íjna í tiyaaru'u. Capu ché'e a'ij ráaruu. Matí'ij mi huataseíjre í mej títetateí í ta japua mej mi raatévaire'en me'íjna í Jesús.

Jesús pu a'utéjche ti tiu'umuári'en u Galilea

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Tí'ij Jesús ráamua'areeri'í ti aiteánami'ihuaca'a a'íjna í Juan, aj pu'í á'uraa a'ujna chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuuaa tijín Galilea.

¹³ A'uu pu e'erájraa a'ujna Nazarét. Tí'ij jí a'uun a'ucáane a'ujna Capernaúm, chajta'a ti a'utacá'a

a'ujna ti e'leve'e'ástime í jaj ti a'utacá'a a'ájna ve-
jli'i seíj chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tijín
Zabulón, ajtahua'a seíj chuéjra'a japua ti ayén
téja'arájtehuaa tijín Neftalí.

¹⁴ Ayee pu tiuju'uríj ti ij ayén araúrasten a'ij ti
tiu'utaxájtaca'a a'ájna ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze
me'ecan a'íjna í Isaías.

¹⁵ Ayen tijín:

Ayee pu té'eme a'ujna chuéjra'a japua a'u
mej é'leche í teite í mej caí Israel jetze
ajtéme'ecan,

a'ujna ti huatacá'a u Zabulón,

ajta í seíj chuéjra'a japua u Neftalí,

ajta seíj í juye ti a'uun e'eténeana a'u ti
e'leve'e'ástime í jaj ti ve'ée,

ajta utavén pújme'en í Jordán,

ajta u Galileeye a'u mej a'uchéjme í mej caí Israel
jetze ajtéme'ecan.

¹⁶ A'íime í teite, a'iné capu huá'a jemi raateájtuaa
í mej seijre'eca'a í tíca'ari tzajta'a, a'íí mú
raaseíj ti u ajtáztaca'a, temua'a naa,

majta a'íime í mej a'uchéjme'ecaa a'u mej
yé'ejpuaíjtzica'a,

ayée mú 'eene'e, xiee mej cuj mí'ichica'a, a'iné
ayée pu hua'é'ene'e, xiee ti huatíca'a.

Aj pu'i huá'a jetze huatáztareajraa.

Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

¹⁷ Tí'ij jí a'ín Jesús a'utéjche ti tihuá'amua'aten.
Ayee pu tihuá'atixáate'ajraa tijín:

—Setá'aj seicié tiú'umua'ati í ru tzajta'a a'iné
pu'uri tén teja'uré'enejsin ti tiu'uta'aíjta í Dios íiyen
chaanaca japua.

Jesús pu hua'utajé í mej ruhua'itépe'eca'a, í mej muáacua

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ Ajta í Jesús, áa pu 'ejtém'e'eca'a a'ájna vejli'i ti e'eve'e'ástime í jaj ti ayén téja'arájtehuaa tijín Galilea. Tí'ij i a'ímej huasej í mej hua'apua í mej ru'ihuaamua'a pú'een. A'íime mú a'íin pú'een a'íjna í Simón, ajta juutzeájra'an a'íjna í Andrés. Ajta a'íjna í Simón, ayée mú majta ratamuá'amua tijín Pedro. A'íi mú xiéjmua'ari jín hua'ité vivi'iraca'a. Ayee mu'u tí'ijri'irejca'a a'íime.

¹⁹ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Mú se'utáuruyi'i neetzi jemi. Nee nu tejá'amua'aten sej si caí ché'e siyen hua'ité tí'iviivi'ira'an sino teite xu'u si tíseire'esin ineetzi jemi.

²⁰ Jíme'en pu'u ayén tihua'utá'ixaa, aj mú mi raatapuá'ajtaca'a. Matí'ij mi ateja'upí í xiéjmua'ari, Matí'ij mi a'ucí jamuan.

²¹ Tí'ij ijtá'i á'ayee a'uré'ene. Ajtahua'a pu hua'apuaca huasej í mej ru'ihuaamua'a pú'een. Sej pu ayén ántehuaa tijín Jacobo. Ajta í juutzeájra'an, ayée pu ántehuaa tijín Juan. A'íi pu huá'ape'eri í Zebedeo. A'uu mú a'aráte'eca'a í canuuhua'a jetze. Huá'a jamuan pu arácatii í hua'atáàta. Xiéjmua'ari mú rí'i tí'iruurejca'a ti tí'isiujtza'ani. Tí'ij i Jesús hua'utajé mej mi jamuan á'ujujhua'ane'en.

²² Aj mú mi raatapuá'ajtaca'a. Matí'ij mi aitacj í canuuhua'a jetze. A mú yaúurie í rutáàta. Matí'ij mi a'ucj jamuan í Jesús.

*Jéihua pu tihuá'amua'ate a'ijna í Jesús í teite
(Lc. 6:17-19)*

²³ Tí'ij a'íin í Jesús a'utéjche ti á'uche'ecane'en nainjapua tíj na'a a'úu ti huatacá'a u Galileeye, a'íi pu tihuá'amua'atehua'a í teite tíj na'a ti seijre'e hua'ateyuu tzajta'a. A'íi pu jín tihuá'a'ixa'atehua'a í niuucari ti jíme'en raxa í Dios ti tí'aijta nainjapua í chaanaca. Ajta Jesús tihuá'uhuaa najmí'ica í mej tí'icucui'i. Capu tí'iseicaj na'a í cu'ini'ira'a. A'íi pu nain jín tiú'uhuaataca'a.

²⁴ Aj mú mi ráamua'areeri'i tíj na'a a'uun ti huatacá'a seij í chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Siria. A'íj mú huámua'areeri'i a'ij ti tí'itíj huáruu a'ijna í Jesús. Mat'íj mi u huaja'aráavi'iti í mej tí'icucui'i, ti tí'imuí'í í cu'ini'ira'a. Seica mú huápi'i tí'icucui'icaa, ajta seica, capu huá'aca'anisti'iraca'a. Ajta seica, tiyaaru'u pu huá'a tzajta'a seijre'eca'a, majta seica í ti hua'acáteuunéjme'ecaa, majta seica mú ciyáaxavi'i. Najmí'ica pu tihuá'uhuaa.

²⁵ Jéihua mú ajteáxiireca'a í teite, í mej me'uun e'eráaci a'ujna chuéjra'a japua u Galileeye. Majta seica, a'úu mú e'eráaci ti ayén téja'arájtehuaa tíjín tamuáamuata'a ti chájta'ajme, majta seica me'újna já'ahua'a u Jerusalén, majta seica tíj na'a a'uun ti huatacá'a u Judea. Seica mú majta aítac'íj í mej utavén pújme'en e'echéjme'e u Jordán. Jéihua mú jamuan á'ujujhua'ane'e.

5

Í niuucari ti Jesús hua'utá'ixa í jírí jetze

¹ Tí'ij hua'usej'í í teite mej jeíhua mu'licáa, aj pu'í antíraa í Jesús í jírí japua. An pu a'ujyej'ixi. Mat'í'ij mi a'íime í mej á'ujuhua'ane'e jamuan, a'íí mú ajteáxí'reca'a.

² Aj pu i a'utéjche ti tihuá'umua'aten.

I niuucari ti tamuáamuata'a ará'ase í mej jín ráamua'aree ti Dios r'í'í tihua'atá'aca
(Lc. 6:20-23)

³ Ayen tijín:

—Miche'e huaújtemua'ave'en jeíhua í mej tirú'umua'aree í ru tzajta'a mej caí a'ij tí'ijviicua'í í Dios jemi, a'iné a'íí mú me'uun huaté'uu muá'aju'un í Dios jemi.

⁴ 'Miche'e huaújtemua'ave'en jeíhua í mej ruxíeemj'te'e me'íjna jíme'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi a'iné Dios pu r'í'í tihua'utá'asin.

⁵ 'Miche'e huaújtemua'ave'en jeíhua í mej r'í'í té'umuaajcaa í ru tzajta'a í Dios jemi, a'iné a'íí mú ra'ancuré'asin a'íjna chuéjra'a ti jíme'en Dios te'ateújratziiri'i ti hua'utá'an.

⁶ 'Miche'e huaújtemua'ave'en jeíhua í mej rahuauca, majta í mej jeíhua raxí'eve'e, mej mi miyen huárini a'ij ti tiraavj'te'e í Dios jemi, a'iné Dios pu ayén huá'aruuren mej mi miyen ra'ará'astijre'en.

⁷ 'Miche'e huaújtemua'ave'en jeíhua í mej huá'acu'uve í seica í ru'ihuaamua'a, a'iné Dios pu huá'ancu'uvajxi'isin a'ímej.

⁸ 'Miche'e huaújtemua'ave'en jeíhua í mej urarí'en seijre'e í ruxíejniu'uca jetze, a'iné a'íí mú raseijran í Dios.

9 'Miche'e huaújtemua'ave'en jeíhua í mej rahuahuau mej caí ne'use'e, a'iné ayée pu Dios hua'utámua'atzi tijín: “Niyaujmua'a.”

10 'Miche'e huaújtemua'ave'en jeíhua í mej rapuaítzi muá'aye'i me'íjna jime'e mej miyen rici a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. Nain pu xaa tihua'aci'iti a'ujna a'u ti é'esejre'e í Dios.

11 'Setá'aj huaújtemua'ave'en setíj sena'a pua'amé mú'een, ti pua'a me'ín í teite miyen a'ij pua'a tejá'amuaxajta, majta a'ij pua'a á'amuaruure na'ari hua'itzi jín tejá'amuaxajtzi'i me'íjna jime'e sej tí'ixaxa'a neetzi jetze me'ecan.

12 Setá'aj huaújtemua'ave'en. Caxú ruxieemiste'e, a'iné jeíhua pu tejá'amuaci'iti í ta japua Dios ti é'esejre'e. Ayee mú che'atá mena'a huá'uruu a'ímej í mej mejmí'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

*Mej nu'u miyen me'íjna jín tí'ivaire'e mej mi rí'i huá'aruuren a'ímej í mej yen japuan seijre'e
(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)*

13 'Ayee xu hui tí'ivaire'e huá'a tzajta'a í teite tíj ajta tí'ivaire'e í unaj í mej jín tí'icacare í cual'ira japua. A'íjna í unaj tí'ivaire'e tí'ij caí huatépete í hua'ira'a. Mí ajta, ti pua'a huateáru'una, aj pu'i ráxi'isin í ti a'ancacá. ¿A'iné auj tí'iri'iri tí'ij ajtahua'a ancacá á'ara'ani? Capu ché'e a'ij tí'iri'iri, a'iné pu'uri ráaxi'i í ti ancacá. Ayee pu'u qui tí'ivaire'e mej mi mé rúurieexin, mej mi majta ratziinajye'ican í teite. Rí'i xu'u mú'een tí'ij caí ayén che'atá na'a tejamuáaruuren mú'ejmi.

14 'Ayee xu seijre'e huá'a tzajta'a í teite títzari ti ja'atí án yá'ujche ti ij a'ímuá a'atáneeri'icij nainjapua íiyen chaanaca japua. Ajta, chajta'a ti a'utáca í jírí jetze, capu rí'írí ti huateúravaa.

15 Ajta, capu ja'atí ayén cantiira'a antítaiira ti ij a'uun ya'uteárujte'en í utaatzí jete, sino án pu ya'ujchájta ánimua t'í'ij a'ímuá a'atáneeri'icij huá'a tzajta'a í mej uráatei u chi'íta.

16 A'íj pu jín, ti pua'a ti'ítíj a'ij seruure mú'een, setá'aj hui siyen ráaruuren mé jéjre'e huá'a tzajta'a í teite mej mi ráamua'aree sej siyen ríci se'íjna jíme'e í ti í'ixí'epí'in. Aj mú mi xaa rí'í tiraateájtuaani í Dios.

A'íjna í niuucari í mej jíme'en tí'ajta

17 'Caxu siyen tí'imua'ajca í ru tzajta'a yee nee nu ra'antipua'ajte'esin ne'íjna í niuucari ti raateájtuaa itejmí jemi a'íjna í Moisés teecan, ajta í mej raataxájtaca'a a'íime í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Canu ne'íjna jín mú a'uvé'emej nej ni ra'antipua'ajte'en ne'íjna í niuucari. Canu xaa ne'u. Ayee nu 'een jín mú a'uvé'emej nej ni raanaíjmire'en.

18 Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jíme'e, t'í'ij auj seijre'e ti yen seijre'e íiyen chaanaca japua, ajta í ti é'eseijre'e júte'e u ta japua, capu hui ti'ítíj a'uvaájtzi a'íjna jetze í mej ra'uyú'uxaca'a í yu'uxari jetze, capu ti'ítíj, ti pua'a leetra na'a, na'ari í ti ra'avé'eraráatzajme.

19 'A'íj pu jín, ti pua'a ja'atí caí ra'ará'astijre'en seíj í niuucari ti ayén té'eyu'usi'ihuaca'a í yu'uxari jetze, ti pua'a ajta a'íin tiráamua'aten seíj í ja'ati ti ayén che'atá na'a caí ra'ará'astijre'en a'íjna,

Dios pu jemi ayén ámitieere'e ti caí ti'itíj vaire'e a'íjna í ja'atí a'ujna u ta japua. Capu amín a'ij ti pua'a caí ra'ará'astijre í niuucari ti jaítze'e caí ruxe'eve'e; aúche'e pu ve'ecán jín auteáturaasin í Dios jemi. Mi ajta, ti pua'a ja'atí ti na'a ti ayén rá'atzaahuate'e a'íjna í niuucari, ajta seica tiú'umua'aten mej mi miyen che'atá mena'a rijca, Dios pu jemi ámitieere'e ti a'ín xaa tí'ivaire'e jeíhua u ta japua.

²⁰ 'A'íj pu jín, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, ti pua'a secaí siyen tihua'utémua'itín a'ímej í mej tihuá'umua'aten í yu'uxari jetze, majta a'ímej í fariseos, ti pua'a secaí hua'utémua'itín se'íjna jime'e í sej ra'ará'astijre'en a'ij ti té'eyu'usí'i í yu'uxari jetze, ca xu ja'anáj a'uteáruti a'ájna Dios ti é'eseijre'e u ta japua.

Jíme'en í mej jín níniu'ucacu

(Lc. 12:57-59)

²¹ 'Xu'uri siyen ráanamujri'i mej miyen tihua'utá'ixaa í á'amuaya'upuaci'istemua'a tijín: “Caxu tí'itecui'ica. Na'ari caí, ti pua'a ja'atí se'íj huajé'ica, ruxe'eve'e mej puaíjtzi raatá'an.”

²² 'Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, ti pua'a ja'atí ayén huataniú'ucan jemin í ruxí'ej tevi, ayée pu tiú'ujxe'eve'e ti Dios ayén puaíjtzi raatá'an a'íjna í ja'atí. Neajta niyen tejá'amua'ixaate'e, ti pua'a ja'atí ayén a'ij pua'a tiraatájeeve a'íjna í ruxí'ej tevi tijín: “Mú'ee pej caí ti'itíj huayí'iti”, ayée pu tiú'ujxe'eve'e mej rá'anvi'itín a'ímej jemi í jueesi. Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, ti pua'a ja'atí ayén a'ij pua'a tiraatájeeve í ruxí'ej tevi tijín: “Mú'ee pej caí ti'itíj mua'aree”, ayée

pu Dios ayén tiraatá'ixaate'esin tijín: “Aricu, áa pej a'utevéé puá'ara'ani í taij tzajta'a ti caí ja'anáj á'amí'ini.”

²³ 'A'íj pu jín, ti pua'a peri ti'itíj tí'imuai'ivajta a'íjna japua a'u sej yé'ana'amiche í Dios, ti pua'a peri ra'utámua'aree í pej jín auteájturaa jemin í axí'ej tevi, ayée pej huárini.

²⁴ A'uu pej ye'utécán í pej tiu'utámuaí'ivejta a'íjna japua a'u sej yé'ana'amiche í Dios. Patá'aj amua-caí u á'ume'en a'íjna jemi í axí'ej tevi patá'aj tiu'utá'uuni'i í pej jín a'uteájturaa í jemin. Aj pu xaa ari rí'irí pej mú a'uvé'eme'en patá'aj tiu'utámuaí'ivejta.

²⁵ 'Setá'aj ca'anacan raaxí'epi'intare'en a'íjna jamuan í ti muájcha'üre'e, t'íj auj muá'anvi'itin huá'a jemi í jueesi. Setá'aj siyen raaxí'epi'intare'en set'íj seuj huajú'un í juye jetze. Na'ari ti pua'a pecáí piyen huárini, a'íj pu mú'eetzi tiu'utátuiire'esin í juees jemi. Ajta a'íjna mú'eetzi pu tiu'utátuiire'esin jemin a'íjna í ti ravaire'e. Ajta a'ín ti ravaire'e, a'íj pu mua'íteánajsin.

²⁶ Ayee nu hui tí'imua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, camu ja'anáj mua'irátuaasin ajta pena'a caí tihua'unájchite'en nai jime'e a'achú mej muá'ijijve'e.

Jíme'en a'ímej í mej tiú'ujxana'acira'ate

²⁷ 'Xu'uri ráanamujri'i í mej mejmí'i miyen tiu'utaxájtaca'a tijín: “Capej 'íta'a jamuan hui'ica í pej caí ratévi'itin.”

²⁸ 'Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e tijín: A'atí ti na'a ti ayén 'íta'a seijra temua'a naa ti ij ayén raatá'asti í ru tzajta'a ti jamuan

huáhui'ini, ayée nu tejá'amua'ixaate'e ti a'íjna í ja'atí ari tiú'ujxana'acira'ate í ru tzajta'a a'íjna jamuan í 'íita'a ti caí ratévi'itín.

29 'Neajta nu niyen tejá'amua'ixaate'e tijín: Tí pua'a piyen éene'en pej jetzen rapua'ajte'e mi á'ají'i ti ari'írínta'a pújme'en seijre'e pe'íjna jime'e í pej jín auteájturaa í Dios jemi, aítátichi muá'ají'i ti ari'írínta'a pújme'en seijre'e. Aa pej yaúurieni. Ayee pej huárini, a'iné jaítze'e pu timuaatéva'iri pej ti'itíj á'urieni ti cálieen caí pej nain e'ehuá'arieni matí'ij án muajá'uríeeni í taij tzajta'a.

30 Ajta ti pua'a piyen éene'en pej jetzen rapua'ajte'e mi á'amujca'a ari'írínta'a pújme'en seijre'e, patá'aj ra'ajtaveíjche amíjna mi á'a muájca'a. Pajta a'imuá yaúurieni a'iné jaítze'e pu timuaatéva'iri pej ti'itíj á'urieni ti cálieen caí pej nain e'ehuá'arieni matí'ij án mú já'urieni í taij tzajta'a.

Jíme'en í mej já'ita'a a'utací'ica

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

31 'Majta hui mejmí'i miyen tí'ixaxa'ata'a tijín: “Ja'atí ti raxí'eve'e ti ru'íj mé úurieni, ché'e a'ín cuapée raatapíjte'en í ru'íj í ti jín mé rúurieni.”

32 Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e. Tí pua'a ja'atí ru'íj mé úurieni, caí ayén ti'itíj jín huarín a'íjna í 'íita'a ti xana'acire'e, ti pua'a caí seíj jamuan huáhui'ini, seíj pu'u í ti jín tiu'utá'a ti ij ja'atí ru'íj mé úurieni. A'ii pu a'ín pú'een ti i'i íra'ara'antaca'a tihuaújxana'acira'ate seíj jamuan í teáata'a. Aj pu xaa í'iri'iri ti mé rúurieni. Ajta a'íjna í teáata'a ti seíj ancuré'evi'itín í 'íita'a

ti ja'atí ari mé rúurie, a'íjna í ja'ati ajta pu tihuaújxana'acira'ate.

Jíme'en í mej jín te'ataújratzi'iraca

³³ 'Seajta xu'uri ráanamujri'i se'íjna i niuucari í mej mejmí'i tihua'utá'ixaa í teite tijín: “Capej yá'ujjpuan í pej jín te'atá'aratziira niuucajtze'en í Dios.”

³⁴ 'Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e tijín: Caxu a'atzu te'ataújratzi'ira'an niuucajtze'en í Dios, caxu a'atzu. Caxu seajta te'ataújratzi'ira'an niuucajtze'en í ta japua, a'iné a'í pu japuan án á'ujca í Dios.

³⁵ Caxu seajta te'ataújratzi'ira'an niuucajtze'en i chaanaca a'iné a'í pu yen ra'íicajme í Dios. Caxu seajta te'ataújratzi'ira'an í niuucajtze'en í Jerusalén, a'iné a'í pu antiújmua'aree íye chajta'a a'íjna í Rey ti ve'éé.

³⁶ Caxu seajta te'ataújratzi'iracare'en niuucajtze'en mi a'amua'umu'úu jetze, a'iné caxu rujímua'a sena'a raayí'íti sej raatéxu'umuare'en na'ari sej raatécuainare'en se'í mi a'amua cipua.

³⁷ 'Ché'e ayén éene'en, ti pua'a piyen raataxáj yee “¡Jee!”, ché'e ayén éene'en tzáahuati'ira'a jime'e yee “¡Jee!” Ajta, ayén che'atá na'a, ti pua'a piyen yee “¡Capu!”, ché'e ayén éene'en tzáahuati'ira'a jime'e yee “¡Capu!” Ti'ítí ti a'ij seicié 'een, a'íjna jetze pu avé'eme'ecan a'íjna í ti a'ij pua'a 'een.

Jíme'en a'ímej í mej puajtzi huataúra'a
(Lc. 6:29-30)

³⁸ 'Xu'uri siyen tiú'unamujri'i í mej mejmí'i miyen tí'ixaxa'ata'a tijín: “Tí pua'a ja'atí ra'itátini í jí'iseáara'an í ruxí'ej tevi, ruxe'eve'e ti a'íjna í

ja'ati ayén che'atá na'a tiu'unájchita rují'i jime'e." Ajta ayén tijín: "Tí pua'a ja'atí seij ra'antácuura í tamaara'an, ruxe'eve'e ti a'íjna ja'atí ayén che'atá na'a tiu'unájchita rutamej jime'e."

³⁹ Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e yee: Caxu siyen che'atá sena'a raruure í ti a'ij pua'a 'een a'ij ti a'ín ari ayén amuáaruu mú'ejmi. Tí pua'a ja'atí mu'itéjveeni mua'ipée jetze ari'iríinta'a pújme'en, patá'aj pajta raatá'an ti mu'itéjveeni í seíjta'a í mua'ipée jetze.

⁴⁰ Tí pua'a ja'atí ca'anéri jín muájhuavii mi á'asiicu'u ti ij a'ín mú'ijchueeni, patá'aj raatá'chuite'en pajta mi pej jíme'en ra'itévajra mi á'ahuare'etze'e.

⁴¹ Ajta, ti pua'a ja'atí mua'áijte'e pej ti'á'ara'an té'entini seíj vi'ira'a imuá ti huatátee, patá'aj hua'apua vi'ira'a imuá té'entini.

⁴² Pajta, patá'aj raatá'an, ti pua'a ja'atí ti'itíj muáhuaviira, capej ramuaire'e í ja'ati ti muane'irí'ira a'ame.

*Mej nu'u huá'axe'eve'en í mej huá'ajcha'ire'eca
(Lc. 6:27-28, 32-36)*

⁴³ Ayee xu seri ráanamujri'i í mej mejmí'i miyen tí'ixaxa'ata'a tijín: "Patá'aj raxí'eve'e puá'ara'ani pe'íjna í á'amiigu." Ajta ayén tijín: "Patá'aj rájcha'íire'e puá'ara'ani pe'íjna í ti muájcha'íire'e."

⁴⁴ Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e yee: Patá'aj raxí'eve'e puá'ara'ani a'íjna í ti muájcha'íire'e. Pajta rahuaviira í Dios jemi a'ímej jíme'en í mej a'ij pua'a á'amuaruure sej si siyen ruxí'ej éene'en xá'ara'ani a'ujna, á'amua'ya'upua ti é'eseijre'e u ta japua.

45 'A'í pu hui huatá'aca ti a'ín xica hua'utétatzavi'ite'e huá'a japua í mej a'ij pua'a tí'iteteite, ajta huá'a japua í mej rí'í tí'iteteite. Ajta a'í pu huatá'aca mej mi víjvi'íyey huá'a japua í mej xí'epi'ín ríci, majta huá'a japua í mej a'ij pua'a ríci.

46 Tí pua'a siyen huá'axe'eve'e sena'a a'ímej í mej já'amuaxe'eve'e mú'ejmi, ¿ni secaí siyen tí'imua'atze sej si se'íjna jín ti'tíj huamuá'itín í Dios jemi? Mí seajta caí, caxu. Casi'i, ayée mú che'atá mena'a ríci a'íme í mej á'ujujhua'an í mej hua'ujíjve'e í mej tí'itíci.

47 Ajta, ti pua'a siyen hua'utateújte sena'a se'ímej í mej á'amua'ihuaamua'a pú'een, ¿ni qui caí ayén tejamuá'amitíejte'e sej siyen hua'utémua'itín í seica? Mí seajta caí, caxu. ¿Ni qui mecaí miyen ríci a'íme í mej caí ramua'ate í Dios tzáahuati'ira'a jime'e? Ayee mú ríci xaa ne'u.

48 'A'íj pu jín, setá'aj siyen raanaíjmire'en a'achú ti tejamuá'aturaate'e, sej si siyen ruxí'ej 'eene'en temua'a naa a'ujna a'u ti á'amuaya'upua é'eseijre'e u ta japua.

6

Jíme'en a'ímej í mej ruseijrata mej miyen ríci ti xí'epi'ín

1 'Rí'í xu'u mú'een sej caí siyen huárini í ti xí'epi'ín 'een mé jéjre'e huá'a tzajta'a í teite mej mi amuaaséij. Tí pua'a siyen sena'a ríjca, capu ti'tíj tejá'amuaci'ti a'íjna jemi í sej rájya'upua ti a'ín tejámuaatapuaíjve'en.

2 'A'íj pu jín, setí'ij tihuá'apuajíjve'e a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, caxu raxájta mé jéjre'e yee

ayée tu huaríj. Ayee mú xaa rici seica í ruteyujta'a, majta caaye jetze a'íime í mej ra'ará'astijre'e hua'aye'ira jéjre'ecitze'e. A'íi mú miyen rici mej mi a'ín teite rí'i tihua'utá'ixaate'en. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tíjín a'íi mú meri nain hua-muá'iti me'íjna jime'e í mej teite rí'i tiu'utá'ixaa.

³ Mí pajta mú'ee, ti pua'a ti'itíj paraatapuaíjve'en í ti caí a'ij tí'ijviicua'i, ayée pej huárini ti ij caí ja'atí ráamua'aree.

⁴ Ayee pej huárini, ti pua'a petiu'utapuaíjve'en avíitzi jime'e, aj pu xaa, a'ín í pej rájya'upua, a'íi pu rasej í ti rú'avaa. Ajta, a'íi pu timuaatá'asin a'íjna í pej raamuá'iti.

Jesús pu tihuá'amua'ate a'ij ti tiraatéjhuauni í Dios jemi

(Lc. 11:2-4)

⁵ 'Ajta, setí'ij mú'een téniusime'en í Dios jemi, caxu siyen jéjre'ecitze'e rijca matíj í seica í mej nu'u ra'ará'astijre'e hua'aye'ira í mej miyen tí'ijri'ire. Yee pu tihua'aráanajche mej uteáru'ipi u teyujta'a mej huatéjniuuni í Dios jemi, na'ari mej miyen e'ejcáaci'ica a'ujna caaye jetze mej mi seica hua'usej. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, amí mu'u huamuá'iti, xaa ne'u.

⁶ 'Mí pajta mú'ee, patí'ij téniusime'en í Dios jemi, pauj mi'i uteárutén a'ujna 'achi'itá. Pajta te'iteanán í ta'anténine'i jime'e. Aj pej xaa pi huatéjniuuni a'íjna jemi í pej rájya'upua í ti caí seijre'e. Ajta á'iyen a'íjna í pej rájya'upua í ti tí'isise'ij naíjmi'i tíj na'a a'u ti é'eruuri'ihuaca'a avíitzi jime'e, a'íi pu hui muaatá'asin í pej raamuá'iti.

7 'Ajta, patí'ij téniiusime'en í Dios jemi, capej piyen á'ateevi'in pej téniiusime'en í niuucari jime'e ti caí a'ij huataújmu'a. Ayee mú xaa ríci a'íime í mej caí ramua'ate í Dios. Ayee pu tihuá'amitiejte'e ti Dios ayén huá'unamua ti pua'a miyen á'ateevi'in mej téniiusime'en.

8 Caxu siyen che'atá sena'a rijca matíj a'íime, a'iné ayée pu i tí'een sej caí xi huatéeniu jemin í sej rájya'upua, a'íi pu ari rú'umua'aree tí'itíj ti a'ij tejamuá'aturaate'e.

9 Ayee xu si tí'ijhuaviira. Siyen tíjín:

Mú'ee, í pej tá'iya'upua,

a'úu pej é'eseijre'e u ta japua,

miché'e rí'í yá'unamuajra a'ij pej ántehuaa.

10 Ché'e teja'uré'enen a'ájna xicájra'a jetze

patí'ij nainjapua tiu'uta'aíjta

íiyen chaanaca japua.

Miché'e ra'ará'astijre'en a'ij pej tí'ijxe'eve'e

íiyen chaanaca japua

mej mi miyen che'atá mena'a

ra'ará'astijre'en u ta japua.

11 Patá'aj pajta taatá'an í ti tí'ícua'iri'i

í ti ruxe'eve'e nain xicaj tzajta'a.

12 Titaatá'uuni'iri'i í tej jín auteájturaa mú'etzi jemi

a'iné ayée tu che'atá tena'a

rí'í tíhua'utá'uuni'ira a'íimej

í mej auteájturaa itejmi jemi.

13 Pajta, capej piyen titaatá'acare'en ti ayén titáaci'iti

í tej jime'en caí rá'aviicua'i

sino patá'aj piyen ta japua huániuuni

ti ij caí taatémua'itín a'ájna ti a'ij pua'a 'een.

Ayee tu tí'imuahuavii a'iné mú'ee pej tí'ita'ajjte'e
 nainjapua,
 mú'ee pej antí'amua'aree nain jime'e,
 miché'e naími'i rí'i timuaatatémua'aviste'en
 tíj na'a rusén jime'e.

¹⁴ 'A'íj nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e. Tí pua'a
 siyen tihua'utá'uuni'i í teite í mej jín auteájturaa
 mú'ejmi jemi, a'íi pu ajta tejámuaatá'uuni'ira
 mú'ejmi a'íjna í sej rájya'upua ti a'uun é'eseijre'e
 u ta japua.

¹⁵ Mí ajta, ti pua'a secaí siyen tihua'utá'uuni'i í
 teite í mej jín auteájturaa mú'ejmi jemi, a'íjna í sej
 rájya'upua, capu ajta tejámuaatá'uuni'ira mú'ejmi
 í sej jín auteájturaa í jemin.

Jíme'en í mej jín rú'itzi'ive'e

¹⁶ 'Tí pua'a seúru'itzi'ive'e, caxu siyen
 acaújtzaahuate'e í runéerime jetze matíj a'íime
 í seica í mej miyen rici jéjre'ecitze'e. A'íime í
 teitejra'a, ayée mú acaújtzaahuate'e í runéerime
 jetze mej mi seica teite ráamua'aree yee mej
 rú'itzi'ive'e.

¹⁷⁻¹⁸ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a
 jime'e. Mu'uri me'íjna jíme'en raamuá'iti
 nain í ti tihuá'aci'iti. Mí pajta mú'ee, patí'ij
 á'itzi'ive'e, patá'aj acá'ajista'ante'en, pajta
 te'avá'ahuaate'en á'amuuutze'e aceite jime'e,
 mej mi caí ráamua'aree í teite yee pe'á'itzi'ive'e. A'íi
 pu'u ayá'upua í pej caí rasise'i, a'íi pu ramua'aree.
 Ajta a'íjna í ayá'upua ti rasise'i í ti rú'avaa, a'íi pu
 muaatá'asin í pej raamuá'iti.

*Jíme'en í ti jeíhua huápi'i ruxe'eve'e í Dios jemi
 (Lc. 12:33-34)*

19 'Caxu siyen té'useire'e u ruchilitá jeíhua í ti huápi'i tíijnajche sej si se'uun te'urácha'íca. Tí pua'a siyen huárini, aj mú mi tejpuási raaté'eneajxi'isin í caanari. Ajta í tepúusti'í, temua'a pu tiu'uteújchuitaamua'asin. Majta a'íime í nahua'ari, a'úu mú uteáruti ca'anéeri jime'e. Matí'ij mi té'unahua'an.

20 Mí seajta mú'een, setá'aj te'uhuáseire'en u ta japua jeíhua í ti huápi'i ruxe'eve'e í Dios jemi. Capu ti'itíj ruchuitáamua'aca a'ujna, capu ajta ti'itíj a'uvaíjtzí. Camu majta uteáru'ipi í nahua'ari me'újna.

21 Ayee pu té'eme: ti'itíj ti na'a ti mú'ejmi tejá'amua'a, ti jaítze'e timuaatéva'íri, mú'een xu tiújmua'atzíite'e xá'aju'un se'íjna jime'e.

Jíme'en í ti jín rutátzavi'ite'e
(Lc. 11:34-36)

22 'Ajta hui, amíjna mi á'aji'i, a'ii pu a'ín pú'een í pej jín á'uche'ecan. Tí pua'a ri'éene'en puá'ajji'isíjme'eni, temua'a pej naa meteúunee.

23 Mí ajta, ti pua'a caí ti'itíj vaire'e mua'a jí'i, ayée pu hua'éen cumu tíj huatíca'a. Ajta mua'axiejniu'uca, ti pua'a piyen rí'i raaté'avaa, ayée pu che'atá na'a tí'ivaire'e í pej jín huáye'íven huá'a tzajta'a í teite. Ajta ti pua'a piyen caí rí'i tiraaté'avaa í mua'axiejniu'uca ti ij caí ché'e mú á'ayee mú á'uvi'itijcare'en, ¿ni caí ayén te'iráame cumu tíj huatíca'a? Capu a'atzu huáneeri'i.

Jíme'en í tumin í Dios jemi
(Lc. 16:13)

24 'Capu ja'atí raayí'ti ti hua'apuaca jemi tiu'utévaire'en. Tí pua'a tiu'utatése'en ti ayén

huárini, seij pu ticha'ñire'e a'ame ti tí'ira'aijte'e, ajta í seij, a'ñi pu raxí'leve'e a'ame ti tiraata'aijte'en. Na'ari caí, nain pu jín tiraatévaire'esin í seij, ajta a'ñi pu caí ra'ará'astijre'e í seij ti tí'ira'aijte'e. Jíme'en a'ñjna í Dios, ajta jíme'en a'ñjna í tumin, capu ja'atí ayén raayí'iti ti tiu'uta'aijti'ire'en ruxí'ej na'a a'ñmej jemi í mej hua'apua.

*Dios pu nu'u rí'i tihuá'acha'ñi í ruyaujmua'a
(Lc. 12:22-31)*

²⁵ 'A'ñ nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e jíme'en a'ñjna yee: Caxu se'ñjna jín tí'imujca yee: “¿A'iquí tetí'icua'ani?”, nusu yee: “¿A'iquí tetí'iteye'en?”, na'ari yee: “¿Tí'itaqui jín tetiu'utétachejte'esin?” ¿Ni caí jaítze'e ruxe'leve'e í Dios jemi sej ruuri xá'ara'ani, caí í cua'ira? ¿Ni caí ayén che'atá na'a jaítze'e ruxe'leve'e í Dios jemi á'amuahua'ira'a ti ruuri, caí í sej jín tiu'uteújchejte'en? A ni'ijta ne'u.

²⁶ 'Casi'i, hui sehua'useij mi pina'ase í mej júte'e rá'ara'a. Camu a'atzu tí'ihuaste'e, camu majta tí'itza'anaca, camu majta rase'iri í imue'eri í ruchi'itá. Mí ajta, a'ñi pu tihuá'amilicuaca a'ñjna í á'amuaya'upua a'uun ti é'eseijre'e u ta japua. Ajta jeíhua xu jaítze'e jetzen ruxe'leve'e mecaí a'ñme mi pina'ase. A'ñi pu rí'i tejá'amuacha'ñi a'ame.

²⁷ Capu a'atzu tí'ivaire'e ti ja'atí ayén á'uche'ecane'en ayén te'entímua'astí a'ñjna jime'e yee a'iquí té'eme. Capu a'atzu raatéva'iri ti jaítze'e á'ateev'in.

²⁸ 'Ajta, ¿a'liné 'een jín siyen tí'itziñne'e se'ñjna jime'e yee tí'itájqui jín tetiu'utétachejte'esin?

'Casi'i mú'een, xaasej mi xuuxu'u a'ij ti té'ejvivausi mé já'ahua'a ti huapá'atza. Capu tí'imijhuaca mi xuuxu'u, capu ajta tí'itzaca.

²⁹ Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, a'íjna í rey, a'íjna í Salomón teecan, jé'ecan pu huáp'i'í tí'ijcha'íica'a. Mí ajta, capu ja'anáj naa éene'en tiu'uteújchejte tíj mi xuuxu'u.

³⁰ 'Aye pu'u, Dios pu ayén naa éene'en rí'i tí'iruure mi ixaj ti íjii a'uun é'esejre'e a'úu ti a'upá'atza. Ajta á'iyen, aré'apua'a rasiychen. Tí'ij huatéehuan, aj mú mi raateátaira chuej tza-jta'a tá'ajtaavijhua. Dios pu xaa jaitze'e rí'i á'amuaruure caí a'íjna ti rí'i ráaruu mi ixaj. Mú'een xu hui caí a'atzu té'atzaahuate'e xaa ne'u.

³¹ A'íj nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e. Caxu siyen tí'imujca se'íjna jime'e yee: “¿Tí'itájqui tecua'ani?”, nusu yee: “¿Tí'itájqui teyé'en?”, na'ari yee: “¿Tí'itájqui jín tetiu'utétachejte'esin?”

³² 'A'íime í mej caí ramua'ate í Dios tzáahuati'ira'a jime'e, a'íi mú a'ín pú'een í mej jín rahuauca. Mí ajta, a'ín í á'amua'upua ta japua ti é'esejre'e, a'í pu ari ramua'aree nain tíj na'a í ti tejamuá'aturaate'e.

³³ Aye pu'u, seuj mi'i raatahuaún ti Dios tejamua'ájte'en, seajta sej ra'ará'astijre'en a'ij ti a'ín tí'ijxe'eve'e. Tí pua'a siyen huárini, Dios pu ajta tejámuatá'asín naíjmi'i a'íjna í ti tejamuá'aturaate'e.

³⁴ 'Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Caxu tí'imujca se'íjna jime'e yee a'iquí té'eme ruijmua'a. Ruijmua'a xu sijta tí'itese'e xá'aju'un se'íjna jime'e í ti tejá'amuaci'ti a'ájna. Amí pu'u aúche'e í sej jín tí'itese'en íjii.

7

Tej nu'u caí seica jetze tí'ijpua'ajte'e
(Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ 'Caxu ché'e sena'a seica jetze tí'ijpua'ajte'e í seíj tí i caí Dios ayén mú'ejmi jetze te'ujpuá'ajte'en ca'anín jime'e.

² Ayeé pu'u, setíj siyen tí'ijxajtzi'ira í ruxí'ej tevi, ayée pu che'atá na'a Dios mú'ejmi tejá'amuaxajtzi'i. A'achú sej caj tiraatá'an í seíj, ayén che'atá na'a tejá'amuaci'iti.

³ ¿A'iné 'een jín siyen rasise'i á'amua'ihuaara'a í tí'irí c'lieen jín te'utéjturaa í Dios jemi? Mí seajta mú'een caxu rusise'ij í sej ve'ecán jín auteájturaa jemin í Dios.

⁴ Ajta, tí pua'a peri ve'ecán jín auteájturaa í Dios jemi, ¿a'iné tí'irí'iri pej piyen tiraatá'ixaate'en pemíjna tí c'lieen jín a'uteájturaa a'ij tí tí'itíj jín te'uteájturaa?

⁵ Mú'ee, í pej caí piyen mé teuúmua'aree, pauj mi'i nain jín tiu'utetzáahuate'en a'ímej jemi í pej jín auteájturaa. Aj pu xaa raavíite'e a'ame pej piyen tiraata'ixaate'en í seíj a'ij tí tí'itíj jín te'uteájturaa.

⁶ 'Caxu siyen tihuá'ixaate'e í niuucari tí jíme'en raxa í Dios huá'a tzajta'a a'ímej í mej tiú'uxana'avi'iste'e mej mi caí á'amuaxiehuari'ira matíj í tzi'ici mej tiú'uche'eveca. Ajta caxu siyen tihuá'ijcate'e í tí Dios jemi é'eme'ecan a'ímej í mej caí tí'itevi'ira'a. Na'ari caí, ayée mú rini matíj í tuiixu í xarij tzajta'a a'utí jé'ejmuaa. A'ij mú pua'a tejámuaataxájta, mej nú'u amuajcha'íre'e mú muá'aju'un huápí'i.

*Mej nu'u rahuauca í Dios jemi tí'ij a'ñn hua'utá'a
(Lc. 11:9-13; 6:31)*

⁷ Setá'aj siyen seuj rahuauca í Dios jemi, a'iné a'ñ pu tejámuaatá'asin. Tí pua'a siyen rahuauca í jemin, aj xu xaa ráateuni jemin í Dios. Seuche'e seajta te'ejteátu'asixi'ín í puéerta jetze. Dios pu xaa te'antácuuna, amuaatá'asin í sej jíme'en rahuahuau.

⁸ Aye pu té'eme a'iné ti pua'a ja'atí ayén tí'ijhuauca, a'ñ pu ajta ra'ancuré'asin. Tí pua'a ja'atí tí'itíj huauca, a'ñ pu ráateuni. Ajta ti pua'a ja'atí ayén te'ejteátu'asixi'ín tá'apueerta, Dios pu xaa te'antácuuna.

⁹ ¿A'iné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi? Tí pua'a muá'ayauj ayén tí'imuhuaviira í pan pej raata'í'ite'en, ¿ni mi tetej paraatátistejsin? Capej xaa ne'u tetej raatátistejsin sino pan pej raata'í'ite'esin.

¹⁰ Na'ari, ti pua'a ayén tí'imuhuaviira pej hua'ité raatá'an, ¿ni qui cu'ucu'u paraatapíjte'esin? Capej xaa ne'u cu'ucu'u raatapíjte'esin sino hua'ité pej raatá'asin.

¹¹ Jee sein, ayej ti'ayajna, mú'een xu caí urarí'en í ru tzajta'a. Mí seajta mú'een, seúche'e xu ramua'aree a'ij sej ye'í huárini sej si hua'utapuaíjve'en í ruyaujmu'a'a tí'itíj ti i'irí'en. Ajta í á'amua'iyá'upua, jeíhua pu jaítze'e hua'utá'asin í ti tí'irí'een a'ímej í mej rahuaviira muá'aju'un.

¹² 'A'íj xu jín siyen huárini nain jíme'e. Setá'aj siyen che'atá sena'a huá'uruuren í ruxí'ej teite a'ij sej tí'ijxe'eve'e mej miyen amuáaruuren mú'ejmi. Aye pu huataújmua'a nain ti té'eyu'usi'i í yu'uxari

jetze Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, ajta í seica jetze í mej ra'uyú'uxaca'a a'íime í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

Jíme'en í juye ti auuyaúj, ajta í ti cǐj auuyaúj
(Lc. 13:24)

¹³ 'Sej si e'ará'asti a'úu ti Dios é'eseijre'e, ayée xu huárini. A'uun xu a'uteárute í puéerta jetze ti cǐj antéeyauj. Jee xaa, seǐj pu seijre'e í puéerta ti antéeyauj. A'uu pu pújme'en e'enténine'i í juye ti ajta auuyaúj. Mu'iití mú me'uun a'uteáru'ipi, majta a'íj mú japuan cǐne í juye ti auuyaúj. Mat'íj me'uun a'uré'enen a'u ti aupuá'ari, naími'i mú jé'e huaújpu'a'arixi'isin, micu. Miyá'ujisin í ruxíejniu'uca ti auj ruurica'a.

¹⁴ Mí ajta í seǐj í puéerta, a'íi pu hui cǐj antéeyauj, ajta a'íin í juye ti a'uun e'enténine'i, cǐj pu auuyaúj. Ajta jé'ecan pu muári'eri ti ja'atí japuan huamé'en ti ij a'uun e'ará'asti Dios ti é'eseijre'e ti ij ruurican a'uteáuran í Dios jemi. Ajta, camu mu'íi í mej miyen tí'irateuni.

Mej nu'u ráamua'aree tí'itǐj ti cǐye'ara'an pírici me'íjna jíme'e ti taaca
(Lc. 6:43-44)

¹⁵ 'Rí'i xu'u, mú'een, huá'a jemi í mej tí'ihua'itaca. Ayee mú tí'ixaxa'a tijín: “Dios jetze me'ecan tu hui tí'ixaxa'a.” Mé mú ve'eré'ene mé muá'acanta. Ayee mú á'ujujhua'an a'amua tzajta'a. Cu xiee mé caí tí'itǐj a'íj ruure. Mí ajta, capu ayén ti'ayajna. Jee xaa ne'u ayén ti'ayajna. Ayee mú 'een matǐj í íra'avete í mej tí'itecul'ica. Jé'ecan mú tihuá'ari'iraca í teite í tihua'áa. Majta huá'acuanamuáj.

16 Ri'irí sej si siyen tihuá'umua'ati se'íjna jíme'e a'ij mej ye'í ríci. Ayee xu che'atá sena'a tihuá'umua'ati setíj tí'ijmua'ate se'íj í cıyej ti pua'a caí ri'éene'en taca'a. Casi'i, jetzen a'íjna í ti tétzicare'e, capu a'íjna jetze taaca í uuva; capu ajta a'íjna jetze taca'a í huaréj, jetzen a'íjna í cıyej ti tétzicare'e.

17 'Ayee pu tí'een, nain í cıyej ti ti'irí'een, ri'éene'en pu tí'itaca'a. Ajta, nain í cıyej ti caí ti'irí'een, capu ajta ri'éene'en tí'itaca'a.

18 Capu a'atzu a'ij tí'irí'iri ti a'ín cıyej ti ti'irí'een, ayén taca'a a'íjna ti caí rí'en. Ajta, jíme'en a'íjna í cıyej ti caí rí'en, capu ajta í'irí'iri ti ri'éene'en tiu'utáca'an.

19 Mí ajta a'íime í teite, ayée mú 'een tíj í cıyej ti caí ti'irí'een. Dios pu ayén che'atá na'a huá'aruuren matíj í teite miyen tí'iruure í cıyej ti caí rí'en. A'íi mú té'ijveichixi'isin, majta ra'anteátaira.

20 A'íj nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e tíjn: Ayee xu 'éeni'icı'e huá'umua'ati se'íjna jíme'e a'ij mej ye'í ríci.

Camu nu'u naíjmi'i a'uun a'uteáturaasin tavástara'a ti é'eseijre'e

(Lc. 13:25-27)

21 'Mí majta me'ín í mej miyen tí'inejee tíjn: “Nevástara'a, casi'i nevástara'a”, camu naími'i me'uun a'uteáruti a'u ti tejé'aijta í Dios. A'ii mu'u me'uun a'uteáruti í mej miyen ríci a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios.

22 Ayee pu té'eme a'ájna xicájra'a jetze tí'ij Dios ayén huá'axijte'en í teite. Mu'iití mú miyen tinaatá'ixaate'esin me'íjna jíme'e yee: “Nevástara'a, casi'i nevástara'a, teen tu

tiu'utaxájtaca'a aniúucajtze'en tetí'ij teuj ruurica. Teajta aniúucajtze'en jín hua'utamuari í tiyaaru'u mej huá'a tzajta'a seijre'eca'a. Ayee tu che'atá tena'a, jeíhua tiu'umuáriej te'íjna jime'e tej mú'eetzi jetzen arátaca'anejca'a.”

23 'Mí neajta inee, ayée nu hui ti-hua'utá'ixaate'esin tíjn: “Canu ja'anáj amuaamuá'a a'atéenni sej pú'een. Caxu a'atzu nete'testemua'a pú'een. Sericu, sej hui iiyecuí inee jemi, mi sej a'ij pua'a rici.”

Jíme'en í mej japuan rá'ajtaahuaca'a í ruch'i í mej hua'apua

(Mr. 1:22; Lc. 6:47-49)

24 'A'ij pu jín, ja'atí ti na'a ti ayén nenamua, ajta ti ayén ra'ará'astijre'e a'ij nej tí'ixaxa'a, ayée pu hui che'atá na'a mé teuúmua'aree tíj a'íjna í ja'atí ti huateújchi'ite tetej japua.

25 Aj mú mi huatéviyeca'a. Ajta cámi'iyixi í jaj. Ajta huatá'ecareca'a. Ajta a'ín í chi'ira'an, capu á'ave a'iné tetej japua pu rá'ajtaahuaca'a.

26 Mí ajta, a'íjna í ja'atí ti ayén nenamua, ajta capu ayén ra'ará'astijre'e a'ij nej tí'ixaxa'a, ayée pu che'atá na'a 'een tíj a'íjna í ja'atí ti caí tí'tíj mua'aree. A'íjna í ja'atí huateújchi'ite a'u ti á'useaata'a.

27 Aj mú mi huatéviyeca'a. Ajta cámi'iyixi í jaj. Ajta huatá'ecareca'a. Ca'anacan pu á'ave í chi'ira'an. J'écan pu yá'urie a'íjna í ja'atí ti huateújchi'ite a'u ti á'useaata'a. Ayee pu che'atá na'a tí'ijruuren í ja'atí ti caí ra'ará'astijre'e a'ij nej tí'ixaxa'a. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

28 Tí'ij Jesús ra'antipua'ajte ti tihua'utá'ixaa, jeíhua mú huajíjxica'a me'íjna jime'e a'ij ti tihua'umuá'ate.

29 Capu cha'a na'a tihua'umuá'ate matíj í seica í mej tihuá'amua'atehua'a í yu'uxari jetze, sino ayée pu'u cumu seíj ti ti'itéjvee ti'itíj jime'e ti ve'ée.

8

Jesús pu seíj tiú'uhuaa ti ru jetze cá'atzaca'a

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

1 Tí'ij acájraa í Jesús jirí jetze, jeíhua mú teite a'ucíj jamuan.

2 Tí'ij jí seíj ave'eré'ene í Jesús jemi. Tí'icui'ícaa a'íjna jime'e ti tinéj í 'atzaj huá'ire'ara'an jetze. Ayee mú ratamuá'amua tíjín lepra. Tí'ij í a'ín títunutaca'a jemin í Jesús. Ayee pu tiraatá'ixaa tíjín:

—Tí' pua'a hui mua'aráanajche pej tináahuaate'en.

3 Aj pu i Jesús ra'ajtamuá'iej. Ayen tíjín:

—Na'aráanajche pej huarún.

Jíme'en pu'u ayén raataxájtaca'a, aj pu i tiraacá'ari'iri'i í ti jíme'en tí'icui'ícaa. Tí'ij jí huarúj.

4 Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa tíjín:

—Casi'i, capej ja'atí ixaate'e sino aricu, a'íjna jemi ti tí'iva'iri teyujta'a. Ché'e muaaseíj. Pa-jta tiu'utámuai'ivejta a'ij ti tiu'uxájtaca'a í Moises teecan. Ayee mú éeni'ici'e ramua'aréeren tíjín pepu'uri huarúj.

Jesús pu tiráahuaa a'íjna ti ravaire'eca'a a'íjna í xantaaru'u ti anxíte tí'ajta

(Lc. 7:1-10)

5-6 Aj pu i Jesús a'uteájrupi a'ujna Capernaúm. Tí'ij a'uun a'uteájrupi, seíj pu u a'uvé'emej ti i'i

xantaaru'u. A'ii pu a'íin pú'een ti anxíte tí'ajta. Jé'ecan pu rájhuaviiri'i a'íjna í ja'atí. Ayen tijín:

—Nevástará'a, jé'ecan pu tí'icui'i a'íjna ti nevaire'e. An pu a'ujcá'a í utaatzi japua. Ciyáaxara'a. Nainjapua pu racui'i huápí'i.

⁷ Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Née nu xaa a'umé'e na'ame nej ni tiráahuaate'en.

⁸ Aj pu i ayén tiu'utaniú a'íjna ti anxíte tí'ajta tijín:

—Nevásta'ara'a, capu ayén muaavíjte'e pej piyen uteárute u niche, a'iné canu Israél jetze ajtéme'ecan. Ayee pepu'u huárini, patá'aj piyen tiraataxáj í niuucari jime'e. Aj pu xaa rujni a'íjna ti nevaire'e.

⁹ Ayee nu tí'imua'ixaate'e ne'íjna jime'e í mej seica tí'ine'ajjte'e ineetzi. Neajta inee, nee nu seica tí'ajjte'e. Tí pua'a niyen tiraata'ixaate'en seíj tijín: “Arícu, u pá'ume'en”, a'íi pu xaa a'umé'e a'ame. Na'ari, ti pua'a niyen tiraata'ixaate'en í seíj tijín: “Yé vé'exíjri'i”, a'íi pu ajta yé ve'eré'enejsin. Neajta niyen tiraata'ajjte'esin í ti nevaire'e tijín: “Aisí mú'ee, pí huaríchi.” Ajta a'íin, ayée pu rini. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í xantaaru'u.

¹⁰ Tí'ij Jesús ráanamujri'i, jé'ecan pu huataújtemua'ave. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej rá'ajaahuate'e tijín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e. Huá'a tzajta'a í teite ayujna mej huachéjme tíj na'a ti huatacá'a íiyu Israél, canu ja'anáj seíj huaté'uu íiyu Israél, ja'atí ti ayén che'atá na'a té'atzaahuate'e tíj a'íjna i teáata'a.

¹¹ Neajta niyen tejá'amua'ixaate'e, a'íjna jime'e yee jeíhua mú u a'uvé'uju'u muá'aju'un mej mi a'ujrá'ase me'íjna jamuan í Abraham teecan, majta me'íjna í Isaac teecan, majta me'íjna jamuan í Jacobo teecan. A'uu mú hui a'uvé'uju'u muá'aju'un a'u ti xicaj 'eíjninei, majta a'u ti xicaj e'eteáru'ipi. Aj mú mi tí'icua'ani huá'a jamuan í mé huaíca tí'ij teja'uré'ene a'ájna xicájra'a jetze ti Dios nain jín tiu'uta'ájta íiyen chaanaca japua.

¹² Mí majta a'ímej í mej Israel jetze ajtémecan, Dios pu hua'irá'iti á pua'acié a'u ti a'utíca'a. Jéihua mú huateujyéineajra'asin, majta jeíhua mú ancuré'ujci'imée muá'aju'un í rutamej jime'e a'íjna jime'e mej jeíhua rajpuaítzi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

¹³ Aj Jesús ayén tiraatá'ixaa a'íjna ti anxíte tí'ajta tíjín:

—Aricu, ayée pu té'eme patíj peri té'antzaahua. Jíme'en pu'u ayén tiraatá'ixaa, aj pu i huarúj a'íjna ti tí'ivaire'e a'íjna jemi í xantaaru'u. Tí'ij jí á'uraa a'íjna í Jesús.

*Jesús pu tiráahuaa a'íjna mu'uneára'an í Pedro
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)*

¹⁴ Aj pu i Jesús a'uun a'ará'a Pedro ti é'eche. A'uu pu i a'íjn huasej a'íjna í mu'uneára'an í Pedro. An pu já'ujca'atii í utaatzí japua. Tí'icui'icaa. Pístaca'a a'íjna í 'íita'a.

¹⁵ Aj pu i Jesús rajví'i muájca'are'ara'an jetze. Jíme'en pu ayén huaríj, aj pu'i huarúj. Ajta a'íjn í 'íita'a, a'í pu ájchee. Ajta á'iyen a'utéjche ti tiraamí.

*Jesús pu jeíhua tihua'uhuaa í teite
(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)*

16 Tí'ij huateática'areca'a, jeíhua mú huaje'eráavi'iti Jesús jemi a'ímej í mej tiyaaru'u huá'a tzajta'a seijre'eca'a. A'íi pu hua'uta'aíj a'ímej í tiyáaru'use mej nu'u huiráciine í teite tzajta'a. Ajta naíjmi'ica pu tiú'uhuaa í mej tí'icucui'icaa.

17 Ayee pu tiuju'uríj ti ij araúrasten a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Isaías, í ti ajmí'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ayen tijín: “A'íi pu titá'ari'iri'i a'íjna í ti jín caí ché'e tú'uca'anisti'iraca'a. Ajta a'íi pu yá'utií í tej jín tí'icucui'icaa.”

*A'íime í mej rax'eve'eca'a mej jamuan á'ujjhua'ane'en í Jesús
(Lc. 9:57-62)*

18 Tí'ij Jesús hua'useíj í teite í mej jeíhua ajteáxi'reca'a í jemin, aj pu i ayén tíhua'uta'aíjte mej nu'u antáciine antavén pújme'en.

19 Aj pu i seíj ti tiújmua'ate í yu'uxari jetze, a'íi pu ave'eré'ene jemin í Jesús. Ayee pu tirájhuaaviiri'i tijín:

—Maestru, niché'e á jamuan á'uche'ecane'en a'u ti na'a pej a'umé'e pua'amé.

20 Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Canu mu'u a'umé'e na'ame. A'íime í arachuíjse, a'úu mú hui u'uche cuunísta'a, majta a'íime í pina'ase a'úu mú ti'itítu'a a'u mej é'e'aseca. Mí neajta inee, i nej neajta teáata'a jetze airáne, canu a'atzu huatéechi'i í nej tzajta'an huácuti. —Ayee pu tiraatá'ixaa.

21 Ajta seíj ti á'uche'ecane'e jamuan, a'íi pu ayén rájhuaaviiri'i tijín:

—Nevástarala, niché'e yé huácatii íiye niche asta na'a caí huámi'ini í nitáata. Netí'ij ra'ava'anán, aj nu ni yé ve'eré'enejsin nej ni á'uche'ecane'en á jamuan.

²² Ayee pu tiraatá'ixaa a'ijna í Jesús tijín:

—Miche'e mi seica ra'avá'anan í hua'axí'ej mi'ichi a'íime í mej caí ramua'ate í Dios. Mí pajta mú'ee, patá'aj ca'anacan yé ve'eré'enen.

Tí'ij Jesús raatépua'ajte í eeca

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Aj pu'i Jesús ateájraa í baarcu jetze, majta a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e.

²⁴ Aj pu i temua'a ca'anín jín tiu'utá'eecareca'a í jaj japua. Jé'ecan pu'i tiújta'ahua'a vivejmé'e. Tí'ij jí ateáxi're'axi í baarcu jetze. Ajta a'íin í Jesús, a'íi pu í'icujcaa.

²⁵ Majta me'ín í mej á'ujujhua'ane'e jamuan, a'íi mú ave'eré'ene jemin. Aj mú mi raajíste. Miyen tijín:

—¡Maeestru, ta japua huániuuchi! ¡Tu'uri hui cui'ini!

²⁶ Aj pu'i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—Mí sej caí a'atzu té'atzaahuat'e, ¿a'iné sej si huápi'i tí'itziine'e?

Aj pu i ájchee. Tí'ij jí hua'utá'ijmíjri'i í eeca, ajta í jaj. Aj pu i huatéepua'aj í eeca, ajta a'urejú'é'íye já'araa í jaj, temua'a naa.

²⁷ Jé'ecan mú a'ij ra'utase'ij a'íime í teteca. Ayee mú tí'iru'íhua'uraca'a tijín:

—¿Tí'itáani tévira'a pú'een amíjna? Amí pu ti-huá'ajte'e í eeca, ajta í jaj. Majta mú hui rá'aste.

A'ñme í mej huá'a tzajta'a seijre'eca'a í tiyaaru'u a'ujna u Gadara

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Tí'ij tá'i Jesús a'uun a'ará'a utavén pújme'en já'ahua'a Gadara ti ajtème'ecan. Matí'ij mi aitačij í baarcu jetze. Aj mú mi seica hua'antinájcheca'a. Ma hua'apua a'ñme. A'uu mú e'eráaci a'u mej mi'ichite é'enaamuaca. Tiyáaru'use pu huá'a tzajta'a seijre'eca'a. Jéihua mú simuáruunica'a. A'ij pu jín caí ri'irístaca'a ti ja'atí a'uré'enen a'ujna juye jetze.

²⁹ Matí'ij mi miyen titeejíjhuaca'a. Miyen tijín:

—¿A'iné hui ti'itíj Peteáruuren itejmi jemi, Jesús, pej i'i yaujra'an í Dios? ¿Ni piyen mú a'uvé'emej pej pi puaíjtzi taatá'an? Aru capu xi teja'uré'ene a'ájna xicájra'a tej jetzen rajpuaíjtzi tá'aju'un.

³⁰ Majta a'ímuá seica huaté'uu í tuiixute. Mé mu'íi. A mú á'ujujhua'an mete'enticuáa.

³¹ Matí'ij mi me'ín í tiyáaru'use ti huá'a tzajta'a seijre'eca'a, a'ñ mú miyen rájhuaviiri'i me'íjna í Jesús tijín:

—Tí pua'a piyen titaatamuárite'en itejmi, taata'ítechi itejmi a'u mej a'uté'uu mi tuiixu.

³² Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Sericu.

Matí'ij mi huiráaci. Aj mú mi huá'a tzajta'a a'uteájrupi í tuiixute. Majta me'ín í tuiixu, matí'ij mi huataúruu a'uun pújme'en játe'ana ti a'atamí'íye. Matí'ijta mi atéavatzi á jaata'a. Aj mú mi aujámí naíjmi'í.

³³ Majta me'ín í mej tuiixu cha'ñca'a, a'ñ mú huataúruu. Matí'ij mi me'uun a'ucíj chajta'a mej mi tiu'utaxáj. A'ij mú hua'utá'ixa a'ij ti ti'itíj

huá'uruu í tuiixu, majta a'ij ti ti'itíj huá'uruu a'ímej í tiyáaru'use í mej huá'a tzajta'a seijre'eca'a.

³⁴ Matí'ij mi a'íime a'uun mej huachéjme'ecaa a'ujna, naími'i mú ave'eré'ene í Jesús jemi mej mi jamuan tiu'uxáj. Matí'ij raaseíj, jeíhua mú rájhuaviiri'i me'íjna í Jesús ti nu'u á'ura'ani u já'ahua'a yee.

9

Jesús pu seíj tiú'uhuaa ti ciyáaxara'aca'a
(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ Aj pu i Jesús ateájraa í baarcu jetze. Aj mú mi antacíj után pújme'en. Tí'ij jí a'uun a'ará'a a'ujna chajta'a a'u ti é'eme'ecan.

² Majta me'ín í seica, a'íi mú ja'atí ave'eré'eneijte í Jesús jemi seíj ti ciyáaxara'aca'a. A'íj pu já'ujca'atii í utaatzí a'íjna í ja'ati. Tí'ij Jesús hua'useíj a'ímej í teite, aj pu xaa ráamua'areeri'i tíjín meté'atzaahuat'e a'íime. Aj pu'i ayén tiraatá'ixaa a'íjna ti tí'icui'i tíjín:

—Niyauj, uhuateá'aca'ane í á'a tzajta'a. Pu'uri timuaatá'uuni'iri'i í Dios í pej jín auteájturaa í jemin. —Ayee pu tiraatá'ixaa.

³ Majta á vejli'i huiiráte'eca'a seica í mej té'eyu'uxaca í ruye'irá jime'e. Matí'ij mi miyen tiu'umuá'aj í ru tzajta'a tíjín: “Amí pu a'ij pua'a tiratá'aca í Dios í runiuuca jime'e.”

⁴ Ajta Jesús, a'íi pu ruseíj rú'umua'areereca'a a'ij mej ye'í té'umua'atzejca'a í ru tzajta'a. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿A'íné 'een jín siyen a'ij pua'a té'umua'atze í ru tzajta'a?

⁵ ¿Ti'itáani caí jaítze'e muári'eri, ni nej niyen tiraatá'ixaate'en í ti ciyáaxara'a yee: “Pu'uri timuaatá'uuni'iri'i í Dios í pej jín auteájturaa í jemin”, na'ari yee: “Ájchesi, ajta anchuée mua'a utaatzí?”

⁶ 'Aru, ayée nu hui rini sej si ráamua'aree í nej neajta í teáata'a jetze airáne, nee nu xaa ne'ijna jín antínmua'aree íiyen chaanaca japua nej ní ti-hua'utá'uuni'i í mej jín auteájturaa í Dios jemi.

Aj pu i ayén tiraatá'ixaa í ti ciyáaxara'a tíjín:

—Ájchesi, tipíi mua'a utaatzí. Aricu á'ura'a a'u pe é'eché.

⁷ Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a í Jesús, aj pu'i ájchee a'ijna ti tí'icui'icaa. Tí'ij í á'uraa u ruche.

⁸ Majta me'ín í teite, matí'ij tiu'uséj a'ij ti til'ití huaríj, jé'ecan mú huataújtemua'ave. Ríi mú tiraatajé í Dios, me'ijna jíme'e ti a'ín Dios ari raatá'a a'ijna í muári'eri'ira'a í mej jín miyen ríci í tetea.

*Jesús pu raata'ájtaca'a a'ijna í Mateo
(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)*

⁹ Aj pu i Jesús á'uraa. Tí'ij jí á'ayee a'uré'ene tí'ij a'ín huaseíj a'ijna í ja'ati, Mateo ti ántehuaa. A'uu pu huiracatii chi'ita mej tzajta'an huá'ajijve'eca'a í mej tí'ití'icica. Aj pu i ayén tiraatá'ixaa tíjín:

—Patá'aj ne jamuan á'uche'ecane'en.

Ajta á'iyen, Mateo ájchee. Tí'ij jí á'uraa jamuan.

¹⁰ Tí'ij jí ayén tiuju'uríj. Matí'ij me'uun a'ará'a a'utí Mateo e'echéjme'e. Tí'ij Jesús tí'icua'acaa, matí'ij mi u a'uvé'uju'u jeíhua í mej tí'itejijve'e, majta seica í mej miyen che'atá mena'a a'ij pua'a tí'iteteite. Naíjmi'i mú tí'icua'acaa í meesa

japua jamuan í Jesús, majta jamuan a'ímej í mej á'ujujhua'ane'e í Jesús jamuan.

¹¹ Majta me'ín í fariseos, a'íme í mej jeíhua huápi'i raxí'eve'e í ruye'irá, matí'ij miyen raaseíj a'ij ti rijcaa í Jesús, ayée mú tihua'uta'íhua'uri'i a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Miyen tíjín:

—¿A'íné 'een jín amín a'amua maestro tí'icua'aca, ajta ye'eca huá'a jamuan í mej huá'ajijve'e í mej tí'ti'ícica, ajta jamuan í mej caí xí'epi'ín titetiújcha'í?

¹² Tí'ij ayén tiú'unamuajri'i í Jesús, aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. A'ímej jime'e í teite í mej a'ucí'ica'a jemin ti ya'anaca, capu ruxe'eve'e mej u á'uju'un í mej rí'en a'íjna jemi í ti ya'anaca, sino a'íí mú xaa a'uré'enine'i í ti ya'anaca jemi í mej tí'icucui'i.

¹³ Sericu, setá'aj tihuaújmua'aten se'íjna jime'e sej si yaú'itíee xá'ara'ani a'ij ti huataújmua'a a'íjna i niuucari a'íjna jime'e mej raxí'eve'e mej mi á'ujcu'uve rujímua'a. Mí neajta, canu a'atzu raxí'eve'e mej tiu'utámuai'ivejta. Ayee pu che'atá na'a 'een ineetzi jemi, canu ne'íjna jín yé vé'eme nej a'ímej huatá'inen í ti ayén tihúa'amitiejte'e mej xí'epi'ín ríci sino a'ímej í mej miyen tirú'umua'aree í ru tzajta'a í mej caí xí'epi'ín ríci.

Jíme'en í mej jín rú'itzi'ive'eca
(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ Matí'ij mi seica ave'eré'ene. A'íme mú a'íín pú'een í mej Juan jamuan á'ujujhua'ane'e. A'íí

mú ave'eré'ene í Jesús jemi. Matí'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné 'een jín tiyen tí'ta'itzi'ive'e iteen, majta a'íime í fariseos? Aru í mej mú'eetzi jamuan á'ujuhua'an, camu hui miyen rici.

¹⁵ Ayee pu tiu'utaniú a'íjna í Jesús, tijín:

—Tí pua'a ja'atí huaténeiche, aj pu i ru'amiigustemua'a huatá'ineesin mej mi tiú'uyesten. Aj pu i tihuá'imin. ¿Ni tzaa miyen tí'iru'itzi'ive'en ti pua'a huá'a jamuan tí'yeste í ja'atí? Capu xaa ne'u. Mí ajta xaa, aj pu teja'uré'enejsin í xicájra'a mej jetzen rá'aví'itín í ja'atí. Aj mú xaa í amiigustemua'ame'en ru'ítzi'ive'en, a'iné capu ché'le é'le já'ahua'a í hua'amiigu. A'iné naúche'e nu yé huatéjvee, camu ru'ítzi'ive'en í ne'amiigustemua'a.

¹⁶ 'Niche'e se'ij amuaatá'ixaate'en í niuucari. Tí pua'a ja'atí a'íjna jín tí'icu'une'epua c'ixuri jime'e ti mí'ime'ecan, capu ayén tí'ijcu'une'epuan a'íjna jime'e í c'ixuri ti caí xí ja'anáj já'usini'i. Na'ari caí, huatétzu'uta pu'u a'íjna í c'ixuri ti jécua tí'ij huatéja'usini'ihua. Ra'atésíujtza'anaxi'isin í ti mí'ime'ecan. Aj pu i í ti anásíujtza'ani, jaítze'e pu ve'etá'a'ame.

¹⁷ 'Ajta, camu miyen raruure mej ru'ucájt'ani navij limeetajra'a tzajta'a ti racua'iríihuajme í viinu í mej mauchén ráataahuaca'a. Tí pua'a miyen ráaruuren, a'íjna í viinu ti jécua, a'í pu rajtésíujtza'ana í navij ti racua'iríihuajme. Tí'ij jí a'uva'íjti í navij, ajta í viinu. A'íj pu jín ayén ruxe'eve'e ti iru'ucájt'ani navij tzajta'a ti jécua a'íjna í viinu ti ajta jécua. Ayee pu 'éeni'ici'e

te'utáviicua'ira ti ruxí'ej ti'ijéjcuá. A'í pu a'íjna jín té'eviicua'i í ti hua'apua.

Jíme'en í yaujra'an a'íjna í Jairo, ajta í ucarij ti tí'icui'icaa

(Mc. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Aúche'e pu tihuaú'ixáate'eca'a tí'ij seí ave'eré'ene, ti tí'aijta u huá'a teyujta'a. Aj pu i títunutaca'a jemin a'íjna í Jesús. Ayee pu tiraatá'ixaa tíjín:

—Niyauj pu hui á'ame'ere. Mu a'utá'iyi'i patá'aj ra'ajtamuári'en, tí'ij a'ín auj ruuri á'ara'ani.

¹⁹ Jesús pu ájchee. Tí'ij jí a'uun yá'ume jamuan a'íjna í ya'upuá'ara'an a'íjna ti á'ame'ere. Majta mú á'uju'un a'íme í mej Jesús jamuan á'ujuhua'ane'e.

²⁰ Ajta a'ín 'íita'a a'uun a'utéveeca'a ti ari ayén á'atee ti tí'icui'i a'achú cumu tamuáamuata'a nine'ira'a japan hua'apua. Tí'ij pí na'a pu uvé'exujxu'ure. A'í pu ave'eré'ene í Jesús jemi. Aj pu i ra'ajtamuáriej tíj na'a te'uvíjpi'i í cíxure'ara'an jetze.

²¹ A'íj pu jín ayén huaríj, a'iné ruseíj pu ayén tiu'umuá'aj tíjín: “Tí pua'a a'í nena'a caj te'ajtamuári'en tíj na'a te'uvíjpi'i í cíxure'ara'an jetze, aj nu xaa rujni.”

²² Aj pu i Jesús pí a'uré'eve tí'ij raaseíj í 'íita'a. Aj pu i ayén tiraatá'ixaa tíjín:

—Niyauj, huaté'aca'ane mua'a tzajta'a. Peté'atzaahuate'e nej timuáahuate. A'íj pej jín peri huarúj.

Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu i huarúj a'íjna í 'íita'a.

23 Tí'ij jí a'uun a'ará'a a'u ti é'eché í ya'upuáara'an í ti á'ame'erejca'a. Tí'ij uteájrupi u chí'ita, aj pu i hua'useíj í teite, a'ímej í mej tí'ici'isite'e jamuan í seica í mej jeíhua ruyein.

24 Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Sericu, xu'iráciini mú'een, a'iné capu mi'ichi mi temuaj, sino cutzú pu'u.

Mí majta, a'íi mú raate'atzeájraa me'íjna jime'e a'ij ti tiu'utaxájtaca'a.

25 Aj pu i Jesús hua'irá'iteca'a á pua'acié. A'uu pu uteájrupi a'u ti auucá'a a'íjna í temuaj. Aj pu i ra'ajví'i muájca'are'ara'an jetze. Ajta a'íin í temuaj, tí'iquí a'íin ájchee.

26 Tí'ij jí nainjapua a'u ti na'a mej a'uchéjme'ecaa, naími'i mú ráamua'areeri'i a'ij ti ti'ití huaríj.

Jesús pu tihuá'uhuaa hua'apuaca í mej aracúcu'unijme'eca'a

27 Tí'ij Jesús a'uun a'arájraa, mé hua'apua mú raatavén í mej aracúcu'unijme'eca'a, mua'antijíhua. Miyen tíjín:

—Mú'ee pej i'i yaujra'an a'íjna í David teecan, tá'ancu'uvajxi'i.

28 Tí'ij Jesús uteájrupi u chí'ita, aj mú mi ave'eré'ene í jemin. Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿Ni sená'antzaahuate'esin nej tejá'amuahuaate'en?

Mat'íj mi miyen tíjín:

—A'ii ne'u tecaí, tavástara'a.

29 Aj pu i hua'arámuari'ejxi í huá'a jí'i jetze. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'íjna jime'e sej té'antzaahua, ayée pu té'eme. Xu'uri huarúj.

³⁰ Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj mú mi mé uunéjne'ereca'a a'íime í mej hua'apua. Jéihua pu tihuau'íjca a'íjna í Jesús mej nu'u caí ja'atí ix-aate'e.

³¹ Mí majta, matí'ij a'ucíj, aj mú mi autéjhuii mej raataxáj mé jéjre'e nainjapua a'ij ti Jesús huá'uruu.

Jesús pu tiráahuaa sej ti caí té'anrí'irejca'a

³² Matí'ij huiirajú'uncaa u chil'ita, seica mú ti tí'icui'i á ye'iré'enejtí'ire. Capu té'anrí'irejca'a a'íjna í ja'atí.

³³ Aj pu i Jesús raatamuári í tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a. Ajta á'iyen a'utéjche ti tiu'utaxáj a'íjna ti tí'icui'ica'a. Majta me'ín í teite, jéihua mú hu-ataújtemua'ave. Miyen tijín:

—Jee xaa ne'u. Catu ja'anáj ti'itíj tiyen tiu'uséij tíj na'a íiyen ti huatacá'a Israél, tetíj teuchén teri tiu'uséij íjii ti ja'atí ayén tiraayí'iti.

³⁴ Mí majta a'íime í fariseos, ayée mú tiu'utaxájtaca'a tijín:

—A'íjna í Jesús, a'íi pu a'íjna jetze araujca'ane ti tihuá'aijte'e í tiyáaru'use tí'ij ayén hua'utamuarite'en í tiyáaru'use í mej teite tzajta'a seijre'e.

Jesús pu huá'ancu'uvajxi í teite

³⁵ Nain japua pu á'uche'ecane'e í Jesús a'u ti na'a mej a'uchéjme'ecaa, chajta'a, ti vivéj nusu ti c'liéene'ejmee. Tihuá'amua'atehua'a pu á'aye'i huá'a teyujta'a a'íjna jime'e í niuucari ti jíme'en raxa í Dios ti nainjapua tí'aijta. Ajta naíjmi'ica pu

tiú'uhuaa, nain í mej jín tí'icui'icaa nusu í ti caí huá'aca'anisti'iraca'a.

³⁶ Tí'ij a'ímej huaseíj í teite, jé'ecan pu huataújxiemiste huá'a jemi a'iné jeíhua mú huamuá'itiche me'íjna jime'e í mej rajpuaijtzica'a. Majta ruxieemíjte'e. Ayee mú éene'e matíj cáne'axi í ti caí ja'atí huá'acujta'a á'uche'ecane'e.

³⁷ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujjhuua'ane'e tíjín:

—Jee xaa ne'u, ayej ti'ayajna, mu'uri mu'iití í mej meri rí'í huaújruu ti Dios tíhua'uta'aíjte'en. Mí ajta, í mej tí'imijhuaca huá'a jíme'en, camu mu'íi.

³⁸ A'íj pu jín, ayée pu tiú'ujxe'eve'e. Setá'aj siyen tí'ijhuaviira se'íjna í tavástarala ti ayén huá'uruuren mej mi teitestemua'ame'en pu'éene'en muá'ara'ani, ti i a'íin tavástarala hua'uré'e'itixi'in í mej tí'imijhuaca mej mi huá'ajseire'en í Dios jemi.

10

Jesús pu hua'avé'ejajpuaxi a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Aj pu i Jesús hua'utajé a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. A'íi pu antiújmua'areereca'a a'íjna jime'e mej mi hua'utamuárite'en í tiyaaru'u mej huá'a tzajta'a seijre'eca'a í teite, ajta mej mi nain tihua'uhuaate'en í mej jín tí'icucui'icaa, cu'ini'ira'a jime'e nusu ti caí huá'aca'anisti'iraca'a.

² Ayee mú ánte'arua a'íime í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, a'ímej í ti Jesús

hua'uta'íteca'a. Amuacaícan, a'íjna í Simón, í mej majta miyen ratamuá'amua tijín Pedro. A'íi pu ajta huatajé a'íjna í juutzeájra'an í Simón. Ayee pu ántehuaa tijín Andrés. Ajta a'ímej pu huatajé a'íjna í Jacobo, ajta juutzeájra'an ti ayén ántehuaa tijín Juan. A'ii mú me'ín pú'een yaújmu'a'ame'en í Zebedeo.

³ Ajta seica huatajé, a'íjna í Felipe, ajta a'íjna í Bartolomé, ajta a'íjna í Tomás, ajtahua'a seíj, ti ayén ántehuaa Mateo, ti tí'iteji'ivihua'a a'ímej í mej tí'iti'icica. Seíj pu ajta huatajé. A'ii pu a'íin pú'een a'íjna í Jacobo, Alfeo ti rape'eri, ajtahua'a seíj, a'íjna í Lebeo, í mej majta miyen ratamuá'amua tijín Tadeo.

⁴ A'íi pu ajta huatajé a'íjna í Simón í ti ajtémecan huá'a jetze í mej miyen huataújmu'a'a tijín cananista, ajta a'íjna í Judás ti ayén te'entímu'utaca tijín Iscariotes. A'ii pu a'íin pú'een í ti avíitzi jín hua'utátuii a'íjna í Jesús.

Jesús pu hua'uta'íteca'a í mej jamuan á'ujjhu'a'ane'e mej nu'u raataxáj a'ij ti 'een í Dios jemi

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ A'ii mú a'íin pú'een í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase í ti Jesús hua'uta'íteca'a. Ayee pu a'íjna jín tihua'u'íjca, ayén tihua'íxaate'e yee:

—Caxu se'uun á'uci'ica'an se'újna á mej a'uchéjme í mej seíj chuéjra'a japua ajtémecan, caxu seajta uteáru'ipiche'en chajta'a a'u mej é'eche a'íime í mej Samaria jetze ajtémecan.

⁶ Mí seajta mú'een, setá'aj se'uun á'uju'un huá'a jemi í mej i'í yaújmua'ame'en a'íjna í Israel teecan. Yee mú'een a'íime tíj cáne'axi í mej á'uvej.

⁷ Setá'aj á'uju'un, sera'antixáata yee pu'uri t'ín teja'uré'enejsin ti Dios ayén tiu'uta'aíjta íiyen chaanaca japua.

⁸ Setá'aj seajta tihuá'uhuaate'en í mej tí'icucui'i. Seajta siyen huá'uruuren í mej mauchén huácuii mej mi ruuri muá'ara'ani majtáhua'a mena'a. Setá'aj seajta hua'urújte'en a'íjna jime'e í mej jín tí'icucui'i a'íjna í mej miyen ratamuá'amua tíjín “tí tineáxí í ru jetze”. Seajta hua'utamuarite'en a'ímej í tiyáaru'use í mej huá'a tzajta'a seijre'e í teite. Mú'een, caxu tí'inajchitan a'íjna jime'e sej ra'ancuré'a se'íjna í muári'eri'ira'a í sej jín tihuá'umua'aten. A'íj pu jín, caxu huá'ajijve'e.

⁹ Caxu seajta ti'it'íj anú'an tzajta'an í puaasi í sej jín avé'ujj'í'ici'ejme, ti'it'íj tumin, ti pua'a oro na'ari plata nusu cobre.

¹⁰ Caxu ca'aní pijca í sej jín huateújvaire'en í juye jetze. Seajta se'ín ajtáca'acaimé'e í ti anátápi'ihuaajme'e, seajta ucaújchejte'axi'in seexu'ijmé'en se'íj jime'e í sa'ahua í sej ra'íteváarajme í ruhuaré'etze'e. Caxu seajta itz'íj chueeca. Ayee xu huár'ini a'iné ayej tí'ixi'epi'in mej tejamuaamín me'íjna jime'e í sej tí'imijhuaca.

¹¹ 'A'u ti na'a mej a'uchéjme, set'íj a'uteárute se'újna, aj xu si se'íj huahuauni ti caí ti'it'íj jín ateáturaaveca. A'uu xu a'uté'e xá'aju'un u chí'ira'an tzajta'a a'íjna í ja'ati a'achú sej caj á'ateere se'újna chajta'a.

¹² Set'íj a'uteárute se'újna u chí'ita, aj xu

hua'utateújte'en.

¹³ Tí pua'a miyen amua'ancuré'evi'itín temua'a naa, ché'e ayén éene'en a'ij sej seri tihua'utateújte. Na'ari caí, setá'aj seíj jemi raateájtuaani í runiuuca í sej jín seri tihua'utateújte a'ímej í mej mauchén amuaatíte.

¹⁴ 'Ajta ti pua'a ja'atí caí amua'ancuré'evi'itín, na'ari ti pua'a mecaí ranamuajracu a'ij sej tihuaú'ixaate'en, setí'ij huirácüinen se'újna chí'ita, sera'atéca'atzijxi'in í ruca'acai ti i cávatziin í chuej. Aj mú mi ramua'aréeren í mej jín auteájturaa í Dios jemi.

¹⁵ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, a'ájna xicájra'a ti jetzen huá'axijte'en í Dios í mej jín auteájturaa í jemin, jeíhua pu puaíjtzi hua'utá'asin. Jaítze'e mú rajpuaíjtzi muá'aju'un a'ujna chajta'a mecaí í mej mejmí'i me'uun é'echejca'a a'ujna ti ayén teja'arájtehuaaca'a tijín Sodoma, ajta a'ujna u Gomorra.

Seica mú nu'u puaíjtzi hua'utá'asin

¹⁶ 'Casi'i mú'een, ayée nu tejámuaata'aíjte'esin sej si á'ujjhua'ane'en huá'a tzajta'a í teite í mej miyen á'amuaruuren tíj íra'ave í mej tí'iteci'imeca. Setá'aj siyen mé titeumuámua'are'en matíj a'íime í cu'ucu'use í mej jeíhua raayí'iti. Setá'aj huamuá'ajcantare sej si caí tíú'ítzíte'e mé sé'ujjhua'ane'en matíj majta rici a'íime í cucuí'ise.

¹⁷ 'Rí'í xu'u huá'a jemi í teteca. A'íi mú mú'ejmi a'uteátuaasin a'u mej te'áijta huá'a jueesi jemi. Aj mú mi amua'ajvájxi'isin a'amua huari jetze.

18 Majta mú mú'ejmi á'avi'itìn í tajtúhuaani jemi na'ari í rey jemi me'íjna jime'e sej siyen tí'ivaire'e ne jetze me'ecan. Ayee mú á'amuaruuren sej si hua'utá'ixaate'en a'íjna jime'e a'ij sej 'een jín ná'astijre'en ineetzi. Ayee xu che'atá sena'a ti-hua'utá'ixaate'esin a'ímej í mej caí Israél jetze ajtémecan.

19 Aru, a'ájna xicájra'a jetze mat'íj á'amuavivi'iran, caxu siyen tí'imujca yee a'ii qui ye'í tetiu'utaxájta, na'ari yee ti'itajqui niuucarijra'a taataxájta. Mat'íj miyen amuáaruuren, aj pu i Dios amuaatá'asin a'ij sej ye'í tiu'utaxáj.

20 Ayee xu'u, caxu tí'itziñe'e a'iné í sej hua'utá'ixaate'esin, caxu rujímua'a rájteusin sino a'ín í xiéjniu'ucare'ara'an a'íjna í sej rájya'upua, a'í pu amuaata'ítira a'ij sej ye'í tiu'utaxáj.

21 'Ja'atí pu hui hua'itzi jín tí'ijxajtzi'iran í ru'ihuaara'a mej mi raajé'ica. Ayee pu che'atá na'a té'eme í ya'upuáara'an hua'itzi pu huá'ataaven í ruyaujmua'a. Majta me'ín í yaújmuame'en, a'í mú che'atá mena'a ájhuiixi'ín. Ayee mú tihua'uta'ájta mej huá'ucui'ini.

22 Majta í teite, naími'i mú amuá'ajcha'íre'e muá'aju'un me'íjna jime'e sej ná'astijre'e ineetzi. Ajta a'ín í ti te'utáviicua'i ajta na'a caí nain te'entipúa'are, Dios pu ru'irátuaasin a'íjna.

23 Mat'íj a'ij pua'a á'amuaruure íiye chajta'a, setá'aj ca'anacan huirácíne. Sej si sej chajta'a jetze a'uteárute. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, set'íj seuj á'ujujhua'ane'en sej seajta sej jetze í chajta'a a'u mej a'uchéjme a'íme í mej Israél jetze

ajtéme'ecan, i nej neajta teáata'a jetze airáne, nee nu xaa yé ve'ecánejsin.

²⁴ 'A'íjna í ti tihuá'amua'ate, jaítze'e pu ruxe'eve'e caí a'ímej í mej tiú'ujmua'ate. Ajta, a'íjna ti tí'ira'aijte'e, jaítze'e pu ruxe'eve'e a'íjna caí a'íjn ti ravaire'e.

²⁵ A'íj pu jín, ayén tiú'ujxe'eve'e. A'íjna ti tihuá'amua'aten, ché'e a'íjn ayén che'atá na'a éene'en tíj a'íjna ti tiú'ujmua'ate. Ajta a'íjna ti tí'ivaire'e, ché'e a'íjn ajta ayén che'atá na'a 'eene'en tíj a'íjna ti tí'ira'aijte'e. Ayee mú che'atá mena'a á'amuaruuren mú'ejmi a'íj mej meri náaruu ineetzi. A'iné ayée mú meri naatamuá'a ti jíme'en yee: “Mú'ee pej i'i Beelzebú a'íjna ti tihuá'aijte'e í tiyáaru'use”, ayée mú che'atá mena'a á'amuaruuren mú'ejmi, mǝ sej hui ní'iteitestemua'a. Jee xaa ne'u, majta mú jaítze'e a'íj pua'a á'amuaruuren mú'ejmi.

Jíme'en í tej nu'u xaa rátziíine'e
(Lc. 12:2-9)

²⁶ 'A'íj xu jín, ca xu huá'atziíine'e í teite. Tí'ití ti a'íj avítzi'i í sej jín rajpuaíjtzi, Dios pu raataseíjrata mé jéjre'e, na'ari tí'itíj ti a'íj ti rú'avaa í sej jín tí'imuarí'e, Dios pu hua'utá'asin mej mi ráamua'aree.

²⁷ A'íjna í nej já'amua'ixaate'e avítzi jíme'e, ayée xu huárini, setá'aj raataxáj mé jéjre'e. Ajta í nej já'amua'ixaate'e xahuaani'i jíme'e, ayée xu raataxáj ca'anín jíme'e, án xu'u ímuá a'utiúu í a'amuachi'i japua.

²⁸ 'Caxu huá'atziíine'e a'ímej í mej ruxí'ej teite cui'ica a'iné camu raayí'ti mej á'amuaxiejniu'uca antipua'ajte'en. Mǝ seajta

mú'een, a'íj xu xaa tziine'e a'íjna í Dios ti ayén raayí'iti ti ra'antipua'ajte'en mi sej siyen che'atá ratéhua'ira'a. Ajta a'íi pu raayí'iti ti ra'antipua'ajte'en í á'amuaxiejniu'uca í sej jín sej ruurica'a í taij jetze ti caí ja'anáj á'amí'ini.

²⁹ 'Ayee pu huá'anajche a'ímej mi pina'ase, a'achú cumu sej tumin sej. Ayee pu i 'een a'íjna í á'amuaya'upua, aúche'e pu huá'acha'íi mi pina'ase. Capu sej mi'ini í pina'a ti pua'a a'íi caí xi ayén tiu'utaxáj.

³⁰ Dios pu ajta ramua'aree a'achú ti pua'amé cá'uu í á'amuacipua.

³¹ A'íj pu jín, caxu tí'imujca. Jaítze'e xu ruxe'eve'e í Dios jemi mecaí mi pina'ase.

Jíme'en a'ímej í mej te'anxájta jíme'en í Jesús mé jéjre'e

(Lc. 12:8-9)

³² Ja'atí ti na'a ti ayén te'anxájta huá'a jemi í teite a'íjna jíme'e yee nej nu'u rá'astijre'e ne'íjna í Jesús, ayée nu hui che'atá nena'a te'anxájta jemin í ti ajta ní'iyá'upua ta japua ti é'eseijre'e ti jíme'en yee a'íi pu xí'epi'ín huaríj.

³³ Ajta, ja'atí ti ayén huá'a jemi ayén te'anxájta í teite ti nu'u caí nemua'ate, ayée nu che'atá nena'a te'anxájta jemin í ti ajta ní'iyá'upua, ta japua ti é'eseijre'e. Ayee nu xáahuí tiraatá'ixaate'esin ti jíme'en yee nej caí ramua'ate ne'íjna í ja'atí.

Teite mú nu'u já'ita'a a'utácüne me'íjna jíme'e í Jesús

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Caxu siyen tí'imujca í nej ne'íjna jín mú a'uvé'emej mej mi rí'i temua'a naa titeeteáturan

íiyen chaanaca japua. Canu ne'íjna jín mú a'uvé'emej mej mí rí'í titeeteáturan temua'a naa sino mej mí já'ita'a a'utáçine me'íjna jime'e a'ij nej ríci.

³⁵ Ayee nu ne'íjna jín a'uvé'emej tí ij ja'atí autéjcheni tí raaténe'usi'ite'en í rutáàta. Ajta a'íin tí temuaj í 'íita'a, a'íi pu ajta raaténe'usi'ite'esin í runáàna. Ayen che'atá na'a tihuá'aruuren, í 'íita'a tí ari tímú'un tí 'íita'a; a'íi mú huateújne'usi'ite'esin a'ímej rumúunimua'aca.

³⁶ A'íj mú jín, a'íi mú rájcha'íire'e muá'aju'un í seica a'ímej í ruxí'ej teitstemua'a.

³⁷ Tí pua'a ja'atí jaítze'e raxí'eve'e í rutáàta, ajta í runáàna caí ineetzi, capu ayén tiraavíjte'e tí a'íin neetzi jemi huateáturan tíj na'a rusén jime'e. Ajta tí pua'a ja'atí jaítze'e raxí'eve'e í ruyauj tí teáata'a, ajta tí 'íita'a, tí pua'a jaítze'e raxí'eve'e caí ineetzi, capu ajta ayén tiraavíjte'e tí a'íin neetzi jemi seíire'e á'ara'ani tíj na'a rusén jime'e.

³⁸ Ajta, tí pua'a ja'atí raxí'eve'e tí á'uche'ecane'en neetzi jamuan, ché'e a'íin huataúra'an tí rajpuaíjtzi á'ara'ani neniúucajtze'e, capu amín a'ij tí pua'a huámi'ini í cúruu jetze. Na'ari caí, capu ayén teja'uré'enejsin tí a'íin ayén huateáturan neetzi jemi a'utí Dios é'esejire'e.

³⁹ Tí pua'a ja'atí tí'itese'e tí ij caí huámi'ini, aúche'e pu xaa ne'u mí'ini. A'ij pu á'ujjsin í ruxíejniu'uca tí auj ruurica'a. Mí ajta, a'íin tí huataúra'an tí huámi'ini a'íjna jime'e tí tiu'utévai neetzi jetze me'ecan, a'íi pu ajtahua'a huatarújsin. Rateuní í ruxíejniu'uca tí auj ruuri tíj na'a rusén jime'e.

*Jíme'en í mej raamuá'itín a'ímej í mej rá'astijre'e
(Mr. 9:41)*

⁴⁰ A'íjna í ja'atí ti amua'ancuré'evi'ití u ruchi'itá, a'í pu ajta na'ancuré'evi'ití ineetzi. Ajta, a'íjna í ti na'ancuré'evi'ití ineetzi, ayée pu che'atá na'a ra'ancuré'evi'ití a'íjna ti neja'uta'íteca'a.

⁴¹ Ajta a'íjna ti ra'ancuré'evi'ití seíj ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a, ayée pu che'atá na'a tí'iraci'ití í Dios jemi tíj ajta tí'iraci'ití a'íjna ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a. Na'ari, ti pua'a ja'atí ra'ancuré'evi'itín ja'atí ti xí'epi'in ríci, ayée pu che'atá na'a tí'iraci'ití í Dios jemi tíj ajta tí'iraci'ití a'íjna í ja'atí ti xí'epi'in ríci.

⁴² Ajta, ti pua'a ja'atí raatá'an cíj caj í jaj, vaasu tzajta'a seíj í teví ti caí tí'itíj jín antiújmua'aree, ti pua'a ayén tiraatá'an a'íjna jime'e ti a'ín teví ná'astijre'e, ayej ti'ayajna, tí'itíj pu tí'iraci'ití í Dios jemi.

11

*A'íme í ti hua'uta'íteca'a a'íjna í Juan í ti huá'amua'i'ihuacare'e
(Lc. 7:18-35)*

¹ Tí'íj Jesús raatapuá'ajtaca'a ti hua'utá'ixa í ti jín tihua'u'íjca, aj pu i á'uraa. A'áyee pu a'ará'a chajta'a a'ímuá' a'u mé a'ítechéjme ti ij tihua'umua'aten, ti ij ajta tihua'utá'ixaate'en í teite.

² Ajta a'íjna í Juan, a'úu pu já'ahua'a á'anami'ihuaca'a. Aj pu i yá'umua'areeri'i a'íj ti Jesús ríjcaa. Tí'íj jí hua'uta'íteca'a seica í mej jamuan á'ujujhua'ane'e mej mi u ya'utéeseij, majta mej mi tiraata'íhua'u me'íjna í Jesús.

³ Ayee mú tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿Ni mú'ee pej pe'ín píríci pe'íjna í pej jee i'í Círístu'u pej mú'ee íyeyen ruxe'leve'e, pej nu'u yen ve'ecáanen? Na'ari caí, ¿ni ayén tiú'ujxe'leve'e tej seíj huachú'eve'en?

⁴ Jesús pu ayén tiu'utaniú tijín:

—Serícu, setá'aj siyen tiraata'ixaate'en se'íjna í Juan a'íj sej ye'í tí'iseij, seajta tí'inamua.

⁵ Setá'aj raatá'ixaate'en yee mu'uri atanéjne'e í mej aracúcu'unijme'eca'a; ajta yee mu'uri á á'ujuhua'an a'íime í mej anaciyáaxavi'ijme'ecaa ru'íca jetze; majta yee mu'uri huarúj me'íjna jime'e cu'íini'ira'a ti tineájxi í huá'ahua'ira'a jetze. Majta hui a'íime í mej nácuxa'itajme'ecaa, mu'uri huíteájnamua. Majta seica, a'íime í mej huácuii, mu'uri majtáhua'a mena'a huatarúj. Neajta ti-hua'utá'ixaate'esin a'íimej í mej caí a'íj tí'ijviicua'i í niuucari ti jín Dios hua'irátuaasin.

⁶ Ché'e huaújtemua'ave'en a'íjna í ja'ati ti caí ruhuárita'a huaré'eye'ican ineetzi jemi a'íjna jime'e ti caí ché'e té'eviicua'i neetzi jemi.

⁷ Matí'ij a'ucíj a'íime í mej Juan jamuan á'ujuhua'ane'e, Jesús pu a'utéjche ti tihua'utá'ixaate'en í seica jíme'en a'íjna í Juan. Ayen tijín:

—¿Ti'itáani sena'a u a'utéeseij se'újna u mu'utzitá? ¿Ni qui siyen tiraaseíj í huini ti eeca raru'uxante'e? Caxu xaa ne'u.

⁸ Tí pua'a secaí siyen huaríj, ¿ti'itáani sena'a a'utéeseij? ¿Ni ja'atí se'utéeseij ti te'ucáaviij ri'éene'en jime'e? Caxu xaa ne'u, a'iné xu'uri ramua'aree tijín a'íime í mej miyen ri'éene'en jín te'ucáaviij, a'úu mú'éche huá'achi'ita í rey.

9 Ari ti pua'a secá siyen huaríj, ¿ti'itájni ne'u? ¿Ni secá siyen a'íin a'utéesej ja'atí ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a? Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e ti a'íin pú'een tzíte'e a'íjna í Juan. Ayej xaa ne'u ti'ayajna, jeíhua pu jaítze'e ve'ecán jín ti'itéjvee a'íjna í Juan caí seíj ti ayée na'a a'íjna jín ti'itéjvee ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a.

10 A'íi pu a'íin pú'een í ti jíme'en rá'axa í yu'uxari jetze. Tijín:

Nee nu ja'atí huata'íti
ti amuájca mú'eetzi jemi
mej mi rí'i huaújruren í teite.

11 'Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jíme'e, huá'a tzajta'a naíjmi'i í teite í mej huanéj íiyen chaanaca japua, capu ja'atí ja'anáj te'enteájrupi ti'itíj jíme'e ti jaítze'e ve'ée caí í ti jín ti'itéjvee a'íjna í Juan. Mí ajta, a'íin ti jaítze'e cálieen jín seijre'e jín ti'itéjvee í Dios jemi, jaítze'e pu ve'ée a'íjna í ja'ati caí a'íjna í Juan.

12 'Tíj na'a a'ájna'ímua ti huataseíjre a'íjna í Juan, ti yú e'iré'ene, teite mú ca'anéeri jín rahuauca mej mi me'uun a'uteárute a'ájna Dios ti é'eseijre'e. Majta ca'anéeri mú jín tí'itese'e a'íime í teteca í mej ruca'ané mej mi huataúra'an me'íjna jíme'e.

13 A'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a, ajta a'íjna í yu'uxari jetze ti Moisés teecan ra'uyú'uxaca'a, naími'i mú tiu'utaxájtaca'a a'íjna jíme'e í Dios ti nainjapua tí'aijta íiyen chaanaca japua. Maúche'e raaxájtaca'a ajta na'a caí yé huataseíjre a'íjna í Juan.

14 Ajta, ti pua'a siyen tite'ehuaújca'anen sej rá'antzaahuate'en, a'íjna í Juan, a'ii pu a'íin pú'een

a'íjna ti nu'u ruxe'eve'e ti yé uvé'enen, a'íjna í ti ayén ántehuaa tijín Elías.

15 A'íime í mej huiteánajca'amua, miché'e r'íi tiráanamua.

16 '¿A'iné nena'a tiraataxáj yee a'iné mé'een a'íime í teite í mej a'íjna nine'ira'a jetze yen huachéjme íjii? Ayee mú 'é'en matíj í tí'iríi í mej vejli'i a'ujteí a'u mej tejá'atua. A'íi mú hua'atéji'ivihua'a í seica.

17 Miyen tijín: “Tetiu'utac'íisite sej si tiu'utéene'en. Mí seajta caí, caxu tiu'utéenei. Teajta tu tiu'utáchuiicaca'a í chuiicari jime'e í mej jín tí'ichuicaca ti pua'a sej huámí'ini, mi seajta, caxu se'íjna jín huataújxiemiste.”

18 'Ayee nu hui 'een jín niyen tejá'amua'ihua'u a'iné ayée pu tí'iríneca. A'íjna í Juan, ayée pu mú a'uvé'emej. A'íi pu rú'itzi'ive'eca'a. Ajta, capu raye'eca'a í nahuáj. A'íj xu jín siyen tiu'utaxájtaca'a yee tiyaaru'u pu tzajta'an seijre'e amíjna mi tevi.

19 Neajta á'iyyen inee yé uvé'ene, i nej neajta teáata'a jetze airáne. Canu né'itzi'ivi. Neajta raye'eca í nahuáj. Mú'een xu si siyen tí'inexa yee huápi'i nu tí'icua'a, neajta nu'u netahuaive, majta miyen ne'amiigustemua'a pú'een a'íime í mej nu'u jeíhua até'itzea'ara í Dios jemi, majta a'íime í huá'ajjve'e í mej tí'iti'icica. Ayee xu ramua'aree tej r'íi mé titeumuámua'aree a'íimej jemi í mej ta'ará'astijre'e itejmi.

*A'íime í mej me'uun antachéjmee ti chájta'ajme, í mej caí té'atzaahuat'e
(Lc. 10:13-15)*

20 Aj pu i Jesús a'utéjche ti hua'ajteá'axi'in a'ímej í mej me'uun antachéjme'ecaa a'u ti ayén teja'uríj í muári'eri'ire'ara'an jime'e mu'iicáca í mej jín rí'í te'utaseíj. A'í pu hua'ajteá'axi seij ajta seij í teitejra'a í mej me'uun a'uchéjme'ecaa u chajta'a jetze a'iné camu autéjhuii mej seicié tiú'umua'ati.

21 Ayen tijín:

—Ché'e a'ij ti na'a, mú'een mi sej Corazín é'eche. Ché'e a'ij ti na'a, mú'een mi sej Betsáida é'eche. Tí pua'a niyen che'atá nena'a huáriniiche'e nemuári'eri'ira'a jime'e ne'újna u Tiro, neajta ne'újna u Sidón, a'ij nej neri ye'í huaríj nemuári'eri'ira'a jime'e mú'ejmi jemi, mejmí'í mú seicié tiú'umua'atíjche'en. A'í mú majta mej mí'í raataseíratache'e me'íjna jime'e mej tiu'uteújchejte'en xu'umuavi'in jime'e, majta mejmí'í nasij avé'ujhua'atehua'anche'e.

22 Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti ayén té'eme a'ájna xicájra'a jetze tí'ij Dios huá'axijte'en matíj mena'a pua'amé teitejra'a. Jaítze'e xu rajpuaítzi xá'aju'un mecaí a'íime í mej a'uun a'uchéjme'ecaa me'újna u Tiro, majta me'újna u Sidón.

23 'Seajta mú'een mi sej Capernaúm a'uchéjme, ¿a'iné tejamuá'amitíejte'e? ¿Ni qui ayén yee tejamuá'amitíejte'e sej nu'u rí'í tiraatá'a í Dios? Caxu xaa ne'u. Dios pu puaíjtzi amuaatá'asin. A'uu xu a'uteáturaasin mí'ichite jamuan. Tí pua'a niyen che'atá nena'a huáriniiche'e ne'újna Sodoma a'ij nej neri tiú'uruu nemuári'eri'ira'a jime'e mú'ejmi jemi, a'ujna u chajta'a u Sodoma, a'í pu auj e'etéeriche'en tíj na'a a'ájná'imua ti yú e'iré'ene.

24 Mí ajta, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, a'ájna

xicájra'a ti jetzen Dios huá'axijte'en a'ímej í mej japuan a'uchéjme íiyen chaanaca japua, mú'een xu jaítze'e rajpuaíitzi xá'aju'un se'ájna, mecaí a'íme í mej me'uun a'uchéjme'ecaa a'ujna tǐj na'a ti Sodoma e'ejtémecan.

Jesús pu raatéjhuau í ruyá'upua jemi
(Lc. 10:21-22)

²⁵ A'ájna xicájra'a jetze ti Jesús ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu i ayén raatéjhuau í ruyá'upua jemi tǐjín:

—Mú'ee í pej ní'iya'upua, í pej tí'aijta pe'újna u ta japua, pajta íiyen chaanaca japua, rǐi nu timuaatá'aca ne'íjna jime'e pej hua'utá'a mej mi yaú'ítiee muá'ara'ani a'ij ti 'een mú'eetzi jemi a'íme í mej caí jeíhua tiú'ujmua'ate. Mí pajta, capej piyen hua'utá'a mej mi yaú'ítiee muá'ara'ani a'íme í mej támua'aree, majta a'íme í mej raay'ítí.

²⁶ A'iné pijta, ayée pej tí'ijxe'eve'eca'a mú'ee, í pej ní'iya'upua. —Ayee pu tiraatéjhuau.

²⁷ Aj pu i ajtahu'a ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujuhua'ane'e tǐjín:

—Nain pu tinaatátui a'íjna ti ní'iya'upua mej mi ráamua'ati tzáahuati'ira'a jime'e. Capu ja'atí nemua'ate nain jime'e a'ij nej 'een sino a'í pu'u ti ní'iya'upua, a'í pu xaa nemua'ate. Ajta, capu ja'atí ramua'ate nain jime'e í ti ní'iya'upua sino ínee i nej yaujra'an pú'een, nee nu xaa ramua'ate. Majta, a'í mú ramua'ate a'íme í ti hua'aráanajche nej tihua'utaseíjrate'en a'ij ti 'een.

Jesús pu hua'utajé mej mi jemin ve'eré'ene

²⁸ 'Setá'aj yé ve'eré'enen neetzi jemi, setǐj sena'a pua'amé mú'een, mi sej cua'ana se'íjna jime'e í sej

rahuauca sej rí'i tiraatá'an í Dios, seajta se'íjna jín tí'itese'e í sej ra'ará'astijre'en nain jime'e. Nee nu xaa amuaatá'asin sej huaújse'upe'en.

²⁹ Setá'aj te'enteárute se'íjna jime'e í nej jín tejá'amua'íjcate'e. Seajta tiú'uri'iren neetzi jemi, a'iné nee nu ne'ín pú'een se'íj tí mua'acan, canu neajta á'antzaahuat'e. Tí pua'a siyen yé ve'eré'enen neetzi jemi, nee nu amuaatá'asin sej rí'i huárini í ru tzajta'a.

³⁰ Capu muári'eri sej raanaíjmire'en se'íjna jime'e í nej jín amuaatá'asin. Ajta, í nej jín tejá'amua'íjcate'e, capu ajta muári'eri sej siyen huárini a'íj nej tí'íjxe'eve'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

12

Mat'íj a'íime í mej Jesús jamuan á'uujhua'ane'e miyen ra'antítzaanaxi í triigu tí antimuáiyujmee
(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ Ajta a'ájnámua ayée pu tiuju'uríj. A'uu pu aumé'ecaa í Jesús já'ita'a í ví'ira'ajapua. Aj pu pítí'irijca ja'anáj xicájra'a mej jetzen ruse'upi. Majta me'ín í mej Jesús jamuan á'uujhua'ane'e, a'íi mú meri jeíhua tiejcuca'a. Aj mú mi autéjhuii mej ra'antítzaanaxi'ín tí'itíj jatzi tí triigu jetze me'ecan. Méjcuca'a me'íjna í atzi.

² Majta me'ín í mej jee i'i fariseos, mat'íj hua'use'íj mej miyen rijcaa, aj mú mi miyen tiraatá'ixaa me'íjna í Jesús tíjín:

—Casi'i, ayée mú hui ríci a'íime í mej mú'eetzi jamuan á'uujhua'an. Ayee mú ríci a'íj tí caí

tiu'utá'aca ti ja'atí ayén rijca í xicájra'a ja'anáj mé jetzen ruse'upi.

³ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í fariseos tijín:

—¿Ni secaí mú'een ja'anáj ra'ujjve í yu'uxari jetze a'ij ti ye'í huaríj a'íjna í David teecan tí'ij huata'l'icuataca'a, majta í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e?

⁴ A'uu pu a'uteájrupi u teyujta'a, í ti jee chi'ira'an pú'een í Dios. Ajta á'iyen a'íi pu ráacua a'íjna í pan í mej Dios huatámuai'ivejte, majta a'íime í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e, a'íi mú majta ráacua. A'íjna í pan, a'íi mu'u racua'aca a'íime í mej tí'ivaire'e me'újna teyujta'a. Capu amín a'ij, capu tí'itíj jín auteájturaa a'íjna í David.

⁵ '¿Ca'ín ni secaí ja'anáj ra'ujjve a'ij ti ra'uyú'uxaca'a í yu'uxari jetze a'íjna í Moisés teecan mej nu'u a'íime í mej títeté'u'upu'u u teyujta'a, a'íi mú tí'ivaire'e a'ájna xicájra'a mé jetzen ruse'upi? Mí majta, camu tí'itíj jín á'atura í Dios jemi me'íjna jime'e.

⁶ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Inee, i nej yé huaca mú'ejmi jemi, jaítze'e nu ve'ecán jín tí'itéjvee mecaí a'íime í mej títeté'u'upu'u teyujta'a.

⁷ 'Caxu a'atzu yaú'itíe xa'araa a'ij ti huataújmua'a a'íjna ti ayén té'eyu'usí'í í yu'uxari jetze ti jíme'en yee Dios ti raataxájtaca'a tijín: “Ayee nu tí'ijxe'eve'e mej mi huá'ancu'uvajxí'ín í ruxí'ej teite. Canu raxí'eve'e mej tiu'utámuai'ivejta.” Na'lari caí, ti pua'a siyen tiyaú'itíeé xá'ara'aníche'en, caxu siyen

tihua'uxájtzi'iranche'e a'ímej í mej caí til'itj jín auteájturaa.

⁸ 'A'íj pu jín, inee i nej neajta teáata'a jetze airáane, ayée nu 'een jín antínmua'aree neajta ne'íjna xicájra'a ja'anáj mej jetzen ruse'upi.

Jíme'en í ja'atí ti anáciyaaxara'aca'a í rumuájca'a jetze

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Aj pu'i Jesús á'uraa. Tí'ij jí a'uun teyujta'a a'uteájrupi.

¹⁰ A'uu pu seíj a'utéveeca'a ti anáciyaaxara'aca'a í rumuájca'a jetze.

Majta me'ín í fariseos, a'íí mú majta a'uté'uuca'a. A'íí mú rahuauca'a a'ij mej ye'í tiraaxájtzi'i í Jesús. A'íj mú jín miyen tiraata'íhua'urí'i me'íjna í Jesús. Miyen tíjín:

—¿Ni caí ri'irí tej tiyen tiráahuaate'en seíj ti tí'icui'i a'ájna xicájra'a tej jetzen tase'upi?

¹¹ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Tí pua'a seíj ja'atí cáne'a tíciitzi, ti pua'a a'íín cáne'a atéjveti ta'atécun a'ájna mat'íij pua'a ruse'upi, ¿ni caí ayén rini í ja'atí ti u á'ume'en tí'ij ra'ítaján? Jee xaa, ayée xu che'atá sena'a rici, mú'een.

¹² Jé'ecan pu jaítze'e tí'ivaire'e seíj í tevi caí í cáne'a. A'íj pu jín í'iri'iri ti ja'atí ayén til'itj jín rijca í ti i'í x'epi'ín a'ájna mat'íij pua'a ruse'upi.

¹³ Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa a'íjna ti anáciyaaxara'a í rumuájca'a jetze tíjín:

—Huatátzeaaara muá'amujca'a.

Aj pu i a'íí pu raatátzeaaraca'a í rumuájca'a. Jíme'en pu'u ayén huar'íj, aj pu i nain jín huar'új.

Ayee pu éene'e já'araa rí'éene'en tíj í seij í muájca'are'ara'an.

¹⁴ Matí'ij mi huiráaci a'íime í fariseos. Aj mú mi autéjhuii mej raaxí'epi'íntare'en a'ij mej ye'í huárini mej mi raajé'ica í Jesús.

A'ij ti seij ajmí'i tiu'utaxájtaca'a jíme'en a'íjna í Jesús

¹⁵ Tí'ij a'íin huámua'areeri'i a'íjna í Jesús a'ij mej tiraaxí'epi'íntare, a'íi pu huirájraa a'ujna. Jéhua mú teite a'ucíj jamuan. Ajta a'íjna í Jesús, naijmi'ica pu tiú'uhuaa í mej tí'icucui'icaa.

¹⁶ Ajta ayén tíhua'uta'aáj mej mi caí raxájta yee ja'atí ti pírici.

¹⁷ Ayee pu ráaruu í Jesús ti ij araúrasten a'ij ti ajmí'i tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Isaías teecan, í ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

¹⁸ Ayen tijín:

A'ii pu a'íin pú'een í ti nevaire'e ineetzi.

Nee nu ra'antíhua'u.

A'ii pu a'íin pú'een í nej raxí'eve'e,
ajta rí'í pu tínetá'aca.

Nexiejniu'uca nu huata'íti
ti á'ume'en a'íjna jamuan.

Ajta a'íi pu tihua'utá'ixaate'esin a'ímej í mej caí
Israel jetze ajtáme'ecan ti tihua'aci'iti nain-
japua í ti i'í xí'epi'in neetzi jemi.

¹⁹ Capu ajta a'íin ruhuavíira'a a'ame;
capu ajta jiihua a'ame.

Camu ranamuajran ti tí'ixáata a'ame a'ájna caaye
jetze.

20 Capu hua'utamuári'eriste'esin a'ímej í mej huápi'i tirajpuaíjtzica'a t'íj pi'ista mej ra'avé'etzi nainjapua.

Capu huápi'i puaíjtzi hua'utá'asin í mej caí ché'e té'eviicua'i a'ímej í mej miyen 'een t'íj taij ti c'íj caj á'ata'a.

A'íi pu huá'a japua huatániiusín ajta na'a caí tiu'utémua'ítin a'íjna jime'e ti naíjmi'ica ruxí'ej tiu'uta'aíjte'en.

21 Majta mat'íj mena'a pua'amé í teitejra'a í mej yen japuan seijre'e íiyen chaanaca japua, naími'i mú t'íjchu'eve'en niuucajtze'en.

Ayee pu jime'en tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Isaías teecan.

A'íi mú Jesús jetze te'ujpuá'ajte ti tiyaaru'u jetze araujca'ane

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

22 Mat'íj mi seíj mú a'aráavi'iti í Jesús jemi ti tiyaaru'u tzajta'an seijre'eca'a. A'íj pu jín caí atáneerica'a, ajta caí té'anri'irejca'a a'íjna í ja'ati. T'íj jí Jesús tiráahuuaa t'íj te'anri'irée á'ara'ani, ajta t'íj huíteánamuáara á'ara'ani.

23 Majta me'ín í teite, naími'i mú r'í'i te'utaseíj. Miyen tijín:

—¿Ni qui amí a'ín pú'een a'íjna í huácix'a'ara'an a'íjna í David teecan?

24 Majta me'ín í fariseos, mat'íj ráanamujri'i, ayée mú tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Amíjna mi ja'atí, Beelzebú pu jetzen araujca'ane t'íj ayén hua'utamuárite'en a'ímej í tiyáaru'use, a'íime í ti ajta Beelzebú tihuá'ajjte'e.

²⁵ Ajta a'íjna í Jesús, a'í pu ramua'areereca'a a'ij mej tí'imua'atzejca'a. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjn:

—Tí pua'a a'íime í mej me'uun seíj chuéjra'a japua a'uchéjme já'ita'a ma'utáciine, tí pua'a miyen huárini aj mú mi huaténe'use'esin, ajta a'íjna í chuéjra'a, capu ché'e á'ateeri. Ajta tí pua'a miyen che'atá mena'a já'ita'a a'utáciine a'íime í mej seíj japua í chajta'a a'uchéjme, na'ari teitestemua'ame'en seíj í ja'ati, camu ché'e á'ateeri.

²⁶ 'Ayee pu che'atá na'a 'een, tí pua'a a'ín Satanás hua'utamuárite'en í ruteítestemua'a, tí pua'a majta miyen hua'uténe'usi'ite'esin í ruteítestemua'a, a'í pu ajta caí ché'e á'ateere, sino te'entipué'ari.

²⁷ Ari inee, tí pua'a niyen yee Beelzebú nu jetze aránca'ane nej hua'utamuárite'en í tiyaaru'u, ¿ni tzaa miyen che'atá mena'a Beelzebú jetze ruca'ané a'íime í á'amuaxi'ej teite mej mi miyen che'atá mena'a hua'utamuárite'en? A'íime í á'amuaxi'ej teite mú miyen raataxáj yee mú'een xu seajta siyen rici se'íjna jime'e a'ij seíj tí'inexajtzi'i.

²⁸ Na'ari caí, tí pua'a niyen ne'íjna jetze aránca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, nej ni tiyaaru'u huatamuárite'en, pu'uri a'ájna teja'uré'ene tí Dios tiu'uta'aíjta í a'amua tzajta'a.

²⁹ 'Ajta, tí pua'a ja'atí raxí'eve'e tí tiraanáhua'í tí'á'ara'an á tá'ache í ja'ati tí ruca'ané, ayee pu ruxe'eve'e tí amuacaícan ra'atéj'ici'en a'íjna tí ruca'ané. Aj pu i xaa ri'irí tí a'uteárute á a'utí'é'eche tí ij tiraanáhua'í.

30 'A'íjna ti caí ne jamuan á'uche'ecan, a'íi pu néjcha'íire'e. Ajta, a'íin ti caí hua'ajsé'iri í teite neetzi jemi, a'íi pu hua'uré'e'iteca.

31 'A'íj nu jín, ayée nu tejá'amua'ixaate'e ti ayén ti'ayajna a'íjna jime'e í teteca. I'iri'iri ti tihua'utá'uuni'i naíjmi'ica í mej jín auteájturaa í Dios jemi, ajta naíjmi'ica jemi í mej a'ij pua'a ti'ixa. Aru ti pua'a a'ij pua'a tí'ixajta a'íjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, capu xaa ne'u ja'anáj tiraatá'uuni'ira a'íjna.

32 'Ja'atí ti na'a ti ayén a'ij pua'a tí'inexajta ineetzi i nej neajta teáata'a jetze airáane, a'íi pu xaa tiraatá'uuni'ira. Mí ajta, ja'atí ti na'a ti a'ij pua'a tí'ixajta a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, capu ja'anáj tiraatá'uuni'ira, sino a'íi pu ru'ité'aa a'ame nain xicaj tzajta'a ti yú auca'ití a'ame tíj na'a rusén jime'e.

A'ij mej ye'í nu'u tí'iramua'areere a'ij ti 'een se'j í ciyej

(Lc. 6:43-45)

33 'Tí pua'a hui ti rí'en í ciyej, rí'éene'en pu taca'a, ajta ti pua'a caí rí'en í ciyej, capu rí'éene'en taca'a. Ayee xu 'een jín ramua'areere ti pua'a ciyej rí'éene'en nusu caí se'íjna jime'e a'ij ti éene'en taca'a.

34 Mú'een xu se'íjna jetze huanéj a'íjna í cu'ucu'u ti tí'ihua'itaca, a'iné huápi'i xu a'ij pua'a tí'teteite. Capu xaa ne'u a'ij tí'iri'iri sej siyen tí'itíj huataxáj a'ij ti tiraavíjte'e. Ayee pu'u, a'iné se'j pu ayén tí'ixaxa'a a'ij ti ayén tí'imua'atze í ru tzajta'a.

35 Ajta a'íin ti rí'i tí'itevij, a'íi pu ayén tí'ixaxa'a í ti i'i xí'epi'in jime'e a'iné rú'umua'aree í ru tzajta'a

jeíhua í tì i'ì xí'epi'ín. Ayen che'atá na'a, í tì a'ij pua'a tí'itevij, a'íi pu a'ij pua'a tí'ixaxa'a a'íné jeíhua pu tirú'umua'aree í ru tzajta'a í tì a'ij pua'a 'een.

³⁶ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tì ayén té'eme a'ájna xicájra'a tì jetzen Dios huá'axijte'en matíj mena'a pua'amé yé a'uchéjme íiyen chaanaca japua. Ayee pu ruxe'eve'e a'ame mej miyen tiu'utetzáahuate'en í Dios jemi nain í mej jín tiu'utaxájtaca'a chá'a mena'a, seij majta seij.

³⁷ Dios pu rí'í tí'imuaxi'epi'íntare'e a'ájna jime'e a'ij pej tí'ixaxa'ata'a, na'ari caí, a'íi pu muá'axijte'en a'ájna jime'e a'ij pej tí'ixaxa'ata'a.

A'íime í teite merájhuaviiri'í tì Jesús hua'utaseíjrate'en í mej jín rí'í te'utaseíj

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Aj mú mi me'ín í fariseos, majta a'íime í mej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, a'íi mú miyen tiraatá'ixaa tíjín:

—Maestru, ayée tu tí'ijxe'eve'e pej tí'itíj taataseíjrate'en í tej jín ráamua'aree tì júte'e é'eme'ecan í Dios jemi a'ij pej ye'í rici.

³⁹ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'íime i teitejra'a í mej a'ij pua'a tí'titeite, ayée mú tí'inehuavii nej tí'itíj hua'utaseíjrate'en í mej jín rí'í te'utaseíj matá'aj nu'u ráamua'aree nej Dios jetze aránca'ane. Ayee mú che'atá mena'a rici tíj í ja'ati tì ru'íj mé úurie. Canu tí'itíj hua'utaseíjrate'esin sino a'íi nu'u a'ij tì tiráaru a'ájna í Jonás teecan, a'ájna tì tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

⁴⁰ Tí'íj a'ájna í Jonás a'uun é'ejve a'u tì aúnee í hua'í, a'íi pu hua'í yá'uníjcu. A'uu pu u

é'etee huaíca xicaj tzajta'a, ajta huaíca tíca'ari tza-jta'a ti arájca í jucáara'an tzajta'a a'íjna í hualí ti yá'unijcua. Ayee pu che'atá na'a tí'ineruuren ineetzi i nej neajta teáata'a jetze airáne. A'uu nu araca'ití na'ame chuej tzajta'a huaíca xicaj tzajta'a, neajta huaíca tíca'ari tzajta'a.

41 'Ayee nu hui tejá'amua'ixaa'te'e, a'ájna xicájra'a ti jetzen Dios amuá'axijte'en yee xí'epi'in xu huaríj nusu yee caxu xí'epi'in huaríj, a'íime í mej u Nínive é'echejca'a, a'íi mú a'uun a'utéhuiixi'isin mú'ejmi jamuan, majta tejá'amuaxi'epi'intari'ire'en mú'een mi sej u'uche íjii. Ayee pu té'eme a'íjna jime'e í mej seicié tiu'umuá'aj a'íime í mej Nínive é'echejca'a mat'íj ráanamujri'i a'íj ti tiu'utaxájtaca'a me'íjna í Jonás teecan.

'Mí neajta inee, i nej yé huaca mú'ejmi jemi, jaítze'e nu ve'ecán jín tí'itéjvee caí a'íjna í Jonás teecan. Mí seajta mú'een, caxu na'ará'astijre'esin ineetzi.

42 Ajta hui, a'íjna í 'íita'a teecan ti ajmí'i tí'ajjtaca'a úute pújme'en, a'íi pu ajta huatéchaxijsin mú'ejmi jemi, ajta a'íi pu ajta tejá'amuaxi'epi'intari'ire'en mú'een, mi sej u'uche íjii a'ájna xicájra'a jetze mej a'utájeevi'ihua teite. Ayee pu té'eme a'íjna jime'e ti a'íin a'ímuá a'uvé'emej tí'ij ayén ráanamua a'íjna í Salomón teecan ti nu'u huápi'i rí'i mé teuúmu'aree.

'Mí neajta inee, i nej yé huaca mú'ejmi jemi, jaítze'e nu ve'ecán jín tí'itéjvee caí a'íjna í Salomón teecan. Mí seajta mú'een, caxu na'ará'astijre'esin ineetzi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Jíme'en í xiéjniu'ucari ti tiú'ujxana'acira'ate, ti ajta p'í a'uré'eveti
(Lc. 11:24-26)

⁴³ Ajta ayée pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús tijín:

—Tí pua'a seíj xiéjniu'ucari ti tiú'ujxana'acira'ate, ti pua'a huiirájra'ani tzajta'an seíj í tevi, a'íi pu á'uche'ecane'e a'ame ti rahuaahuau a'u ti a'uhuáchi tí'ij huaújse'upe'en. Tí'ij caí rateuve'en, ayée pu tí'imua'ati tijín:

⁴⁴ “Niche'e huaré'ara'ani nehuáríta'a u niche a'u nej a'aráraa.” Tí'ij ave'eré'enen, ayée pu éene'en te-uní a'íjna í ja'ati, ti naa uhua'é'ene'e a'ame í ru tza-jta'a. Cu xíee mej mauchén uhuaré'e'icha'utaca'a u chí'ita, majta naa r'íi ru'uhuáruu.

⁴⁵ 'Aj pu i a'íin í xiéjniu'ucari, a'íi pu hui huaja'uvé'evi'iti í seica, í mej aráhua'apua ará'ase, a'ímej í mej jaítze'e a'ij pua'a 'é'en caí í seij. Aj mú mi uteáruti naími'i mej mi me'uun huaté'e muá'ara'ani me'íjna tzajta'a í tevi. Ajta á'iyen, ayén te'iráame ti jaítze'e a'ij pua'a 'éene'e á'ara'ani a'íjna í tevi caí tíj ajmí'i 'éene'e. Ayee pu tihua'aci'iti a'ímej i mej a'ij pua'a tí'iteteite í mej u'uche íjii.

Jíme'en í náànajra'an, majta ihuáamua'ame'en a'íjna í Jesús
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Aúche'e pu tí'ixajtaca'a a'íjna í Jesús mat'íj me'uun a'ará'a a'íjna í náànajra'an, majta í ihuáamua'ame'en. Aa mú a'utéhuiixi pua'acié. Méjxe'eve'eca'a mej tiu'utaxáj jamuan.

⁴⁷ Aj pu i seíj ayén tiraatá'ixaa a'íjna í Jesús tijín:

—A mú pua'acivé a'uté'uu a'anáàna, majta a'ihuáamua'a. Mémuahuahuau mej nu'u tiu'uxáj á jamuan.

⁴⁸ Aj pu i ayén tiu'utaniú a'íjna í Jesús tijín:

—¿A'ataani mej pú'een í nináàna, nusu í ne'ihuaamua'a?

⁴⁹ Aj pu i rumuájca'a jín hua'utaseíjra í mej aiitecaíjme. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—A'ii mú a'íin pú'een í mej jee nináàna pú'een na'ari ne'ihuaamua'a.

⁵⁰ Ayee pu'u hui tí'een, a'iné a'achú mej pua'amé miyen rici a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios, a'ii mú a'íin pú'een í mej jee nináàna nusu a'íime í neja'atzimúá, na'ari necu'utzimúá o nejúutzimua'a. Yee pu'u.

13

Jíme'en a'íjna í ja'atí ti tí'ihuastehua'a

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ A'ájna xicájra'a jetze, Jesús pu huirájraa u chil'ita. A'uu pu a'ará'a a'ájna ti e'eve'e'ástime í jaj. Aa pu a'utayeíjxi.

² Aj mú mi jeíhua ajteáxi'reca'a í teite a'u ti a'ij é'ene'e. Temua'a mú tí'itemu'iicaa í teite. A'íj pu jín ateájraa baarcu jetze ti jaata'a e'ecáve'eca'a. A'uu pu i e'erácatii. Majta me'ín í teite, áa mú a'ucaíjme'ecaa ja'apuaíri japua á vejli'i a'u ti í jaj.

³ Ajta á'iyen tihua'ajmuá'ate seíj chuijtari jíme'e. Ayen tijín:

—Ja'atí hui ti tí'ihuastehua'a, u pu á'ume ti tejé'ehuaste'en.

⁴ Aa pu aumé'ecaa ratáhua'anáa imue'eri. Seica pu i imue'eri juye jetze huavatzíjraa. Aj mú mi pina'ase júte'imua ave'ecáane, meraaré'eje'ipi.

⁵ Ajta seica pu huavatzíjraa tetej tzajta'a a'u ti caí jeíhua chuej á'uca. Aj pu'i huaré'ehuaa, a'iné capu huatétee í chuej ti a'ucárutixi'in í naana'ara'an. Tí'ij huaré'epístaca'a í chuej, aj pu i ca'anacan ajnéj í imue'eri.

⁶ Ajta tí'ij u e'iré'ene í xíca, aj pu'i huaré'ehuaa í xícaj jime'e í ti huanéj. A'íj pu jín jij huaré'ehuaa a'iné capu ajtanána'ajme'eca'a.

⁷ 'Ajta seica í imue'eri, a'úu pu a'uvatzíjraa a'u ti a'utzícare'eme. Tí'ij a'ín tzicare'e huavaújse, a'íi pu i ra'avá'ana í ti tí'ihuasti'ihuaca'a. A'íj pu jín caí huáçireca'a.

⁸ 'Aru seica pu huavatzíjraa a'u ti a'urí'en í chuej. A'íi pu xaa i ajnéj. Tí'ij jí huavaújse. Temua'a pu'i tiú'ucíireca'a. Seica pu imue'eri, ayén airájraa ti huáçireca'a seij ajta seij ti ajnéj a'achú cumu anxíte í atzi ti caté'etejme'ecaa. Ajta seica, ayén tiú'ucíireca'a a'achú cumu huaícate. Ajta seica, seité japuan tamuáamuata'a pu caté'etejme'ecaa seij ajta seij.

⁹ 'Mí sej huiteánajca'amua, xáanamujri'i hui temua'a naa.

A'iné 'een jime'e Jesús tihuá'amua'atehua'a chuijtari jime'e

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Aj mú mi ajteáçireca'a á vejli'i jemin í Jesús a'íime í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. Aj mú mi miyen tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'iné 'een jín piyen tihuaú'ixaate'e í teite chuijtari jime'e ti caí ja'atí yaú'itie?

11 Aj pu i ayén tiu'utaniú tijín:

—Mú'ejmi pu Dios tejá'amua'ixaate'e e'ehuauritiécan jime'e a'íjna ti rú'avaa a'íjna jime'e ti Dios ari tí'ajta nainjapua íyen chaanaca japua, ajta u ta japua. Mí majta a'íime í seica, capu a'atzu ri'irí mej mi yaú'itiéé muá'ara'ani a'iné capu Dios ayén hua'utá'a.

12 'Ayeé pu tí'een: jíme'en a'íjna í ja'ati ti á'ujca'ane ti ayén cáj caj tiyaú'itiéé á'ara'ani í Dios jemi, Dios pu jeihua huápi'i raatá'asin a'íjna. Ajta a'íjna í ja'ati ti caí á'ujca'ane ti jaítze'e yaú'itiéé á'ara'ani í Dios jemi, Dios pu rá'ari'ira a'achú ti caj ari tirú'umua'aree.

13 A'íj nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e chuijtari jime'e mej mi caí yaú'itiéé muá'ara'ani. Ayeé pu tí'een a'ímej jemi. A'íí mú mé uunéjne'e, aru camu ti'itíj seij. Majta mú tí'inamua, aru camu ti'itíj namua. Camu majta yaú'itie.

14 'Ayeé pu ari araú'raste huá'a jemi a'ij ti ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Isaías teecan, í ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan tijín:

Mú'een xu xaa ráanamua tíj na'a ti i yú aumé.

Mí seajta mú'een, caxu yaú'itiéé xá'aju'un.

Mú'een xu xaa mé uunéjne'eri xá'aju'un.

Mí seajta, caxu ti'itíj seijran.

15 Ayeé tí'een, a'iné a'íí mú jemin antaújnaamua í ru tzajta'an.

Cáj mu'u caj títe'iteánajca'amua.

Camu á'ujca'ane mej a'atanéjne'ere mej raaseíj ti'itíj ti pírici.

Na'ari caí, a'íí mú yaú'itiéé muá'aju'un.

Majta mú mé uunéjne'eri muá'aju'un mej raaseíj ti'itíj ti pírici.

Majta mi rá'astijre'e muá'aju'un í mej ranamua.

Majta mú neetzi jemi yé ve'eré'eninéica
muá'aju'un nej ni tihua'utá'uuni'i.

Ayee pu jíme'en ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Isaías
teecan.

¹⁶ 'Mí seajta mú'een i sej á'ujujhua'an ne ja-
muan, setá'aj huataújtemua'ave'en se'íjna jíme'e
í sej huiteánajca'amua sej si ra'ará'astijre'en í sej
ranamua, seajta ahuaújca'anen sej a'atanéjne'ere
sej si raaseíj tí'itíj tí pírici.

¹⁷ 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a
jíme'e, mu'ití í mej rí'í tí'tete'testaca'a, majta
a'íme í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan,
jeíhua mú raxí'eve'eca'a mej miyen tiu'uséij a'ij
sej seri tí'iseij inee jemi. Mí majta, camu a'atzu
raaseíj. Ayee mú che'atá mena'a tí'ijxe'eve'eca'a
mej miyen ráanamua a'ij sej seri tí'inamua inee
jemi. Mí majta, camu xaa ne'u ráanamujri'í.

*Jesús pu tihuaú'ixaate'e a'ij tí huataújmua'a í
chuijtari tí jíme'en raxa a'íjna tí tí'ihuastehua'a
(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)*

¹⁸ 'Casi'í, xáanamujri'í a'ij tí huataújmua'a i chui-
jtari tí jíme'en raxa a'íjna í ja'atí tí raahuáste í
imue'eri.

¹⁹ Tí pua'a ja'atí ráanamua í niuucari tí jíme'en
raxa Dios tí tí'aijta nainjapua íiyen chaanaca
japua, ajta u ta japua, tí pua'a a'ín caí yaú'itíee,
a'íjna tí a'ij pua'a 'een, a'í pu tzajta'an hu-
ataseíjre'esin. Aj pu i rá'ari'ira í niuucari tí
rú'umua'areereca'a. A'íjna í ja'atí, ayée pu 'een tíj
í imue'eri tí huavatzíjraa a'ájna juye jetze.

20 'Ajta, a'íjna í imue'eri ti huavatzíjraa í tete tzajta'a, ayée pu 'een tǎj í ja'ati ti amuacáí ra'aránjchecha'a í ti ráanamujri'i.

21 Aru capu ti'itǎj japuan ninei a'íjna í ja'ati. Tí pua'a a'atzu rajpuaítzi a'íjna jime'e mej seica rá'axieehuari'ira me'íjna jime'e ti na'ará'astijre'e ineetzi, na'ari ti pua'a seica a'ij pua'a méraruure, cǎj pu'u te'evíicua'íra a'ame. Ca'anacan pu mé nejaúujisin.

22 'A'íjna ti hui huavatzíjraa a'u ti a'utzícare'eme, a'í pu ayén 'een tǎj seǎj í tevi ti xaa ranamua í niuucari. Aru jeíhua pu tí'imujca a'íjna jime'e a'ij ti té'eme íiyen chaanaca tej japuan seijre'e. Ajta, nain ti tí'ijcha'íí, a'í pu raamuá'iti a'íjna í tevi. A'íj pu jín, cáí ché'e ra'utámua'areeri'i a'ij ti tí'ráanamujri'i. Capu ajta ché'e ri'irí ti a'ín tevi ayén raatévaire'en í Dios.

23 'Ajta a'íjna í imue'eri ti huavatzíjraa japuan í chuej ti huar'én, ayée pu 'een tǎj í ja'ati ti yaú'itie tí'ij ráanamua í niuucari. Jéíhua pu tí'ijvaire'e í Dios. Yee pu tiraatátuiire'esín í Dios jemi tǎj a'íjna í imue'eri ti huácíireca'a a'achú cumu anxíte ti caté'etejme'ecaa, na'ari huaícate ca'ín seité japuan tamuáamuata'a í imue'eri.

Jíme'en í ixaj ti huahuásti'ihuaca'a jamuan í tri-igu

24 Ajtahua'a seǎj ayén tihua'utá'ixaa í chuijtari jime'e a'íjna í Jesús. Ayen tí'jín:

—Ayee pu tí'irineca íjii Dios ti tí'ajta íiyen chaanaca japua, ajta u ta japua. Ja'atí pu imue'eri huahuáste japuan í ruchuej ti huar'én.

25 Ajta á'iyen matí'ij naíjmi'i tícu'utzuca'a, seíj pu hui ave'eré'ene ti rájcha'íire'e a'íjna ti chuej tícha'íi. Ajta a'íin ti rájcha'íire'e, a'íi pu íxaj huahuáste tza-jta'an a'íjna í triigu. Aj pu i á'uraa.

26 'Aj pu i ajnéj a'íjna í triigu, ajta a'íjna í íxaj. Tí'ij huavaújse, aj pu i huijmuaiyuxi a'íjna í triigu. Aj mú mi ráamua'areeri'i ti ajta seíj huáviviihuaca'a í imue'eri a'iné capu huijmuaiyuxi a'íjna í íxaj.

27 Majta me'ín í mej tí'imuarí'e, a'úu mú hui á'uju'un mej mi tiraata'íxaate'en a'íjna ti chuej tícha'íi. Miyen tíjín: “Tavastara'a, ti pua'a pe'ín huahuáste imue'eri ti r'én a'ujna á'a chuej japua, ¿a'uné e'ejnéj a'íjna í íxaj?”

28 'Aj pu i a'íjna ti chuej tícha'íi, ayén tihua'utá'íxaa tíjín: “Seíj ti néjcha'íire'e ayée pu náaruu.” Majta miyen tiraata'íhua'uri'i a'íime í mej tí'imuarí'e miyen tíjín: “¿Ni mua'aráanajche tej u á'uju'un tej rá'ijcuuxin te'íjna í íxaj?”

29 'Aj pu i ayén tiu'utaniú tíjín: “Capu ruxe'eve'e sej racuta se'íjna í íxaj, a'iné ti pua'a seri rá'ijcuunan a'íjna í íxaj, ajta pu áijcuuxíjsin a'íjna í triigu a'iné ru jetze pu huá'uu.

30 Ché'e ayén éene'en ti naíjmi'i huavaújse'en ajta caí teja'uré'enen ti te'enti'á'asin. Aj nu ni hua'uta'áijte'esin a'ímej í mej tí'imíjhuaca mej mi amuacaí rá'ijcuuxin me'íjna í íxaj, matá'aj raají'ici'en mej mi rájseire'en matá'aj ra'anteátaira. Majta á'iyen, me'ín meru'uteátuaasin me'íjna í triigu u chí'ita, a'u mej téjé'eyuuhuaca.”

*Jíme'en í játze'ara'an í mostasa
(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)*

³¹ Jesús pu ajtahua'a se'ij hua'utá'ixa í chuijtari. Ayen tijín:

—Ayee pu tí'een Dios ti tí'aijta íiyen chaanaca japua, ajta u ta japua. Ayee pu 'een tíj tu'upi ti'itíj ti ayén ántehuaa tijín mostasa. Ja'atí pu raahuáste í játze'ara'an a'ájna já'ahua'a a'u ti té'atachuej.

³² A'íjna í mostasa, ayée pu 'eene'en téjatz'e ti jaítze'e íli c'íleen caí seica í jatzi. Mí ajta, tí'ijta huavaújse'en, jaítze'e pu ajtítí'i a'ame caí seica í tu'upi ti íiyen seijre'e chaanaca japua. Yee pu ajtítí'i a'ame tíj cíyej. Aj mú mi ave'eré'enejsin í pina'ase mej rá'ara'a mej mi án téja'uteúru'itu'ajte'en án cíye'ara'an jetze.

*Jíme'en í mej rajnájchite'en í cuaíjtzi jetze
(Lc. 13:20-21)*

³³ Ajtahua'a se'ij chuijtari hua'utá'ixa. Ayen tijín:

—Ayee pu ajta tí'een jíme'en Dios ti tí'aijta íiyen chaanaca japua, ajta u ta japua. Ayee pu 'een tíj a'ájna í levadura. A'íjna í 'íita'a, a'í pu huaíca medida ru'uteájraa í hariina. Aj pu i rajcuaíjtzitaca'a levadura jamuan. Ajta a'ín í levadura, a'í pu tzajta'an huaneájxi nainjapua í cuaíjtzi.

*A'ij ti Jesús tihuá'amua'atehua'a chuijtari jíme'e
(Mr. 4:33-34)*

³⁴ Ti'itíj ti na'a ti tihuá'a'ixa'atehua'a í teite, Jesús pu nain tihua'utá'ixaa chuijtari jíme'e. Capu ti'itíj huá'a'ixaate'eca'a ti é'ehuáuritie sino chuijtari pu'u jíme'en.

³⁵ Ayee pu tiú'uruu ti ij ayén araúrasten a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan tijín:

Nee nu tihua'utá'ixaate'esin ne'íjna jime'e í chuijtari.

Nee nu ne'íjna huataxájta,
a'íjna ti rú'avaa nain xicaj tzajta'a ti yú e'iré'ene
tí'ij Dios raatétaahuaca'a a'íjna i chaanaca tej
japuan yen seijre'e.

*Jesús pu tihuaú'ixaate'e a'ij ti huataújmua'a í
chuijtari ti jime'en raxa a'íjna í xaj, ajta a'íjna í triigu*

³⁶ Aj pu i Jesús airájraa í teite jemi. Aj pu i
uteájrupi u chí'ita. A'uu mú ajteáxiireca'a jemin
a'íime í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. Aj mú mi
miyen tiraatá'ixaa tijín:

—Aisí, taatá'ixaate'e a'ij ti huataújmua'a a'íjna í
chuijtari a'íjna ti jime'en raxa í xaj ti huavaújse a'u
ti e'ejnéj taséehua japua.

³⁷ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—A'íjna í ti raahuáste í imue'eri ti rí'en, nee nu
ne'ín pú'een, inee i nej neajta teáata'a jetze airáne.

³⁸ Ajta a'íjna í taséehua, ayée pu huataújmua'a
tijín í chaanaca i tej japuan yen i'i seijre'e.
A'íjna í imue'eri ti rí'en, ayée pu 'een tíj a'íime
í mej ahuaújca'ane ti Dios tíhua'uta'ájte'en. Ajta
a'íjna í xaj, ayée pu 'een matíj a'íime í mej
í'iteitestemua'ame'en a'íjna í tiyaaru'u.

³⁹ 'Ajta hui a'íjna ti rájcha'íire'e, a'íjna ti
raahuáste í xaj, a'ii pu a'íin pú'een a'íjna í
tiyaaru'u. Ajta, a'íjna í xicájra'a mé jetzen
tí'itzaanan, ayée pu huataújmua'a tijín a'ájna
xicájra'a ti jetzen te'entipúa'ajte i chaanaca japua.
Majta me'ín í mej tí'itzaanan, a'ii mú a'íin pú'een í
mej tí'ivaire'e u ta japua Dios ti é'eseijre'e.

40 'Ayee pu che'atá na'a té'eme a'ájna xicájra'a ti jetzen nain te'entipúa'ajte a'ij mej titetiújcha'íi matí'ij rá'ijcuuxíi me'íjna í ixaj mej mi ra'anteátaira.

41 Neajta inee, i nej neajta teáata'a jetze airáne, nee nu hua'uta'aíjte'esin a'ímej í mej tí'ivaire'e u ta japua mej mi á'ucíine nainjapua tíj na'a í nej jín antínmua'aree mej mi a'uun hua'irátjuaani a'ímej í mej a'ij pua'a tiratá'aca í Dios, a'ímej í mej a'ij pua'a ríci.

42 A'uu mú huája'ucáhua'axijsin a'íjna tzajta'a a'u ti anú'utaa. A'uu mú ruyeinixi'ín jeíhua, majta ancure'ujci'imée muá'aju'un í rutamej jíme'e me'íjna jíme'e mej huápi'í rajpuaíjtzi.

43 'Majta me'ín í mej miyen ríci a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios, ayée mú me'uun e'eselire'e muá'aju'un a'ujna huá'aya'upua ti tí'ajta. Ayee mú seíre'e muá'aju'un tíj í xicaj ti aiiráxi'ixire í jaitiri jetze. Ajta, ja'atí ti na'a ti huíteájnamua, ché'e a'íin ráanamua temua'a naa.

Jíme'en a'íjna ti rú'avaataca'a, í ti ajta jeíhua huápi'í tí'ijnajcheca'a

44 'A'ujna a'u ti Dios te'ájta, íiyen chaanaca japua, ajta u ta japua, ayée pu tí'iríni tíj í ja'atí ti tí'ítíj huáteu ti rú'avaa, ti ajta huápi'í tí'ijnajche. A'uu pu ráateu taséehua japua. Aj pu i ajtahua'a raaté'avaata a'ujna che'atá miijmu. Jé'ecan pu rutémua'ave'e a'íjna jíme'e ti ráateu. A'íj pu jín, nain tuaani a'achú ti caj tí'ijcha'íi. Aj pu i á'iyen, a'íi pu ráananan a'íjna í chuej.

Jíme'en a'íjna í perla ti jeíhua huápi'í tí'ijnajche

45 'Ajta, ayée mú ríci a'íime í mej rahuahuau mej mi me'uun a'uteároute Dios ti é'eseijre'e, ayée mú che'atá mena'a ríci t'íj ja'atí ti t'ítu'araca. A'í pu á'uche'ecan ti a'ín rahuauuni t'ít'íj perla ti naa 'een.

46 T'í'ij se'íj huáteu, ti huápi'i t'í'ijnajche, u pu á'ume ti ij nain tiú'utuaani a'achú ti caj t'í'ijcha'íi. Aj pu i a'íjna nanan í perla.

Jíme'en í xiéjmua'ari í mej hua'ité jín vivi'iraca

47 'Ajtahua'a se'íj í chuijtari: ayée pu 'een Dios ti t'í'ajta íiyen chaanaca japua, ajta u ta japua. Dios pu ayén ríci mat'íj a'íime í mej hua'ité vivi'iraca xiéjmua'ari jíme'e ti vivéj. Mat'í'ij ra'atéhua'axin á jaata'a, aj pu i cha'a na'a hua'itáseire'esin í hua'ité.

48 Mat'í'ij caí ché'e ú'uvejri í xiéjmua'ari tzajta'a, aj mú mi ra'itapíjsin á jaata'a me'íjna í xiéjmua'ari. Mat'í'ij mi huáchijte'e á yaupíjsin a'ímej í mej hua'ité vivi'iraca. A'uu mú a'uráaseijrá'in. Aj mú mi hua'avé'e'í'ixi'íisin í hua'ité í mej rí'en. Majta me'ín í hua'ité í mej rí'en, sic'ri jetze mú hua'ateátuaasin. Majta í mej caí rí'en, á mú huaúuhua'axijsin.

49 'Ayee pu che'atá na'a té'eme a'ájna xicájra'a ti jetzen nain te'entipúa'ajte íiyen chaanaca japua. A'íime í mej t'í'ivaire'e í ta japua Dios ti é'eseijre'e, a'í mú huiráaju'un mej mi hua'avé'ejajpuaxi'ín rujíme'en í teite í mej a'ij pua'a ríci, majta í mej xí'epi'ín ríci.

50 Mat'í'ijtá mi me'uun huauucáhua'axijsin í hoorno tzajta'a a'ímej í mej a'ij pua'a ríci mej mi rajpuaíjtzi muá'ara'ani taij jíme'e. A'uu mú ruyeinixi'ín, majta ancuré'ujci'ímée muá'aju'un í rutamej jíme'e a'íjna jíme'e mej rajpuaíjtzi.

Jíme'en í ti huápi'i ti'iri'een, ti pua'a jéjcu na'ari m'ime'ecan

⁵¹ Aj pu i Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni secaí nain au'itiée xa'araa mú'een?

Aj mú mi miyen tiraatá'ixaa tijín:

—Jee.

⁵² Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—A'ij pu jín, ti pua'a seij ti tiú'uymua'ate í yu'uxari jetze, ti pua'a a'ín ajta autéjcheni a'ijna jetzen ti'ihuaúymua'aten a'ij ti tí'iri'iri ti Dios tira'aíjte'en nain jíme'e, ayée pu éene'e a'ame a'ijna í ja'ati tíj seij ti huatéechi'i. Jéihua pu te'urájcha'íi a'ujna ruchi'itá. Ajta, ja'anáj ti na'a pu te'iráati'ici a'ijna ti ti'ijéjcu, ajta ti ti'imí'ime'ecan. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ijna í Jesús.

*Jesús pu a'uun a'ará'a u Nazarét
(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)*

⁵³ Tí'ij Jesús ra'antipua'ajte ti tihuaú'ixaate'e chuijtari jíme'e, aj pu i á'uraa.

⁵⁴ A'uu pu a'ará'a a'u ti a'uvé'ese. Aj pu i a'utéjche ti tihua'umuá'ate hua'atáyujta'a.

Majta me'ín í mej ráanamujri'i, jé'ecan mú a'ij ra'utasej. Ayee mú tí'iruixaate'eca'a tijín:

—¿A'uquí ya'urí'ire amíjna ti ayén temua'a naa tirú'umua'aree? ¿Ti'itájni muári'eri'ira'a pú'een í ti jín ayén rici a'ijna í tej jíme'en a'ij ya'usej?

⁵⁵ Amíjna, a'í pu hui yaujra'an a'ijna ti tí'isi'icheca. Ajta náanajra'an, a'í pu a'ín pú'een a'ijna í María. ¿Ni mecaí me'ín pú'een í júutzimua'ame'en a'ijna í Jacobo, ajta a'ijna í José, ajtahua'a seij a'ijna ti ayén ántehuaa tijín Simón, ajta a'ijna í Judás?

56 ¿Ni mecaí majta yé che ta jamuan, a'ñime júutzimua'ame'en í mé 'uuca? Tí pua'a ayén ti'ayajna, ¿a'uné é'eme'ecan a'ñjna í mua'atzíire'ara'an ti yé raateájtuaa amíjna mi Jesús?

57 Matí'ij mi rá'anchueere me'ñjna í Jesús. A'ñj mú jín, miraatuári. Ajta, ayée pu tihua'utá'ixaa í Jesús tijín:

—Naími'i mú rí'i tiratá'aca a'ñjna jemi í ti tí'ixaxa'a í Dios jetze me'ecan. Mí majta, a'ñime í mej huacaíjme a'u mé é'eche, majta a'ñime í teitestemua'ame'en í mej é'eche jamuan, camu rí'i tiratá'aca.

58 A'ñj pu i jín caí jeíhua ayén tiú'uruu a'ñjna jime'e í muári'eri'ire'ara'an a'ujna a'iné camu rá'atzaahuatle'eca'a.

14

A'ij ti ye'í tiu'umí'i a'ñjna í Juan ti huá'amuaí'ihuacare'e
(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

¹ A'ájna xicájra'a jetze, a'ñjna í Heródes, í ti i'i rey, a'ñ pu ráanamujri'i a'ij ti rijca'a a'ñjna í Jesús.

² Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa a'ñmej í mej tí'ivaire'eca'a í jemin tijín:

—A'ii pu a'ñn pú'een a'ñjna í Juan ti tí'itemuai'ihuacare'e. Pu'uri a'itá'raa a'u mej ye'avá'ana. A'ñj pu jín raayí'iti ti ayén rici a'ñjna jime'e í muári'eri'ira'a í tej jín a'ij ya'useíj.

³ Ajta a'ñn í Heródes, a'ñ pu ajmí'i raatéevi'i a'ñjna í Juan. Ra'amuaí'ici'e pu aiteújna. Ayee pu 'een jín rá'aruu a'iné Juan pu ra'ajteá'axi a'ñjna jime'e ti Heródes ra'ancuré'evi'iti a'ñjna í 'íta'a ti Felipe

raatévi'itine'e. A'íjna í Felipe, a'ii pu a'ín pu'éene'e í juutzeájra'an í rey. Ajta a'íjna í 'íita'a, ayée pu ántehuaaca'a tijín Herodías.

⁴ Ayee pu te'irájraa ti Juan ayén tiraatá'ixaa a'íjna í Heródes tijín:

—Capu a'ij tí'iri'iri pej ratévi'itine'en muá'ihuara'a ti ratévi'itine'e.

⁵ Heródes pu rajé'icatami'ica'a a'íjna í Juan. Aru huá'atziine'eca'a í teite, a'iné a'í pu ramua'areereca'a mej miyen tí'ixaxa'ata'a ti nu'u a'ín pú'een se'ij ti tí'ixaxa'a Dios jetze me'ecan.

⁶ Tí'ij teja'uré'ene a'ájna xicájra'a ti jetzen huanú'ihuaca'a a'íjna í Heródes, 'íita'a pu uteájrupi u chi'ita ti ij tiu'utéene'en ruse'ij huá'a vejli'ipua. A'ii pu a'ín pú'een yaujra'an a'íjna Herodías. Jé'ecan pu ra'aránajcheca'a a'íjna í rey ti ayén tiu'utéenei.

⁷ A'íj pu jín a'ín te'ataújratziiri'i runiuuca jime'e ti ayén raatá'an a'íjna í 'íita'a a'ij ti ti'itáj tí'ixe'eve'e.

⁸ Ajta a'íjna í 'íita'a, a'í pu ayén tiraata'íhua'uri'i í runáana tijín:

—¿Ti'itájni neraatáhuavii?

Aj pu i a'ín náanajra'an ayén tijín:

—Huatáhuaviiri'i í mu'úura'an í Juan ti tí'itemuai'ihuaca.

Aj pu i, a'ín 'íita'a ayén tiraatá'ixaa:

—Patá'aj naata'í'ite'en tuxa'a jetze í mu'úura'an a'íjna í Juan ti tí'itemuai'ihuaca.

⁹ A'ij pu pua'a raatá'a a'íjna í rey. Mí ajta, ari ayén te'ataújratziiri'i ti ayén huárini a'ij ti tí'ijxe'eve'e. Majta a'íime ti hua'utá'ínee, a'í mú majta ráanamujri'i ti tiu'utá'a í runiuuca. A'íj pu

jín, a'ín tiu'uta'aíjtaca'a mej mi miyen huárini a'ij ti tiraatáhuaviiri'i.

¹⁰ Ajta á'iyen a'íi pu xantaaru'u huata'áiteca'a ti u á'ume'en a'u ti aiteánami'i a'íjna í Juan ti ij ru'ijveíjche í mu'úura'an.

¹¹ Tí'ij ayén huaríj, aj pu i ye'erá'íite a'íjna í mu'úura'an í tuxa'a jetze ti ij Herodías ayén raamuaree tijín raajé'ica, tzíte'e, a'íjna í Juan. Ajta a'íjna í rey, a'íi pu raata'í'ite a'íjna jemi í yaujra'an í Herodías. Aj pu i a'íjna í 'íita'a raata'í'ite í runáana.

¹² Majta me'ín í mej á'ujujhua'ane'e í Juan jamuan, a'íi mú á ve'ere'enée, miyá'utíi me'íjna í mi'ichi. Matí'ij mi ra'avá'ana.

Jesús pu tihua'umí a'ímej í mej anxíj ví'ira'a ará'ase í teteca

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Ajta a'íjna í Jesús, tí'ij ráamua'areeri'i tijín mer-aajé'ica a'íjna í Juan, tí'iquí ateájraa í baarcu jetze. Ruseíj pu á'uraa. A'uu pu a'ará'a a'u ti caí jé'e tí'itíj. Majta í teite, a'íi mú ráamua'areeri'i a'u ti a'ij 'eene'e. A'íj mú jín, curé'ecijxi mej a'uchéjme. Aj mú mi ru'icán raatavén.

¹⁴ Tí'ij i Jesús a'itáaraa í baarcu jetze. Tí'ij hua'useíj í teite í mej mu'íi, a'íi pu huá'ancu'uvajxi. Ajta tihua'uhuaa í mej tí'icucui'i.

¹⁵ Tí'ij huateáchumua'areca'a, aj mú mi ave'eré'ene jemin í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Aj mú mi miyen tiraatá'ixaa tijín:

—Pu'uri téchumua'ari, ajta capu ja'atí ye'e é'eche ayajna. Patá'aj hua'aré'e'itixi'ín mej mí a'ucíjxi'ín mé já'ahua'a chajta'a matá'aj tí'itíj huánanan í mej ráacua'ani.

¹⁶ Ajta a'íjna í Jesús, ayée pu tiu'utaniú tijín:

—Capu ruxe'eve'e mej a'ucíjxi'ín. Setá'aj ti-hua'umín mú'een.

¹⁷ Aj mú mi miyen tijín:

—Ayee tu'u pua'améca tícha'íi anxívica í pan, teajta hua'apuaca í hua'ité.

¹⁸ Aj pu i Jesús ayén tijín:

—Mé seneje'evé'e'í'ipi'íte'e.

¹⁹ Aj pu i a'ín hua'uta'aíj mej a'ujrá'ase í tu'upi tzajta'a. Aj pu i Jesús ra'ancuré'e'í'ipi'í pan, ajta í hua'ité. Aj pu i júte'e ájneereca'a. Tí'ij jí r'í'í tiraatá'a í Dios. Aj pu i ra'antítaaraxi í pan. Tí'ij jí hua'uré'e'í'ipi'íte a'ímej í mej jamuan á'ujjhua'ane'e. Majta me'ín, a'íime mú hua'uré'e'í'ipi'íte í teite.

²⁰ Naími'í mú tiú'ucuaa. Jéihua mú huáju'uxai. Ajta jeíhua pu avé'eturaa í pan, majta í hua'ité. Tamuáamuata'a japuan hua'apua mú te'evé'ejiste sicíri jetze me'íjna jime'e í ti te'avá'aturaa.

²¹ Majta me'ín í mej tiú'ucuaa, ayée mú ará'aseca'a a'achú cumu anxíj ví'ira'a í teteca. Majta í mé 'uuca, majta í tí'íríi, a'íi mú majta tiú'ucuaa.

Jesús pu antáraa í jaj japua

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Aj pu i hua'uta'aíj a'ímej í mej jamuan á'ujjhua'ane'e mej nu'u atécíine í baarcu jetze mej mi antácíine után pújme'en, mej mi me'ín amuacaí me'uun e'ará'asti. Ajta a'ín í Jesús, a'úu pu a'uteájturaa ti ij hua'aré'e'ítixi'ín í teite.

²³ Tí'ij hua'aré'e'ítixi, a'úu pu a'uteájraa í jirí jetze ruseíj ti ij raatéjhuauni í Dios jemi. Tí'ij hu-ateática'areca'a, a'úu pu a'utéveeca'a ruseíj.

24 Ajta a'íjna í baarcu, pu'uri a'ímuá aumé'ecaa já'ita'a í jaj japua. Aj pu i huatá'eecareca'a ca'anín jime'e. Temua'a pu te'ateáxijrihua'a í jaj í baarcu jetze a'íjna í eeca jime'e ti auj ráruuréjveeca'a.

25 Aré'apua'a, tí'ij tapuá'arijme'eca, Jesús pu ave'eré'ene a'ájna vejli'i huá'a jemi. Jaj japua pu huamé'ecaa.

26 Majta me'ín í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, matí'ij raasej, jé'ecan mú tiu'utátziin. Temua'a mú titeejjhuaca'a me'íjna jime'e mej tiu'utátziin. Ayeec mú tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Chéjcan pu pú'een amíjna.

27 Ajta á'iyen, Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Xu'uhuateújca'ane mi ru tzajta'a. Nee nu ne'ín pírici í Jesús. Caxu tí'itziine'e.

28 Ajta a'íjna í Pedro, a'íi pu ayén tiraatajé tijín:

—Tavastara'a, ti pua'a mú'ee pe'ín pú'een, naata'ájte'e nej nemánna urarí'ene'en mú'eetzi jemi a'íjna í jaj japua.

29 Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Mú pa'uvé'eme'en.

Aj pu i a'itáaa í baarcu jetze. Tí'iquí rájraa í jaj japua. Aa pu vejli'i aumé'ecaa a'u ti a'ij 'eene'e í Jesús.

30 Tí'ij ráamua'areeri'i ti ca'anín jín huatá'eecareca'a, a'íi pu tiu'utátziin. Aj pu a'utéjche ti a'ucárute í jaj tzajta'a. Aj pu i ayén huajjhuaca'a tijín:

—Tavastara'a, ne japua huániuuchi.

31 Jíme'en pu ayén tiu'ujjhuaca'a, aj pu i Jesús ajmejca'ataca'a. Rajví'i a'íjna í Pedro. Aj pu i ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Capej a'atzu té'atzaahuat'e mú'ee. ¿A'iné 'een jín pecaí ná'atzaahuat'e?

³² Matí'ij atéeci í baarcu jetze, aj pu i hu-ateápua'areca'a a'íjna í eeca.

³³ Matí'ij mi me'ín í mej aráatei baarcu jetze, a'í mú títunutaxi í Jesús jemi. Aj mú miyen rí'í tiraatajé tijín:

—Mú'ee pej tzíte'e pe'ín pú'een i yaujra'an í Dios.

Jesús pu tihuá'uhuaa a'ímej í mej tí'icucui'icaa a'ujna u Genesaret

(Mr. 6:53-56)

³⁴ Matí'ij antacíj, aj mú mi aitacíj í baarcu jetze ajna'a já'ahua'a, chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Genesaret.

³⁵ Majta me'ín í teite, matí'ij raamuá'a me'íjna í Jesús, aj mú mi tihua'aré'e'iti'iraxi nainjapua í mej a'ímuá antachéejme'ecaa. Aj mú mi hua'eráavi'iti naíjmi'ica í mej tí'icucui'i í Jesús jemi.

³⁶ Jéhua mú rájhuaviiri'i ti hua'utá'an mej mi ra'ajtamuári'en a'ájna cíxure'ara'an jetze tíj na'a ti uvíjpi'i. Majta me'ín í mej miyen ra'ajtamuáriej, naíjmi'i mú huarúj.

15

Jíme'en í ti tzajta'an ru'uteájtuaa ti a'ij pua'a tiú'umua'ati

(Mr. 7:1-23)

¹ Matí'ij mi seica ave'eré'ene í Jesús jemi. A'íme mú a'íin pú'een í fariseos, majta a'íme í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze. A'uu mú e'eráaci u Jerusalén. Aj mú mi miyen tiraata'íhua'uri'i tijín:

² —¿A'iné 'een jín mecaí rá'aste í tavaújsimua'a teeca tihuá'aye'ira a'íime í mé á jamuan á'ujuhua'an? Camu miyen rá'aste me'íjna jime'e í mej caí anaújmuajte'axi'in metí'icua'aca.

³ Ajta a'íin í Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Seajta mú'een, ¿a'iné 'een jín siyen mé rúujipua í ti tiu'uta'aíjtaca'a í Dios sej si se'íjna ará'asten í ruye'irá í sej sena'a rájteu rujímua'a?

⁴ A'iné Dios pu ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna ti jíme'en yee: “Patá'aj rá'atzaahuat'e a'atáata, pajta a'anáàna.” Ajta ayén ti jíme'en yee: “Setá'aj raajé'ica a'íjna í ja'ati a'ij pua'a ti'ijteá'axi'í í rutáata na'ari í runáana.”

⁵ Mí seajta mú'een, ayée xu tí'ixaxa'a ti i'í xí'epi'in ti pua'a ja'atí ayén tihua'utá'ixaate'en í ruvaújsimua'a tijín: “Nain a'achú nej caj tí'ijcha'íí, a'íj nu neri raatámuai'ívejte í Dios. A'íj nu jín caí ché'e tí'ijcha'íí í nej jín amuaatévaire'en.”

⁶ 'Tí pua'a ja'atí ayén tihua'utá'ixaate'en í ruvaújsimua'a, ayée che'atá tí'ixaxa'a jíme'en a'íjna í ja'ati yee capu ché'e ruxe'leve'e ti a'íin hua'utévaire'en í ruvaújsimua'a. Ayee xu mé tirúujipua se'íjna ti Dios jín tiu'uta'aíjtaca'a sej si ra'ará'asten se'íjna jime'e í ye'irá sej siyen rujímua'a sena'a tirájteu.

⁷ 'Mú'een, mi sej a'ij pua'a tí'iteteite, mi sej siyen rá'aste jéjre'ecitze'e, ayée pu tiu'utaxájtaca'a mú'ejmi jime'e a'íjna í Isaías teecan, í ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a. Ayee pu te'uyú'uxaca'a tijín:

⁸ Naa pu namuajre'e ti pua'a metí'ixajta neetzi jemi,
mi majta, a'íí mú meri mé núurie.

9 Capu ti'itij vaire'e ti pua'a menaateánajche a'iné matij mena'a mej tí'imua'ata, í mej jín tihua'aijte'e, rujímua'a mena'a rájteuve.

10 Aj pu i a'ín hua'utajé í teite. Ti'ij jí ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Rí'í xu'u temua'a naa tiráanamua mú'een sej si yaú'itiée xá'ara'ani.

11 Ti'itij ti na'a ti tí'icua'iri'i, ti pua'a ja'atí ráacua'ani, capu a'atzu raxana'ave'e, sino a'í pu raxana'ave'e í ti a'ijninei í téne'etze'e.

12 Aj mú mi ajteáxiireca'a jemin a'íme í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. Matí'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni tzaa pe caí ramua'aree í ti caí hua'aránajcheca'a a'ímej í fariseos matí'ij ráanamua'jri'i a'ij pej tiu'utaxájtaca'a?

13 Ajta a'ín í Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayee mú 'een tíj tu'upi ti caí ja'atí raahuáste, rusej pu ajnéj. Ayee pu che'atá na'a huá'aruuren í Dios tíj ajta rú'uri'i í tu'upi ti rusej ajnéj a'íjna í ja'atí ti tiu'uhuáste, a'iné a'í pu rá'ijcuuxijsin, ajta meteúrieexijsin í tu'upi, Dios pu ayén che'atá na'a mé huauhuá'axijsin a'ímej.

14 'Miche'e miyen éene'en. Ayee mú 'een matij a'íme í mej arácucu'un í mej huá'uvi'iti. Tí pua'a sej ta'arácun ayén ra'anaví'ira'a ti ajta arácun mej mi já'ahua'a e'ará'asti naími'i, naími'i mú atévatzijsin a'u ti e'etécun.

15 Aj pu i Pedro ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Taata'íxaate'e a'ij ti huataújmu'a a'íjna í niu-ucari í pej pauchén raataxájtaca'a.

16 Ajta Jesús ayée pu tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni tzaa secáí seahta mú'leen yaú'itie?

17 ¿Ni tzaa secáí yaú'itie se'íjna? Tí pua'a ja'atí ti'itíj huácua'ani ti cuá'iri'i, a'íjna ti racua'ani, pua'acié pu me'ecan. Aj pu i ancajrupi í téne'etze'e, a'úu pu a'aráyeijxa í jucáara'an jetze. Ajta á'iyen í'irachu'itan í ti tiú'ucuaa.

18 'Mí ajta, a'íjna ti 'aíjninei í téne'etze'en í ja'ati, a'úu pu a'uvé'eye'i í ru tzajta'a. A'ii pu a'íin pú'een í ti raxana'ave'e a'íjna í ja'ati.

19 Ayee pu'u xaa ne'u a'iné tzajta'an pu a'uvé'eye'i naíjmi'i í mua'atziira'a ti a'ij pua'a 'een, ti ca'aníjra'a ratá'aca ti ja'atí ayén huárini í ti a'ij pua'a 'een, ti pua'a tí'itecui'ica na'ari seíj jamuan ti'ihuaújxana'acira'aten. Ajta í ru tzajta'a pu ajta tásiseiiri ti ayén ca'aníjra'a ratá'aca ti ayén tiú'umua'ati ti tiu'unáhua'an, nusu ti ráacuanamua na'ari ti a'ij pua'a tiú'ujxajtave'e huá'a jemi í teite.

20 'Naíjmi'i tíj na'a ti hui ayén a'ij pua'a 'een, ti tásiseiiri í ta tzajta'a, a'í pu xaa raxana'ave'e í tevi. Ajta a'íjna ti caí anaujmuai'te'en tiú'ucua'ani, capu ti'itíj a'ij huataújmua'a í Dios jemi. Capu ti'itíj jín auteájturaa í Dios jemi a'íjna í ja'ati ti caí anaujmuai'te'en tiú'ucuaa.

Seíj ti caí Israél jetze ajtème'ecantaca'a ti ajta té'antzaahua

(Mr. 7:24-30)

21 Aj pu i Jesús á'uraa. A'uu pu a'ará'a a'ájna já'ahua'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuuaa tíjín Tiro, ajtahua'a seíj ti ayén tíjín Sidón.

22 Ajta, seíj pu ave'eré'ene í Jesús jemi. 'Íta'a pu pú'een ti seíj chuéjra'a japua é'eme'ecan. Ayee mú hua'atamuá'amua tíjín Sirofenicia a'uun ti

huacá'a pu é'echejca'a a'íjna í 'íita'a. A pu e'evé'eme antijíhua tijín:

—Nevástara'a, mú'ee pej i'i yaujra'an a'íjna í David teecan, patá'aj ná'ancu'uvajxi'in. Jé'ecan pu rajpuaíjtzi í niyauj ti 'íita'a a'íjna jime'e ti tiyaaru'u tzajta'an seijre'e.

²³ Ajta a'íjna í Jesús, capu a'atzu huataniú.

Aj mú mi ave'eré'ene a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ayee mú tirájhuaviiri'i tijín:

—Patá'aj raata'íte ti á'ura'ani, a'iné ta cujta'an pu e'evé'eme antijíhua.

²⁴ Aj pu i Jesús ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Ayee pu Dios neja'uta'íteca'a nej á'ura'ani huá'a jemi í mej Israél jetze ajtémecan í mej miyen seijre'e tíj cáne'axi í mej á'uvej. Capu neja'uta'íteca'a a'ímej jemi í seica.

²⁵ Aj pu i a'íin 'íita'a ave'eré'ene á vejli'i jemin. Ajta titunutaca'a. Aj pu i ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Nevástara'a, naatévaire'e.

²⁶ Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Capu ayén tiraavíjte'e nej huá'a'í'ipi'iri'ira'acare'en í pan í mej racua'aca í ti'irí nej ni chiicate huata'í'ipi'ite'en.

²⁷ Aj pu i a'íin 'íita'a ayén tijín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna, nevástara'a. Aru, casl'i, a'íime í chiicate, ayée mú racua'aca me'íjna í ti te'ení í pan ti acajvitze meesa japua a'u mej tejé'ecua'aca a'íime í mej tihuá'aijte'e.

²⁸ Aj pu i Jesús ayén tiu'utaniú tijín:

—Mú'ee 'íita'a, jé'ecan pej té'atzaahuate'e. Pu'uri muaatá'a a'ij pej tí'ijxe'eve'e.

Jíme'en pu'u ayén tiraataxájtaca'a a'íjna í Jesús, aj pu i huarúj a'íjna í yaujra'an í 'íita'a.

Jesús pu tihuá'uhuaa jeíhua í mej tí'icucui'ica'a

²⁹ Aj pu i Jesús á'uraa. A'uu pu ejtéenee a'u ti e'eve'e'ástime í jaj ti jé'ejmuua a'ujna já'ahua'a u Galilea. Aj pu i antíraa í jirí jetze. An pu a'ujyeíjxi.

³⁰ Jéihua mú e'iré'ene í teite. A'ímej mú e'eráavilíti í mej tzare'e ráatuaatime í ruíca, majta seica í mej arácucu'un, majta seica í mej caí té'anrí'iréjmee, majta seica í mej tí'ipuaíjti'ihuaca'a. Majta mu'íicáca mú e'eráavilíti í seica í mej tí'icucui'i. Aa mú huá'ajtuaa a'u ti a'utéjvee a'íjna í Jesús. Ajta a'ín, a'í pu naíjmi'ica pu tíu'uhuaa.

³¹ Jé'ecan mú a'ij te'utaseíj í teite í mej huaje'iré'eneijte mat'íj hua'useíj í ti ari rí'irístaca'a mej tiu'utaxáj a'íme í mej mejmí'i caí te'anrí'iréjme'ecaa; majta a'íme í mej tí'ipuaíjti'ihuaca'a, mu'uri rí'éene'en nainjapua; majta a'íme í mej tzare'e ráatuaatime í ruíca, mu'uri á'ujujhua'ane'e; majta a'íme í mej arácucu'unijme'eca'a, mu'uri tí'iseíjraca'a. Majta me'ín í teite, a'í mú autéjhuii í mej rí'í tiraatá'an me'íjna í Dios ti tihuá'ajjte'e a'ímej í mej Israel jetze ajtéme'ecan.

Jesús pu tihua'umí a'ímej í teteca í mej muáacua ví'ira'a ará'axcaa

(Mr. 8:1-10)

³² Aj pu i Jesús hua'utajé a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Naaténxiemiste amímej teitejra'a jemi, a'iné pu'uri huaíca xíca teuumé mej á'ujujhua'an

nee jamuan. Camu majta ti'itíj tícha'íi mej ráacua'ani. Canu raxí'eve'e mej caí xi tiu'ucuá'an nehua'aré'e'itixi'ín. Na'ari caí, temua'a mú tí'itemua'itiche'en í juye japua.

³³ Majta me'ín í mej jamuan á'uujhua'ane'e, ayée mú tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'uné jetze é'eri'iri tej ráahuauni í pan tíj na'a ti ruxe'eve'e ti ij tihua'uci'iti naíjmi'ica í teite? Capu sein i'í ri'irí ayajna a'u ti caí é'e ja'ati.

³⁴ Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'achúni pua'améca séjcha'íi í pan, mú'een?

Aj mú mi miyen tiraatá'ixaa tíjín:

—Aráhua'apua pu pua'amé i pan. Teajta cáj caj i hua'ité mej cíleen.

³⁵ Aj pu i hua'uta'aíj í teite mej a'ujrá'ase á chuaata'a.

³⁶ Ra'ancuré'e'í'ipi'í í pan, ajta í hua'ité, aj pu i Jesús rí'í tiraatá'a í Dios. Ajta á'iyen ra'antítaaraxi í pan. Aj pu i hua'uré'e'í'ipi'í í mej jamuan á'uujhua'ane'e. Majta me'ín, a'íi mú mijta mi hua'uré'e'í'ipi'ite í teite.

³⁷ Naími'i mú tiú'ucuaa. Temua'a mú titéju'uxai. Majta á'iyen, a'íime í mej Jesús jamuan á'uujhua'ane'e, a'íi mú raaré'eseij me'íjna ti avé'eturaa í pan ti ra'antítaaraxi. Sicíri mú jetze te'evé'ejiste'axi me'íjna jime'e ti avé'eturaa. Aráhua'apua sicíri pu te'ará'a.

³⁸ Majta me'ín í mej tiú'ucuaa, ayée mú ará'aseca'a a'achú cumu muáacua vi'ira'a í teteca. Majta rujímua'a mú tiú'ucuaa a'íime í 'uuca, majta í tí'irí.

³⁹ Tí'ij Jesús hua'aré'e'itixi í teite, aj pu i ateájraa baarcu jetze. Tí'ij jí á'uraa. A'uu pu a'ará'a a'ujna já'ahua'a a'u ti e'ejtème'ecan u Magdala.

16

A'ñme í fariseos, jamuan í saduceos, a'ñ mú tirájhuaaviiri'i ti a'ñn Jesús tihua'utasejrate'en í mej jñn r'i'i te'utasej

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Majta a'ñme í fariseos, majta a'ñme í saduceos, a'ñ mú á e'iré'ene a'u ti a'utéveeca'a í Jesús, mej mi raatémua'itín hua'itzi jime'e. A'ñ mú jñn miyen raatáhuaviiri'i ti a'ñn hua'utasejrate'en í mej jñn ráamua'aree ti júte'e é'eme'ecan í ti jetzen arájca'ane.

² Ajta a'ñn Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tijñn:

—Mú'een xu raay'i'iti a'ij sej ye'í tiu'utaxáj a'ij ti ti'itíj rini u júte'e. Tí'ij huatchuúixare, ayée xu tí'ixaxa'a ti nu'u naa hua'é'ene'e a'ame a'iné huaré'epá'uvi'i pu já'araa.

³ Na'ari caí, tí'ij huatapuá'are, ayée xu seajta siyen jime'en tí'ixaxa'a yee íjii mú huatéviyi, a'iné huaré'epá'uvi'i pu já'araa, majta nu'u ra'utanáa.

'Mú'een xu xaa raay'i'iti a'ij sej ye'í tiu'utaxáj a'ij ti ti'itíj rini u júte'e. Mí seajta mú'een, caxu a'atzu raay'i'iti a'ij sej ye'í tiu'utaxáj a'ijna jime'e ti ari teja'uré'enejsin í xicájra'a, ti jetzen Dios ra'antipuá'ajte'en nain.

⁴ 'Mú'een mi sej a'ij pua'a tí'iteteite, mi sej jeihua jñn auté'itzaara, ayée xu rahuauca í sej jñn ráamua'aree ti júte'e é'eme'ecan í nej jetzen aránca'ane. Canu xaa ne'u ti'itíj

amuaatasejrate'esin sino ayée nu'u, í ti é'eseijre'e jíme'en a'ijna í Jonás.

Aj pu i Jesús á huaja'utéhuui. Tí'ij jí iyá'uraa.

Jíme'en í niuucari ti caí jé'iyecan í mej jín t'ímua'atacare'e a'íime í fariseos

(Mr. 8:14-21)

⁵ Mat'í'ij antac'ij utavén pújme'en a'íime í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, a'íi mú ya'uhuá'axi í mej ye'era'í'ipi'in í pan mej ráacua'ani.

⁶ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—R'í'í xu'u mú'een, se'ijna jime'e fariseos mej ru'uteáaratzaca í pan tzajta'a ti ij ájcu'ustaa, seajta se'ijna jime'e saduceos mej majta ru'uteáaratzaca. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

⁷ Majta a'íime í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, a'íi mú tí'iru'ixaate'eca'a rujímua'a. Ayee mú tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Ayee tiu'utaxájtaca'a amíjna, a'iné catu ye'erá'í'ipi í pan.

⁸ Aj pu i Jesús ráamua'areeri'i a'ij mej ye'í tí'ixajtaca'a. Tí'ij jí ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—Mú'een, mi sej caí a'atzu té'atzaahuate'e, ¿a'iné 'een jín siyen tí'iru'ixaate'e yee sej caí pan tícha'íi?

⁹ ¿Ni secaí xi yaú'itie? ¿Ni seri ya'uhuá'axi a'achú ti pua'an sic'iri te'irájraa í pan ti te'avá'aturaa net'í'ij hua'uré'e'í'ipi'ite í mej anx'ij vi'ira'a ará'aseca'a í teite ne'íjna jime'e í ta'anx'ivi í pan?

¹⁰ ¿Ni seajta seri ya'uhuá'axi a'achú sej pua'amé caj te'evé'ejiste í sic'iri jetze net'í'ij hua'uré'e'í'ipi'ite í mej muáacua vi'ira'a ará'aseca'a í teite ne'íjna jime'e í ta'aráhua'apua í pan?

11 '¿A'iné auj tí'iri'iri sej caí yaú'itíe se'íjna, í nej caí já'amua'ixaate'e ne'íjna jíme'e í pan sino r'í'í xu'u mú'een se'íjna í mej caí jé'iyecan jín tí'ixaxa'a a'íime í fariseos, majta a'íime í saduceos?

12 Aj mú xaa mi yaú'itíe muá'araa tí ayén ti-huá'ixaate'e a'íjna jíme'e a'ij mej ye'í tí'imua'ataca a'íime í fariseos, majta a'íime í saduceos. Capu xaa ne'u ayén a'íjna jín tihua'utá'ixaa yee r'í'í xu'u mú'een se'íjna jíme'e í mej jín ru'uteáaratzaca í pan tzajta'a.

Pedro pu ayén raataxájtaca'a tí Jesús a'ín pú'eene'e tí Dios ra'antíhua'u

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

13 Tí'íj jí Jesús a'uun a'ará'a a'ujna já'ahua'a a'uun tí e'ejtémecan tí ayén téja'arájtehuuaa tíjín Cesarea de Filipo. Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'uri'i a'íimej í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e tíjín:

—¿A'iquí metí'ixa í teite ja'atí nej pú'een i nej neajta teáata'a jetze airáne?

14 Ayee mú tiraatá'ixaa tíjín:

—Seica mú miyen tí'ixa pej nu'u a'ín pú'een a'íjna í Juan teecan tí tí'itemuai'ihuacare'e, majta seica miyen tí'ixa pej nu'u a'ín pú'een a'íjna í Elías, majta seica miyen tíjín pej nu'u a'ín pú'een a'íjna Jeremías teecan na'ari pej nu'u se'íj pú'een a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a.

15 Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—Ari mú'een, ¿a'iné tejamuá'amtíejte'e a'atani nej pú'een?

16 Ajta a'íjna í Simón, tí ajta i'í Pedro, a'í pu ayén tiraatá'ixaa tíjín:

—Mu'ée pej pe'ín pú'een a'íjna í Ciríistu'u ti Dios án yá'ujra í ipuari japua, mú'ee pej pe'ín pú'een a'íjna í yaujra'an í Dios ti i'i ruuri.

¹⁷ Jesús pu ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Patá'aj huá'atemua'ave'en mú'ee, Simón, i pej i'i yaujra'a a'íjna í Jonás. Huá'atemua'ave'e a'íjna jime'e, a'iné capu ja'atí ayén timuaatá'ixaa ti íiyen seijre'e chaanaca japua, sino a'íjna ti ní'iyá'upua ti júte'e é'eseijre'e u ta japua, a'íi pu xaa ayén timuaatá'ixaa.

¹⁸ 'Neajta inee, ayée nu hui tí'imua'ixaate'e pej mú'ee pe'ín pú'een í Pedro, í pej pajta piyen ántehuaa tijín í ti i'i tetej. Neajta inee, ne'íjna japua i tetej, nee nu rá'ajtaahua í neteyuu. Ajta, capu ri'iríista a'ame ti a'íin tiyaaru'u raatémua'ítin a'íjna í ti a'íjna jín antiújmua'aree mej mi huácui'ini í teite.

¹⁹ 'Nee nu muaatá'asin pej pe'íjna jín anti'amua'aréere pej tihua'antácuune'en í teite mej mi a'uteárute a'ájna Dios ti tejé'ajta. Patíj pena'a pej te'iteanán íiyen chaanaca japua, Dios pu ayén che'atá na'a te'íteánajsin u ta japua. Ajta patíj pena'a pej te'antácuuna íiyen chaanaca japua, Dios pu ajta ayén che'atá na'a te'antácuuna u ta japua. —Ayee pu tiraatá'ixaa a'íjna í Jesús.

²⁰ Aj pu i Jesús ayén tihua'íjca a'ímej í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e mej nu'u caí ja'atí íxaate'e ti a'íin pú'een a'íjna ti Dios án yá'ujra í ipuari japua.

Jesús pu raataxájtaca'a ti nu'u mi'ini

(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

²¹ A'ájná'imua, Jesús pu a'utéjche ti tihua'utá'ixaate'en a'ímej í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e ti nu'u ayén ruxe'eve'e ti á'ura'ani

a'ánna Jerusalén. A'uu pu nu'u jeíhua rajpuaítzi a'ame. Majta nu'u a'íime í mej hua'avaujsi í mej Israél jetze ajtéme'ecan, majta nu'u a'íime í mej tí'aijta hua'atéyujta'a, majta nu'u a'íime í mej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, naími'i mú a'ij pua'a raruuren. Ruxe'eve'e nu'u mej raajé'ica. Aj pu ijta huatarújsin huaíca xicájra'a jetze.

²² Ajta a'íin í Pedro, a'íi pu ra'iráavi'iti á'ayee. Aj pu i a'utéjche ti ra'ajteá'axi'in a'íjna í Jesús. Ayee pu tiraatá'ixaa tíjín:

—Ché'e a'ij tí'imuavaire'e ti ij caí ayén tí'imuaruure, nevástara'a.

²³ Aj pu i pí ancuré'ejvej a'íjna í Jesús. Ayee pu tiraatá'ixaa a'íjna í Pedro tíjín:

—Aricu á'ura'a, mi pej í'i Satanás. Jé'ecan pej tina'antiú'uuni'i nej ni auteá'turan í Dios jemi a'iné capej piyen tí'imua'atze a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios, sino a'ij mej tí'ijxe'eve'e í teite.

²⁴ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujuhua'ane'e tíjín:

—Tí pua'a ja'atí raxí'eve'e ti nee jamuan á'uche'ecane'en, ruxe'eve'e ti a'íin caí ché'e ayén rijca a'ij ti tí'ijxe'eve'e ruseíj, sino ayée pu tiú'ujxe'eve'e ti a'íin rajpuaítzi á'ara'ani nee jamuan ruxí'evi'ira'a jime'e.

²⁵ 'Ayee pu'u, ja'atí ti na'a ti tí'itese'e ti caí huámi'ini, a'íi pu xaa ne'u mi'ini. A'íj pu á'ujisin í ruxíejniu'uca ti auj ruurica'a. Ajta a'íin í ja'atí ti ayén éeni'ici'e huámi'ini a'íjna jime'e ti na'ará'astijre ineetzi, a'íi pu xaa ne'u rateuni í ruxíejniu'uca ti auj ruurica'a.

²⁶ 'Ahuui, ti pua'a ja'atí nain huamuá'itín naíjmi'i ti íiyen seijre'e chaanaca japua, ¿ni qui

tiraatéva'iri a'íjna ti raamuá'iti ti pua'a yá'urieeni í ruxiéjniu'uca ti auj ruurica'a? Capu xaa ne'u a'atzu tiraatéva'iri. Ari, ¿ti'itáani jín tí'ipuata'atan a'íjna í ja'ati ti ij Dios ajtahua'a raatátisten í xiéjniu'ucare'ara'an ti auj ruurica'a? Capu ti'itáj jín tí'ipuata'atan xaa ne'u.

²⁷ Neajta inee, i nej neajta teáata'a jetze airáane, nee nu neajtahua'a yé ve'ecánejsin. Ayee nu che'atá nena'a huataseíjre'esin nain jime'e tíj ajta seijre'e í Dios ti ní'iya'upua. Huá'a jamuan nu hui neajta huataseíjre'esin a'íime í mej tí'ivaire'e í ta japua. Neajta nu tihua'utá'asin seíj neajta seíj naíjmi'ica a'ij ti tihua'uvíjte'e a'ij mej ti'itáj huáruu, seíj ajta mi seíj.

²⁸ 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, seica mej yé huaté'uuca ayajna, a'íi mú caí huácu'ini ajta mena'a caí amuacaícan naaseíj í nej neajta teáata'a jetze airáane nej ni yé tanén nej ni tiu'uta'ájta íiyen chaanaca japua.

17

Tí'ij Jesús seicié tiu'utaújseijrataka'a (Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

¹ Teuumé'eca a'achú cumu arájsevi xica, aj pu'i Jesús antíraa jirí japua. A'ímej pu a'uví'iti a'íjna í Pedro, ajta a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í Juan, í ti juutzeájra'an pú'een a'íjna í Jacobo.

² Matí'ij me'uun a'uté'uuca'a, aj pu'i seicié tiu'utaújseijrataka'a a'íjna í Jesús mej seijraca. Ayee pu temua'a ti'itémastacare'e í néerime'ara'an tíj xicaj. Temua'a pu tiu'utécuainareca'a í cáxure'ara'an. Ayee pu ti'itetáatiye'icaa tíj taij.

³ Majta á'iyen, hua'apua huatasejre huá'a tza-jta'a. A'ii mú a'ín pú'eene'e a'ijna í Moisés teecan, ajta a'ijna í Elías ti ajmí'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. A'íi mú tí'ixajtaca'a í Jesús jamuan.

⁴ Ajta a'ín í Pedro, a'íi pu ayén tiraatá'ixaa a'ijna í Jesús tijín:

—Tavastara'a, naa pu xí'epi'ín tej yé huaté'uu tiyajna. Tí pua'a mua'aráanajche, tej huaícaca huátaahuaa í inaamua. Sej pu muaci'iti mú'eetzi, ajta sej, amíjna mi Moisés. Ajta sej pu raci'iti amíjna mi Elías.

⁵ Aúche'e pu tí'ixáataca'a tí'ij jaitiri e'ecávi'irixi huá'a japua. Huá'a tzejta'a pu rájrupi a'ijna í jaitiri ti naa tí'itetáatiye'i. Aj pu i tzejta'an e'icánamuajre ti ja'atí ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—A'ii pu a'ín pú'een í niyauj, í nej raxí'eve'e. Jé'ecan pu rí'i tineetá'aca ineetzi. Xáanamujri'i se'ijna. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

⁶ Matí'ij ráanamujri'i me'ijna, aj mú mi e'eráavatzi á chuaata'a a'íime í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, a'iné temua'a mú tiu'utátziin.

⁷ Aj pu i Jesús á ve'eré'ene huá'a jemi. Tí'ij jí hua'ajtamuariej. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Xá'ajhuiixi'í mú'een. Caxu tí'itzi'ine'e.

⁸ Majta me'ín, Matí'ij mé uunéjne'ereca'a, capu ché'e mé'e é'ēja'atijca'a. A'ii pu'u án jé'eseijre'eca'a a'ijna í Jesús.

⁹ Matí'ij já'ita'a a'ucajú'uca í jirí japua, Jesús pu ayén tihua'utá'ijmijri'i tijín:

—Caxíi xu ja'atí ixaate'e a'ij sej tiu'uséij. Seuche'e rachú'eve'e ajta nena'a caí inee, i nej

neajta teáata'a jetze airáane, aitára'ani huá'a tzajta'a í mi'ichite.

10 Majta me'ín í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, ayée mú tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné 'een jín miyen tí'ixaxa'a a'íime í mej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze miyen tijín amuacái pu nu'u ruxe'eve'e ti yé uvé'enen a'íjna í Elías?

11 Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayej ti'ayajna. Elías pu xaa yé uvé'enejsin ti ij nain tiu'ujéjcuare'en mej mi majtáhua'a ra'ará'astijre'en í Dios.

12 Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e ti a'ín Elías ari yé uvé'ene. Majta me'ín, camu raamuá'a sino ayée mú ráaruu a'ij mej tí'ijxe'eve'eca'a. Ayeé mú majta che'atá mena'a neruuren ineetzi, i nej neajta teáata'a jetze airáane. Puaíjtzi mú majta naatá'asin ineetzi.

13 Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj mú mi ráamua'areeri'i ti a'ín a'íjna jíme'en tiu'utaxájtaca'a í Juan teecan ti huá'amua'ihuacare'e.

Jesús pu tiráahuaa seí í temuaj ti tzajta'an seijre'eca'a í tiyaaru'u

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

14 Matí'ij me'uun a'ará'a a'u mej e'etiújseire'eca'a jeíhua í teite, seí pu ave'eré'ene í Jesús jemi. Aj pu i e'evé'etunutaca'a vejli'ipuan.

15 Ayeé pu tirájhuaviiri'i tijín:

—Nevástará'a, patá'aj rá'ancu'uvajxi'ín í niyauj. A'í pu rutímua'í. A'í pu jín rajpuaíjtzi huáp'i. Mu'iití pu anájve taij tzajta'a, ajta á jaata'a.

16 Nee nu ye'eráavi'itì a'ímej jemi í mej mú'eetzi jamuan á'ujuhua'an mej mi tiráahuaate'en. Majta me'ín, camu raayí'itihua'a muá'araa.

17 Ajta a'ín í Jesús, ayée pu tiu'utaniú tijín:

—Mú'een mi sej caí a'atzu té'atzaahuate'e, mi sej caí mé úumua'aree, ¿a'achúni pua'an nine'ira'a aúche'e ruvi'e'eve'e nej niyen huatévée ná'ara'ani mú'ejmi jemi? ¿Ni ayén ruxe'eve'e nej á'ateevi'in tíj na'a rusén jime'e nej niyen mú'ejmi jemi yé huatéveeca nej ni rí'í amuáaruuren? Mé se'evé'evi'itichi mi pa'ari'í.

Matí'ij mi á ye'evé'evi'iti.

18 Aj pu i Jesús ra'ajté'axi a'íjna í tiyaaru'u ti pa'ari'í tzajta'a seijre'eca'a. Aj pu i huirájraa. Jíme'en pu'u huirájraa, tí'iquí huarúj a'íjna í pa'ari'í.

19 Matí'ijtá mi, a'íme í mej jamuan á'ujuhua'ane'e, rujímua'a mú tiu'uxájtaca'a a'íjna jamuan í Jesús. Ayee mú tiraata'íhua'uri'í tijín:

—¿A'iné 'een jín tecaí raayí'itihua'a ta'araa tej raatamuárite'en te'íjna í tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a?

20 Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayee pu'u tí'ayajna, a'iné caxu a'atzu té'atzaahuate'e. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e jé'iyecan jime'e, temua'a pu tí'ivaire'e sej siyen té'atzaahuate'e í ru tzajta'a ti ayén teja'uré'enen a'ij ti tejamuá'amitiejte'e. A'í pu'u ruxe'eve'e sej siyen té'atzaahuate'e cíj caj. Tí pua'a siyen cíj caj té'atzaahuate'e, aj pu xaa rí'írí sej si siyen tiraata'aíjte'en amíjna mi jirí tijín: “Tíchesi, ateájra'a á jaata'a já'ahua'a játe'ana jetze ti ve'éé.”

Ajta a'ñin mi jirí, ayée xaa ne'u rini. Ayee pu'u xaa ne'u, ti pua'a siyen té'atzaahuat'e, nain xu jín raayí'tihua'a xá'aju'un.

²¹ Ajta, setá'aj siyen raatamuárite'en se'íjna í tiyaaru'u ti ayén 'een tíj amíjna, ayée pu tiú'ujxe'eve'e sej raatáhuavii í Dios, seajta huaúru'itzi'ive'en.

*Jesús pu ajtahua'a raataxájtaca'a ti nu'u mi'ini
(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)*

²² Matí'ij mauj naíjmi'i á'ujujhua'ane'e me'újna já'ahua'a ti jetzen e'ejtémecantaca'a u Galilea, Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee pu ja'atí tiu'utátuiire'esin ineetzi jime'e i nej neajta teáata'a jetze airáane. A'ñi pu neetzi jime'e hua'utátuiire'esin a'ímej jemi í teteca.

²³ Majta me'ín, ayée mú neejé'icatan. Mí neajta inee, ayée nu hui huatarújsin huaíca xíca jetze. Yee pu'u xaa ne'u teja'uré'enejsin.

Majta me'ín í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, jeíhua mú huataújxeemiste matí'ij ráanamujri'i a'ij ti tiu'utaxájtaca'a.

Jíme'en í mej jín tí'itaná'achita'a u teyujta'a

²⁴ Matí'ij mi chajta'a a'ará'a a'ujna Capernaúm. Matí'ij mi seica e'iré'ene jemin a'íjna í Pedro. A'ii mú a'ñin pú'een í mej tiú'ujjve'e me'íjna jime'e í hua'apua tumin í ti jín tiu'utévaire'esin huá'a teyujta'a. Ayee mú tiraata'íhua'uril'i tíjín:

—¿Ni caí tí'inajchitan a'amua maestro a'íjna í hua'apua tumin í ti tiu'utévaire'esin u tatéyujta'a?

²⁵ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Aa ni'ijta ne'u.

Aj pu i Pedro uteájrupi u chi'ita. Capu xi ti'itíj a'ij tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pedro, sino Jesús pu amuacaí ayén tiraatá'ixaa tijín:

—¿A'iné timuá'amitiejte'e, Simón? ¿A'atéenqui mejíjve'e a'ímej í rey í mej tí'ajta íyen chaanaca japua? ¿A'atéenqui mejíjve'e ca'ín a'íime í mej tí'ítua'araca í mej te'iráati'ici, na'ari me'íjna jime'e a'achú ti caj seij tí'ijcha'í? ¿Ni qui a'ímej mejíjve'e í ruyaujmua'a ca'ín qui a'ímej í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan?

²⁶ Pedro pu ayén tiu'utaniú tijín:

—A'íime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan.

Ajta Jesús pu ayén tiraatá'ixaa tijín:

—A'ij pu jín, capu ruxe'leve'e í mej tiu'utanájchita a'íime í huá'ayaujmua'a.

²⁷ 'Mí ajta, tetá'aj caí tiyen hua'utaníniu'ucaste'en, ayée pej huárini. Patá'aj hui u á'ume'en a'u ti e'leve'e'ástime í jaj. Pajta ra'ateáhua'axin í cua'itzi'ípua á jaata'a. Pajta, pe'íjna í hua'í, í ta'amuájca pej raatévi'ira, patá'aj ra'acána'axin, án pej pí yé'eteuni í téne'etze'en seij í tumin ti ayén tí'ijnajche a'achú cumu muáacua tumin. Patá'aj ye'erá'ín í tumin patá'aj tihua'unájchite'en, pajta ineetzi jime'e.

18

¿A'ataani jaítze'e ruxe'leve'e?

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ A'ájná'imua, a'íi mú ave'ere'ene í Jesús jemi a'íime í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. Ayee mú tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿A'ataani jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi seíj í ti ta jetze ajtème'ecan?

² Aj pu i Jesús seíj huatajé í pa'ari'i. A já'ita'a ya'utára a'u mej e'eré'etei í seica.

³ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Jee xaa, ayée nu tejá'amua'ixaate'e ti ayén ti'ayajna. Tí'pua'a secaí seicié tiú'umua'ati, ti'pua'a secaí siyen rahuauca sej siyen che'atá sena'a jé'iyecan jín tí'imua'ajca matíj mi tí'iríi, caxu ja'anáj a'uteáruti í ta japua Dios ti'é'seijre'e.

⁴ 'A'íj pu jín ayén tí'een, ja'atí ti na'a ti ayén huataújseijrata ti caí ti'itíj jín ruxe'eve'e, ayée pu xaa éene'e a'ame tíj a'íjna i pa'ari'i. A'ii pu a'íjn pú'een í ti jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi.

⁵ Ajta, ja'atí ti na'a ti ayén ra'ancuré'evi'iti neniúucajtze'e seíj í pa'ari'i tíj a'íjna, a'íjna í tevi, a'íi pu ajta na'ancuré'evi'iti ineetzi.

Tí' pua'a ja'atí ca'aníjra'a ratá'an seíj ti te'uté'itzeen í Dios jemi

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ 'Ja'atí ti na'a ti a'ij pua'a tiru'uté'an í ru tzajta'a í ruxí'ej pa'ari'i ti ayén ná'atzaahuate'e tíj a'íjna, ayée pu tí'ijtzú a'íjn í ja'atí, amuacaí mej me'uun u ra'acáavi'ire í tete se'uníjra'a ti ve'ée matá'aj ra'ateájrieeni á jaata'a ti ij a'íjn a'ujámín.

⁷ 'Cui'i xaa huá'a jemi, a'ímej í mej yen huachéjme íiyen chaanaca japua, í mej majta ca'aníjra'a hua'atá'aca í seica mej mi auteá'turan í Dios jemi. Ayee pu tiujú'ujxe'eve'e mej mi í seica ayén auteá'turan í Dios jemi. Mí ajta, cui'i xaa ne'u a'íjna jemi ti ayén ca'aníjra'a hua'atá'aca mej mi miyen huárini.

8 'Patí'ij auteáturan í Dios jemi, ti pua'a piyen tiru'ujpuá'ajte'en í á jetze, piyen tijín nemuajca'a pu pú'eene'e, na'ari ne'íca pu pú'eene'e, ayée nu tí'imua'ixaate'e. Para'antiveíjche, pej pi mé rúurieni. Jé'ecan pu jaítze'e timuaatéva'ire pej a'uteáturan seíj jime'e í amuájca'a, na'ari seíj jime'e í a'íca a'ájna Dios ti é'eseijre'e, a'ájna pej e'erúuri pua'amé jemin. Na'ari pecaí piyen huárini, hua'apuaca pej jín í amuájca'a na'ari hua'apuaca jín í a'íca pej a'uteáruti a'ájna já'ahua'a a'u ti caí é'emi'ini í taij.

9 'Ajta, ti pua'a piyen jetzen tiru'ujpuá'ajte'en mua'a jí'i pe'íjna í pej jín auteájturaa í Dios jemi, aítátichi. Mé pej rúurieeni. Jé'ecan pu timuaatéva'ire pej piyen a'uteárute seíj jime'e í 'aj'í a'ájna Dios ti tejé'aijta. Na'ari caí, ayée pej hua'apuaca jín ájji'isi tí'ij a'íin muajá'ujisin a'u ti caí ja'anáj é'emi'ini í taij.

*Jíme'en í cáne'a ti á'uvej
(Lc. 15:3-7)*

10 'Rí'i xu'u mú'een sej si caí a'ij pua'a huajá'useijra seíj ti auj cálieen. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, a'íime í mej tí'ivaire'e u ta japua, í mej majta huá'acha'íi muá'ara'ani, ja'anáj ti na'a, a'íi mú'uaté'uu jemin í ti ní'iyá'upua ti é'eseijre'e u ta japua.

11 Ayee nu 'een jín mú' a'uvé'emej inee, i nej neajta teáata'a jetze airáne nej ni huá'a japua huániuuni a'íjna ti á'uvej.

12 '¿A'iné tejamuá'amitiejte'e a'ij ti huárini í ja'ati ti anxíte huá'ajye'emua í cáne'axi? Tí pua'a seíj á'uveti mé já'ahua'a, ¿ni caí ayén rini? A'íi pu

huaja'utéhuiite'esin naíjmi'ica í seica a'ánna jirí jetze. U pu a'umé'e a'ame ti ij raaré'ehuauni a'íjna ti á'uvej.

¹³ Ajta, ayée nu tejá'amua'ixaate'e. Ayee pu ti'ayajna, ti pua'a a'ín mé'e yé'uteuni, jaítze'e pu rí'í tiraatá'ixaa a'íjna jime'e ti ráateu í ti á'uvej, caí mi seica í ti ari huája'utéhuiite'eca'a.

¹⁴ 'Ayee pu che'atá na'a 'een a'íjna jemi a'íjna í ti á'amua'iya'upua ti ta japua é'eseijre'e. Capu a'atzu raxí'eve'e ti seíj á'uveti ti cñleen tíj a'íjna i pa'ari'í.

*A'ij tej nu'u ye'í tiraatá'uuni'í í ta'ihuaara'a
(Lc. 17:3)*

¹⁵ 'Tí pua'a a'ihuáara'a ti'itíj jín auté'itzen mú'eetzi jemi, ayée pej huárini. Aricu, u a'utá'ixaate'e avíitzi jime'e í ti jín auté'itze mú'eetzi jemi. Tí pua'a a'ín muá'antzaahuat'en, mú'ee pej xaa raamuá'iti í a'ihuáara'a sej si seajtáhua'a ru'ihuaamua'a xá'ara'ani temua'a naa.

¹⁶ Mí ajta, ti pua'a caí muá'antzaahuat'en, patá'aj seica ánvi'itin a'íjna jemi, hua'apuaca mej mi ráamua'aree ti pua'a muá'antzaahuat'en nusu caí. Tí pua'a a'ihuáara'a caí muá'antzaahuat'en, a'íme í mej hua'apua, ayée mú tiu'utaxájta ti ayén ti'ayajna í pej jín jetzen tí'ijpua'ajte'e a'íjna í a'ihuáara'a.

¹⁷ Ajta á'iyen, ti pua'a caí huá'antzaahuat'en í mej hua'apua, patá'aj hua'utá'ixaate'en naíjmi'ica í mej tiújse'iri. Ajta, ti pua'a a'ihuáara'a caí huá'antzaahuat'en a'ímej, ayée pej che'atá pena'a raruuren patíj huá'aruure a'ímej í mej caí ajtéme'ecan mú'ejmi jetze nusu a'íme í mej tiú'ujijve'e í gobierno jetze me'ecan.

18 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, setíj sena'a sej tí'ijmí íiyen chaanaca japua, Dios pu ayén che'atá na'a té'ijmí u ta japua. Ajta setíj sena'a sej huatá'aca íiyen chaanaca japua, Dios pu ayén che'atá na'a huatá'aca u ta japua.

19 'Neajta nu niyen tejá'amua'ixaate'e mi sej íiyen chaanaca japua huaté'uu, ti pua'a siyen che'atá sena'a tirú'umua'areere mi sej hua'apua se'íjna jime'e a'ij sej ye'í tí'ijhuaviiran í Dios jemi, a'íjna ti ní'iya'upua, ayée pu che'atá na'a á'amuaruure a'ij sej tí'ijhuavii.

20 Ayee pu hui té'eme, a'iné a'u ti na'a mej e'etiújse'iri neniúucajtze'e, a'úu nu a'utevéé na'ame huá'a tzajta'a. Capu amín a'ij ti pua'a mehua'apuj mena'a na'ari mehua'íca mena'a.

21 Ajta a'ín í Pedro, a'í pu ave'eré'ene í Jesús jemi. Ajta ayén tiraata'íhua'uri'i tíjn:

—Nevástará'a, ¿a'achúni pua'amé ruxe'eve'e nej tiraatá'uuni'i í ne'íhuaara'a ti pua'a ti'itíj jín auté'itzen neetzi jemi? ¿Ni qui aráhua'apua pua'amé?

22 Jesús pu ayén huataniú tíjn:

—Canu niyen raataxájta yee aráhua'apua, sino aráhua'apujetze hua'ícate japuan tamuáamuata'a japuan aráhua'apua.

Jíme'en a'íjna ti té'echa'íca'a ti ajta caí tihua'utá'uuni'iramí'íca'a

23 'Ayee pu tí'ijxe'eve'e í Dios mej mi ti'íhuaúruuni'i sej majta sej. Na'ari caí, ayée pu che'atá na'a huá'aruuren tíj a'íjna í rey ti ayén tí'ijxe'eve'eca'a ti raaxí'epi'íntare'en a'achú mej caj té'echa'íca'a a'íime í mej ravaire'eca'a.

24 Pu'uri a'utéjche ti ayén tiraaxí'epi'íntare'en, mat'íj se'j a'uré'eneijte jemin ti jeíhua té'echa'íica'a, a'achú cumu tamuáamuata'a vi'ira'a tumin.

25 Ajta a'íjna ti té'echa'íica'a, capu tí'ituaave'eca'a í ti jín tiraanájchite'en. A'íj pu jín, í rey ayén tiu'uta'aíjtaca'a mej nu'u huá'utuaani a'íjna í teáata'a, ajta í íra'ara'an, majta í tí'irí ajta nain ti tí'ijcha'íi. Ayee pu tiu'uta'aíjtaca'a ti ij tiraanájchite'en nain a'achú ti té'echa'íi.

26 'Aj pu i a'íin ti té'echa'íi tínutaca'a á ve-jlí'ipua í rey jemi. Jéíhua pu rajjé tíjín: “Paúche'e nechu'eve'e. Nee nu xaa tí'imuanajchite'en nain jime'e a'achú nej timuá'acha'íire'e.”

27 'Ajta a'íjna ti rajjve'e, a'í pu rá'ancu'uvajxi. Tiraatá'uuni'irí'i nain jime'e í ti té'echa'íica'a. Aj pu i raatáuaa.

28 'Jíme'en pu'u huirájraa a'íjna ti ravaire'e, aj pu i se'j huáteu ti ayén ajta tirá'acha'íire'eca'a. Anxíte tumin pu'u té'echa'íica'a. A'í pu raatévi'i. Tí'ij jí a'utéjche ti ra'antévi'i í cijpáara'an jetze. Ca'anín pu jín ayén tiraata'aíjte tíjín: “Tinaanájchite'e a'achú pej tiná'acha'íire'e.”

29 'Aj pu i tínutaca'a a'íjna ti ajta ayén ravaire'eca'a a'íjna í rey. Ayee pu tiraatajé tíjín: “Paúche'e nechu'eve'e. Nee nu tí'imuanajchite'en.”

30 'Mí ajta a'íjna í se'j, capu raataxí'eve, sino iyá'uraa. Ajta á'iyen tíraata'aíjtaca'a mej nu'u ra'íteáanan ajta na'a caí tiraanájchite'en nain a'achú ti té'echa'íica'a.

31 'Majta me'ín í seica í mej ravaire'e a'íjna í rey, mat'íj tiu'uséj a'ij ti tí'itj huaríj, mat'íj mi u

á'uju'un jemin í ti tihuá'ajjte'e. Nain mú raatá'ixaa a'ij ti ti'itíj huaríj.

³² 'Ajta a'ín í rey, ti'iquí raata'ajjtaca'a a'íjna í ti ravaire'e. Ayee pu tiraatá'ixaa tijín: "Mú'ee pej nevaire'e, huápi'i pej a'ij pua'a tí'itevij. Nee nu timuaatá'uuni'iri'i nain jime'e a'achú pej tiná'acha'íire'eca'a ne'íjna jime'e í pej piyen tinéjhuaviiri'i.

³³ ¿Ni caí ayén tiraavíjte'eca'a pej piyen che'atá pena'a rá'ancu'uvajxi'in í axí'ej tevi ti nevaire'e netíj neajta inee timuá'ancu'uvajxi mú'eetzi?"

³⁴ 'Ajta a'ín ti tí'ira'ajjte'e, jé'ecan pu huataniú'ucaca'a a'íjna jemi. Aj pu i a'uun tiu'utátui a'ímej jemi í mej huá'anaamuaca mej mi ra'iteáanan ajta na'a caí nain tiraanájchite'en a'achú ti té'echa'íica'a.

³⁵ 'Ajta a'ín ti ní'iya'upua ti ta japua é'eseijre'e, ayée pu che'atá na'a á'amuaruuren seij ajta seij ti pua'a pecaí tiraatá'uuni'i í a'ihuáara'a tzáahuati'ira'a jime'e.

19

*Jíme'en a'ímej í mej taújtu'aara mej runeiche
(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)*

¹ Tí'ij Jesús raatapuá'ajjtaca'a ti ayén tihuaú'ixaate'e, ti'iquí a'uun e'erájraa a'uun ti huatacá'a u Galilea. Ajta antáraa után pújme'en í játe'ana jetze u Jordán. A'uu pu a'ará'a tíj na'a a'úu ti huacá'a u Judea.

² Jéihua mú teite a'ucíj jamuan. Ajta a'úu pu tihuá'uhuaa í mej tí'icucuí'ica'a.

³ Aj mú mi seica e'iré'ene í Jesús jemi. Fariseos mú pú'een a'íime. A'íime méjhuauca'a mej raatémua'itín ti ij auté'itzen ti'itíj jime'e. Ayee mú tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni qui a'ij ti'irí'irí ti ja'atí ayén mé rúuríeni í ru'íj ti'itíj jime'e, ti'itíj ti na'a, capu amín a'ij?

⁴ Jesús pu ayén tiu'utaniú tijín:

—¿Ni qui secaí ja'anáj ra'ujíjve í yu'uxari jetze ti jíme'en yee a'íin ti nu'u amuacaí huá'utaahuaca'a í teite, ayée pu naíjmi'i huá'utaahuaca'a í teáata'a, ajta í íita'a?

⁵ Ajta ayén tiu'uxájtaca'a a'ájna'ímua tijín: “A'íj pu jín a'íin teáata'a ajtaméj í ruvaújsimua'a jemi. Ru'íj pu nu'u jamuan huateáturaasin. Majta me'ín í mej hua'apua, ayée mú huataújruurejsin cumu seíj pu'u í tevi.”

⁶ Ayee pu'li tí'een, camu ché'e hua'apua mena'a sino cumu seíj pu'u. A'íj pu jín, í ti Dios hua'anténajchi, miché'e caí ajtaújhua'anan í teite.

⁷ Aj mú mi miyen tiraata'íhua'uri'i tijín:

—Tí pua'a ayén ti'éene'en, ¿a'iné 'een jín tiu'uta'aíjtaca'a a'íjna í Moisés teecan ti nu'u ja'atí ru'íj a'íin huatapíjte'en í cuapée ti'itíj í ti jín mé rúuríeni?

⁸ Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayee pu 'een jín Moisés ayén amuaatá'a ti ja'atí ru'íj í cuapée huatapíjte'en mej mi ráamua'aree ti mé rúuríe í ru'íj a'iné capu ti'itíj a'amua jetze tásiseiri sej si rí'i tihuá'ajcha'íi í seica. Ayee pu xaa Moisés amuaatá'a. Mí ajta, capu ayén éene'e í 'ajmí'ímua.

⁹ 'Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e. Capu rí'irí ti ja'atí cha'a na'a mé rúuríeni í ru'íj. A'íi pu'u

a'ín pú'een í ti jín ri'irí ti ja'atí mé rúurieni í ru'íj. Tí pua'a a'ín íra'ara'an seíj jamuan ti'ihuaúxana'acira'aten, aj pu xaa í'iri'iri ti mé rúurieeni. Ajta a'ín cína'ara'an ti ayén cha'a na'a mé rúurie í ru'íj, ti pua'a á'iyen seíj ancuré'evi'itín í 'íta'a, a'íi pu tiú'ujxana'acira'aten a'íjna jemi í ti mé rúurie. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

¹⁰ Majta me'ín í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, ayée mú tiraatá'ixaa tíjín:

—Tí pua'a ayén 'een a'ímej jemi í mej néjne'iche, ayée pu titá'amitiejte'e itejmi a'íjna jime'e, ayée pu tí'ixi'epi'in mej caí néjne'iche.

¹¹ Ajta Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Camu naíjmi'i miyen yaú'itiée muá'aju'un, sino a'íi mu'u í ti Dios hua'utá'a mej mi miyen te'utáviicua'i ruxí'evi'ira'a jime'e.

¹² Ayee pu'u 'een a'iné ayée pu tihua'ucí'i seica tíj na'a mej huanúnu'ihuaca'a. Majta seica, ayée mú 'een a'iné teteca mú miyen huá'uruu. Majta seica, a'íi mú raaxí'epi'intare rujímua'a mej mi te'enteárute í Dios jemi. A'atí ti na'a ti ayén tiraayí'iti, ché'e a'ín ayén huárini.

Jesús pu rí'i tihua'uteájtuaa í tí'irí í mej cílieen

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Majta me'ín í seica, tí'irí mú á e'evé'evi'iti í Jesús jemi ti ij a'ín hua'ajtamuári'en, ajta ti ij Dios jemi raatéjhuauni a'ímej jime'e. Majta me'ín í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, a'íi mú autéjhuii mej hua'ajteá'axi'in a'ímej í mej tí'irí avé'evi'itíxi.

¹⁴ Ajta a'ín Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Setá'aj hua'utá'an mi tí'irí mej yé ve'eré'enen neetzi jemi. Caxu huá'ijmijra, a'iné a'íime í mej

a'uté'uu í Dios jemi, naími'i mú miyen 'een matíj me'ímej mi tí'iríi.

¹⁵ Aj pu i huá'amu'uutze'e hua'avé'emuari'ejxi a'íjna í Jesús. Ajta iyá'uraa.

Temuaij ti chijteanica'a tiu'utaxájtaca'a jamuan í Jesús

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ Ajta seíj pu e'iré'ene í Jesús jemi. Teáata'a a'íjna. Aj pu i ayén tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—Maeestru mi pej rí'i mé teuúmua'aree, ¿tí'itáani í'i xí'epi'ín ti ruxe'eve'e nej ni niyen huárini ti i ayén náaci'iti nej ruuri ná'ara'ani í Dios jemi tíj na'a rusén jime'e?

¹⁷ Jesús pu ayén tiu'utaniú tíjín:

—¿A'íné 'een jín piyen tí'inejee pe'íjna jime'e nej rí'i mé teuúmua'aree ca'ín qui inee rí'i neti'itevi? Seíj pu'u a'ín pú'een ti rí'i mé teuúmua'aree; a'ii pu a'ín pú'een í Dios. Tí pua'a piyen tí'ijxe'eve'e ti muáci'iti pej piyen ruuri puá'ara'ani í Dios jemi, patá'aj piyen ra'ará'astijre'en a'ij ti tiu'uta'aíjtaca'a í Dios.

¹⁸ Aj pu i ayén tiraata'íhua'uri'i a'íjna í ja'atí tíjín:

—¿Tí'itáani niuucarijra'a na'ará'astijre'en?

Jesús pu ayén tiraatá'ixaa tíjín:

—A'ijna ne'u ti ayén huataújmu'a yee “capej tí'itecui'ica”, ajta a'íjna ti jíme'en yee “capej tí'axana'acira'ate”, ajtahua'a seíj ti ayén yee “capej tí'inahua'aj, capej pajta ja'atí hua'itzi jín tí'ixáate'e”.

¹⁹ Ajta pu hui ayén tiu'uta'aíjtaca'a í Dios a'íjna jime'e pej nu'u huá'ajtzaahuati'ire'e í a'atáata, pajta í anaanaj. Pajta, piyen huárini pej pi piyen rí'i tirájcha'íi í axí'ej tevi patíj aseíj.

20 Ajta a'íjna í temuaij, ayée pu tiraatá'ixaa a'íjna í Jesús tijín:

—Nain nu jín te'ará'aste tíj na'a ti'ipua'amé. ¿Ti'itáani auj ná'aturaate'e?

21 Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Tí pua'a ayén timua'aráanajche pej nain jín te'ará'asten, ayée pej huárini. Aricu, nain tiu'utuáa í tiá'a. Pajta hua'uré'an í tumin a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i. Tí pua'a piyen huárini, jé'ecan pepu'u ra'ancuré'asin í ta japua í Dios jemi. Aj pepu'u xaa, mú a'utá'iyi'i patá'aj neetzi jamuan á'uche'ecane'en. —Ayee pu tiraatá'ixaa a'íjna í Jesús.

22 Tí'ij ayén tiráanamujri'i a'ij ti Jesús tiu'utaxájtaca'a, aj pu i utéevatzi í ru tzajta'a a'íjna í temuaij. Huatáujxieemijte a'iné jeíhua pu tí'ijcha'íica'a.

23 Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e tijín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Temua'a pu tí'imuarí'eri mej a'uteárute a'ájna Dios ti é'eseijre'e a'íme í chíjteaani.

24 Neajta niyen tejá'amua'ixaate'e. Jaítze'e pu muári'eri ti chíjteaani a'uteárute a'ájna Dios ti é'eseijre'e caí ti cameeyu'u anaarute tí'itíj pí'ise'e jetze ti anacun.

25 Majta a'íme, matí'ij miyen tiráanamujri'i, jé'ecan mú a'ij te'utasej. Majta miyen tí'iru'ihua'u tijín:

—¿Tí pua'a ayén tí'eene'en, aii tá'uj na'a tí'iri'iri ti ja'atí a'uun a'uteáturan a'u ti Dios é'eseijre'e?

²⁶ Aj pu i Jesús hua'useíj. Ajta ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—A'ímej jemi í teteca, capu xaa a'ij tí'iri'iri. Mí ajta, a'íi pu xaa raayí'iti í Dios.

²⁷ Ajta a'íjna í Pedro, ayée pu tiu'utaniú tijín:

—Teajta iteen, nain tu teri mé teuhuá'axi í tej tí'ijcha'íca'a tej ti á'ujujhua'ane'en á'a jamuan. ¿Tí'itáani taci'iti itejmi?

²⁸ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e. A'ájna xicájra'a jetze ti Dios nain jín tí'ijéjcuare'en, inee, i nej neajta teáata'a jetze airáane, a'ájna netí'ij aujyeíjxi'isin japuan í ne'ipua, ayée pu seíire'e a'ame temua'a naa mej mi atanéjne'ere. Seajta mú'een mi sej ne jamuan á'ujujhua'an, ayée xu che'atá sena'a títeujrá'asixi'in japuan í á'amua'ipua, sej seajta sej. Tamuáamuata'a japuan hua'apua xu ará'ase mú'een, ajta ayén te'ará'ase í á'amua'ipua. Aj xu si siyen tihua'uxí'epi'intari'ire'en a'ímej teitejra'a í mej Israel jetze ajtème'ecan, a'ímej teitejra'a mej miyen tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase.

²⁹ Neajta niyen tejá'amua'ixaate'e, ja'atí ti na'a ti tí'itíj á'urieeni a'íjna jime'e ti á'uche'ecane'en neetzi jamuan, ti pua'a chí'ij, nusu ruja'atzimúá na'ari rucu'utzimúá o rujúutzimua'a, ca'ín rutáata, runáana na'ari ti pua'a yá'urieeni í chuej ti japuan tí'ihuaste'e, ayée pu tí'ijci'iti. Tí pua'a sej na'a í ti yá'ujisin, ayée pu tí'iraci'iti a'achú cumu anxíte í tí'iti. Ajta, ayén tí'iraci'iti ti ruuri á'ara'ani tíj na'a rusén jime'e a'ájna Dios ti é'esejre'e.

³⁰ 'Ajta, ayée pu hui ajta té'eme: mu'iití í mej nu'u ve'ecán jín títetateí í Dios jemi íjii, a'íí mú ciliéene'e jín títetateé muá'aju'un jemin í Dios. Ma-jta mu'iití í mej nu'u cílieene'en jín títetateí í Dios jemi íjii, a'íí mú ve'ecán jín títetateé muá'aju'un a'ájna xicájra'a jetze ti jetzen Dios tiu'uta'aíjta.

20

Jíme'en a'ímej í mej tí'imijhuacare'e í uuva tza-jta'a

¹ 'Ayee pu ajta tí'aijta í Dios a'ájna ti jín an-tiújmua'aree. Ayee pu rici tíj a'ájna í ja'ati ti ráahuii í uuva Tapuá'arijme'eca pu nu'u huirájraa ti ij hua'utá'inen a'ímej í mej tiu'umuári'en a'u ti tejé'ehuaste'e.

² Ayee pu tihua'uxí'epi'íntari'iri'i ti ayén tihua'unájchite'en a'achú cumu seíj tumin. Aj pu i hua'uta'íteca'a mej a'ucíine a'u ti e'eré'eevee í uuva.

³ 'Ajtahua'a pu huirájraa a'ájna í ja'ati tí'ij ari já'ita'a huatemé'eca í xica. Seica pu ajta huáteu a'ájna a'u mej á'ujse'upi. Camu tí'itíj muarí'eca'a.

⁴ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín: “Sericu mú'een, sej si yeehui teja'uvé'emuari'en a'u nej uuva á'uuhuii, neajta niyen tejamuaanájchite'en a'achú ti raavíjte'e.” Matí'ij mi á'uju'un.

⁵ 'Ayee pu che'atá na'a huaríj a'ájna í ja'ati. Aj-tahua'a pu nu'u huirájraa a'atzaj cumu tacuarix-pua. Ajtahua'a, tí'ij ari vejli'i cáame í xica, ayej che'atá na'a ríjcaa.

⁶ Ajtahua'a pu huirájraa tí'ij ari je'incáruti í xica. Ajtahua'a pu seica á'uteu í mej e'etiú'uuca'a. Ayee pu tihua'uta'íhua'uri'i tíjín: “¿A'iné 'een jín siyen

huaté'uu tǐj na'a aré'apua'a imuá? ¿Ni secaí tǐ'itǐj mej e'ejmuári'e?"

7 Ayee mú tiu'utaniú tǐjǐn: "Capu yee ja'atǐ ta'inee." Ayee pu ij tihua'utá'ixaa tǐjǐn: "Sericu seajta mú'een, sej si teja'uvé'emuari'en a'u nej uuva á'uuhuii."

8 'Tǐ'ij huateáchumua'areca'a, aj pu i raatajé í sej ti tihuá'ajjte'e í mej tǐ'imijhuaca. Ayee pu tiraatá'ixaa tǐjǐn: "Patá'aj u huája'utájeeve a'ímej í mej tǐ'imijhuaca patá'aj tihua'unájchite'en. Pajta, patá'aj yehui piyen autéjcheni a'ímej jemi í mej caí íiya'ata autéjhuii. Pajta piyen ra'antipúa'ajte'en a'ímej jemi í mej amuacaí autéjhuii."

9 'Aj mú mi e'iré'ene a'íme í mej anteájrupi tǐ'ij ari je'incáruti í xica. A'í pu tihua'unájchi sej ajta sej nain jime'e í sej tumin.

10 Ajta á'iyen tǐ'ij hua'ucǐ'i ti a'ímej tiu'unájchite'en í mej amuacaí anteájrupi, ayée mú tǐ'iru'ixaate'eca'a tǐjǐn: "Jaítze'e pu tǐ'itaci'iti itejmi." Mǐ ajta caí, capu. "A'í pu ajta ayén tihua'unájchi sei tumin che'atá na'a, sej ajta sej."

11 'Matǐ'ij ra'ancuré'a, a'í mú autéjhuii mej huaújniuuste'en me'íjna jemi í ti tǐchuej.

12 Ayee mú tiraatá'ixaa tǐjǐn: "A'íme í mej caí íiya'ata anteájrupi, sej hora mu'u tiu'umuáriej. Mǐ pajta mú'ee, ayée pej che'atá pena'a tihua'unájchi patǐj titaanájchi itejmi. Teajta iteen, nain tu yee jǐn te'utáviicua'iri'i, teajta tǐ'imuari'ista, teajta nain tu jǐn tǐj na'a tiú'uxǐreca'a tǐj na'a aré'apua'a imuá."

13 'Ajta a'íin, ayée pu tiraatá'ixaa sej ti amuacaí anteájrupi tǐjǐn: "Casi'i, ne'amiigu. Canu a'ij pua'a muaruure. ¿Ni qui pecaí piyen tiu'utá'a

muá'aniuuca jime'e pej piyen tiu'umuári'en seij tumin jime'e?

¹⁴ Me'ecui icu, ancuré'a í pej raamuá'iti. Aricu. Ayee nu'u yee raxí'eve'e nej niyen che'atá nena'a tímuaanájchite'en mú'eetzi netíj tiraanájchi ne'íjna í ja'ati ti anteájrupi tí'ij ari je'incáruti í xica.

¹⁵ ¿Ni caí ayén yee tí'ineci'iti nej niyen huárini a'ij nej tí'ijxe'eve'e ne'íjna jime'e í nej tí'ituaave, ca'ín piyen chueere'e pe'íjna jime'e nej rí'i ti-huá'ajcha'íi?" —Ayee pu nu'u tiraatá'ixaa.

¹⁶ Aj pu i Jesús ayén tíjín:

—A'íj pu jín, a'íime í mej caí amuacaí anteájrupi, a'íi mú anará'asi, majta me'ín í mej amuacaí anteájrupi, a'íi mú uvé'eteajtiri.

Huaícaca jetze pu raataxájtaca'a a'íjna í Jesús ti nu'u mi'ini

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Tí'ij ari Jesús án a'ujnéjsin a'ánna Jerusalén, majta a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, aj pu i hua'utajé rujímua'a.

¹⁸ Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Tu'uri a'ujnéjsin a'ánna Jerusalén. Ajta seij pu hui neetzi tiu'utátuiire'esin i nej neajta teáata'a jetze airáne. Hua'utatuiire'esin a'íimej í mej tí'aijta u hua'atéyujta'a, ajta a'íimej í mej té'eyu'uxaca. A'íi mú tiu'utá'asin mej mi naajé'ica.

¹⁹ Majta ná'avi'itín a'íimej jemi í mej seij chuéra'a japua é'eme'ecan mej mi ná'uxieehuari'i. Majta me'ín, ayée mú tinaatévajxi'isin. Majta ná'atatan ineetzi cúruu jetze. Neajta mi'ini, aru huaíca xica jetze nu neajta huatarújsin. —Ayee pu ti-hua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Jíme'en í tì rájhuaviiri'i hua'anáànaj, a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í Juan

(Mr. 10:35-45)

²⁰ Ajta a'íjn hua'anáànaj a'ímej í yaújmu'a'ame'en a'íjna í Zebedeo, ruyaujmua'a pu jamuan e'iré'ene í Jesús jemi. Aj pu i títunutaca'a á vejli'i jemin tì i tì'itíj raatáhuavii.

²¹ Jesús pu ayén tiraata'íhua'uri'i tìjín:

—¿A'iné petí'ijxe'eve'e nej niyen huárini mú'eetzi jíme'e?

Ajta a'íjn hua'anáànaj, ayée pu tiraatá'ixaa tìjín:

—Patá'aj piyen hua'utá'an mi niyaujmua'a tì ij seíj a'ujyeíjxi'in ari'irínta'a, ajta í seíj tì a'ujyeíjxi'in a'úutata'a pújme'en a'ájna xicájra'a jetze patí'ij yé uvé'enen pej tiu'uta'aíjta íiyen chaanaca japua.

²² Ajta a'íjn Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tìjín:

—Caxu a'atzu ramua'aree tì'itíj sej nehuavii. ¿Ni siyen rá'aviicua'i sej rajpuaítzi xá'ara'ani netíj inee tirajpuaítzi na'ame?

Ayee mú tiu'utaniú tìjín:

—A'iné tìjtá ne'u.

²³ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tìjín:

—Ayej xaa ne'u tì'ayajna. Mú'een xu rajpuaítzi xá'ara'ani netíj tirajpuaítzi na'ame inee. Mí ajta, capu ayén tì'ineci'ípua ineetzi nej ja'atí huatá'an tì a'ujyeíjxi'in nerí'irínta'a, na'ari ne'úutata'a. Ayee pu'u tihuá'aci'ti mej mi uhuará'asixi'in a'ujna a'ímej tì Dios ari hua'antíhuau.

²⁴ Majta me'ín í seica, í mej tamuáamuata'a ará'ase, matí'ij ráanamujri'i, jé'ecan mú huataníniu'ucacuca'a a'ímej jemi í mej hua'apua.

²⁵ Aj pu i Jesús hua'utajé naíjmi'íca. Ayee pu tihua'utá'ixaa tìjín:

—Xu'uri ramua'aree mú'een a'ij mej ye'í ríj muá'aye'í í mej tí'ajta nain chuéjra'a japua. Ca'anéeri mú jín tihuá'ajjte'e í teite. Majta me'ín í mej títetateí, a'íí mú tihuá'ajjte'e í seica a'ij mej ye'í me'ín tí'ijxe'eve'e.

²⁶ Mí ajta, capu ayén tiraavíjte'e mú'ejmi jemi. Tí pua'a ja'atí raxí'eve'e ti ve'ecán jín tí'itevéé á'ara'ani, ayée pu ruxe'eve'e ti a'ín ciliéene'e jín tí'itevéé á'ara'ani ti i amuaatévaire'en naíjmi'ica mú'ejmi.

²⁷ 'A'atí ti na'a ti ayén raxí'eve'e ti te'enteárute a'íjna jime'e ti jaítze'e ve'ée, a'íí pu amucaí ruxe'eve'e ti te'enteárute a'íjna jime'e í ti jaítze'e cílieen ti ij hua'utévaire'en naíjmi'ica ruxí'evi'ira'a jime'e.

²⁸ Miché'e miyen huárini netíj rici inee, i nej neajta teáata'a jetze airáne. Canu ne'íjna jín mú iya'uvé'eme mej naatévaire'en ineetzi, sino neatá'aj hua'utévaire'en í seica. Ayee nu 'een jín mú iya'uvé'eme nej ni huámi'ini huá'a jetze me'ecan, neajta nej ni tiraanájchite'en í Dios í ti jín huá'ajijve'e í mej á'apua'aren mu'iicáca í teite.

Jesús pu tihuá'uhuaa í mej aracúcu'unijme'eca'a, í mej hua'apua

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Aj pu i á'uraa a'íjna í Jesús, majta a'íime í mej jamuan á'ujjhua'ane'e. Matí'ij huiráaci me'újna Jericó, jeíhua mú teite a'ucíj jamuan.

³⁰ Majta me'ín í mej hua'apua í mej aracúcu'unijme'eca'a, a'úu mú e'ejté'eca'a juye jetze. Matí'ij ráanamujri'i ti nu'u á a'atamé a'íjna í Jesús, ayée mú titeejíjhuaca'a tíjín:

—Tavastara'a, mi pej hui i'i huácixaxa'ara'an a'ájna í David teecan, tá'ancu'uvajxi'i itejmi.

³¹ Majta me'ín teite, a'íí mú hua'ajteá'axi. Miyen tihuá'a'ijmaira mej mi caí miyen tí'ijijhua. Mí majta a'ííme í mej aracúcu'unijme'eca'a, jaítze'e mú ca'anín jín huajíjhuaca'a. Miyen tijín:

—Tavastara'a, mi pej i'i huácixaxa'ara'an í David teecan, tá'ancu'uvajxi'i itejmi.

³² Aj pu i Jesús huatéechaxi. Ajta hua'utajé. Ayee pu tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné setí'ijxe'eve'e nej ni ti'itíj a'ij huáruuren mú'ejmi jemi?

³³ Ayee mú titeetaniú tijín:

—Tavastara'a, ayée tu tí'ijxe'eve'e tej atanéjne'ere.

³⁴ Aj pu'i a'íin Jesús huá'ancu'uvajxi. Ajta hua'arámuari'ejxi í hua'ají'i jetze. Jíme'en pu'u hua'arámuari'ejxi, aj mú mi huarúj. Matí'ij mi atanéjne'eri muá'araa. Majta a'ucíj jamuan.

21

Jesús pu a'uun a'uteájrupi u Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Aj mú mi me'uun a'ará'a a'ájna já'ahua'a vejli'i u Jerusalén a'u ti a'uchájta'ajme ti ayén téja'arájtehuuaa tijín Betfagé. A'uu pu é'echajta'a jirí jetze mej miyen ratamuá'amua tijín Aceituu-najemi.

Aj pu i Jesús hua'apuaca huata'íteca'a.

² Ayen tijín:

—Sericu, setá'aj a'atanén a'ájna vejli'i chajta'a ti é'eseijre'e. Setí'ij a'uteárute se'újna, a'uun xu hui

yé'eteuni í puuru'u ti ajtatápi'i jamuan í yaujra'an. Setá'aj rá'ijxijta. Seajta mú huáje'erajápuan neetzi jemi.

³ Tí pu'a ja'atí ayén tejá'amua'ihua'ura a'íjna jime'e, aj xu si siyen tiraata'ixaate'en ti jime'en yee tavástara'a pu nu'u raxí'eve'e, seajtáhua'a xu ca'anacan raatátuiire'esin.

⁴ Ayee pu tiuju'uríj ti ij ayén te'araúrasten a'ij ti ajmí'i tiu'utaxájtaca'a a'íjna ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a. Ayen tijín:

⁵ Patá'aj piyen tihua'utá'ixaate'en a'ímej í mej a'uchéjme a'úu ti huatacá'a a'íjna í chajta'a u Sión ti jime'en yee:

“Casi'i mú'een, pu'uri mú a'uvé'emej mú'ejmi jemi a'íjna í a'amua Rey.

Capu a'ij tí'ijviicua'i.

Ajta ave'ecaí puuru'u japua ti cñleen ti yaujra'an pú'een seíj í mej japuan tí'ití'icica.”

⁶ Majta me'ín í mej hua'apua, aj mú mi a'ucíj. Majta miyen huaríj a'ij ti Jesús tíhua'uta'aíj.

⁷ Aj mú ye'eráaja í Jesús jemi me'íjna í puuru'u, majta í yaujra'an. Matí'ij mi ra'itéechejte í puuru'u rucíixu jime'e. Aj pu i Jesús avé'eyeijxi japuan í puuru'u ti cñleen.

⁸ Majta me'ín í teite, jeíhua mú ajteáxiireca'a. Majta cñxuri te'epíjraa juye jetze. Majta seica, pí'ista te'entiveíchixí'i, a'íí mú majta a'apíjraa me'ájna juye jetze.

⁹ Majta me'ín í mej anáaté'ee huajú'ucaa, majta me'ín í mej cujta'an huajú'ucaa, a'íí mú huatajijhuaxi tijín:

—Ayee tu hui tí'imuahuvii pej tu'irájtuaani mi pej i'i huácíxa'ara'an a'íjna í rey, í David teecan.

Dios pu rí'i tiraateájtuaa temua'a naa a'íjna ti yé vé'eme niuucajtze'en í tavástar'a. Ché'e a'ín tu'irájtuaani a'íjna ti a'uun é'eseijre'e u ta japua.

¹⁰ Aj pu i Jesús a'uteájrupi u Jerusalén. Tí'ij a'uteájrupi, aj mú mi tiúuri'itzií naíjmi'i í mej a'uun a'uchéjme'ecaa. Jéhua mú tí'iru'ixaate'eca'a. Miyen tijín:

—¿A'ataani pú'een amíjna?

¹¹ Majta me'ín í teite, ayée mú tihua'utá'ixaa tijín:

—A'ii pu a'ín pú'een í Jesús ti Nazarét é'eme'ecan, ti ajta Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a.

Jesús pu raajéjcuare í teyuu

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-33)

¹² Ajta á'iyen, Jesús a'uteájrupi u teyujta'a ti e'eráyaujta'a. Aj pu i hua'utamuarí naíjmi'ica a'ímej í mej me'uun tí'itu'aracare'e, ajta a'ímej í mej me'uun tí'inanaavecare'e. Tihua'ameesa pí pu té'ejhua'axi a'ímej í mej japuan tumin huá'apuata'atí'iracare'e, ajta tihua'ípua a'ímej í mej cucui'ise tú'aaracare'e.

¹³ Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayee pu té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze ti Dios ayén tiraataxájtaca'a ti jíme'en yee, ayée pu nu'u teja'arajtehuaá a'ame í chi'ira'an tijín: “Chi'i mej tzajta'an tí'ixaxa'a í Dios jemi.” Mí seajta mú'een, ayée xu seicié raruure í chi'ij tíj teásta'a a'u mej tzajta'an é'eru'ava'ataca í nahua'ari. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

¹⁴ Majta seica me'uun e'eré'ete'ecaa a'ujna teyujta'a. Seica mú mua'arácucu'un, majta seica,

tzare'e mú hua'ñicajme. A'ñi mú e'iré'ene í Jesús jemi. Ajta a'ñin tihuá'uhuaa.

¹⁵ Majta me'ñn í mej tí'ajta teyujta'a, majta í mej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, matí'ij raaseíj a'ij ti Jesús huaríj mej mi miyen rí'i te'utaseíj í teite, matí'ij majta hua'useíj í tí'iríi í mej rujíjhuave'ecaa tijín: “Tiché'e nu'u rí'i tiraateájtuaani temíjna ti David teecan jetze airáane”, jé'ecan mú huataníniu'ucacuca'a.

¹⁶ Matí'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'i me'íjna í Jesús tijín:

—¿Ni tzaa pecái tí'inamua a'ij mej ti'ixa amíime mi tí'iríi?

Aj pu i Jesús ayén tiu'utaniú tijín:

—Aa ni'ijtá ne'u. ¿Ni tzaa secaí siyen ra'ujíjve í yu'uxari jetze ti ayén té'eyu'usi'i? Ayen tijín:

A'ñi mú nu'u majta rí'i tiratá'aca a'ímej í tí'iríi, majta a'íime í uneece'ise.

A'ñi mú Dios jetze araújca'ane mej mi miyen huárini.

¹⁷ Aj pu i Jesús hua'utátuaa. Ajta iyá'uraa. A'uu pu a'ará'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Betania. A'uu pu huatáxa'ai.

Jesús pu a'ij pua'a tiraateájtuaa ti caí taca'a a'íjna í huaréj

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Yee ruijmua'a yee tí'ij ajtahua'a p'í'ájve, pu'uri í'icuataca'a a'íjna í Jesús.

¹⁹ A'ñi pu huaréj huaseíj ti e'etávee a'ájna vejli'i juye jetze. Aj pu i a'uré'ene a'u ti e'etávee a'íjna í huaréj. Capu a'atzu taca'acaa sino téxamua'ícaa pu'u. Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa a'íjna í huaréj tijín:

—Capej ché'e ja'anáj taca'an.

Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu i hu-atéehua a'íjna í huaréj.

²⁰ Majta me'ín í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, matí'ij raaseíj, jé'ecan mú a'ij te'utaseíj. Ayeé mú tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné tí'iri'iri ti ayén ca'anacan huatéehuan amíjna mi huaréj?

²¹ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayej xaa ne'u huaríj. Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e. Tí pua'a siyen té'atzaahuate'e ti ij ayén teja'uré'enen a'ij ti tejamuá'amitíejte'e, ajta ti pua'a caí a'ij á'amua'ase sej caí a'ij huárini ayée xu che'atá sena'a raayí'itihua'a xá'ara'ani sej siyen raruuren semíjna mi huaréj netíj neri ráaruu. Seajta siyen raayí'itihua'a xá'ara'ani sej siyen raata'aíjte'en semíjna mi jirí tijín: “Tíchesi yee, ateájra'a á jaata'a, já'ahua'a í mar jetze.” Aj pu i xaa ayén teja'uré'enejsin, ti ayén huárini í jirí.

²² 'Setíj sena'a sej siyen tí'ijhuavii í Dios, ti pua'a siyen té'atzaahuate'e, aj xu xaa ra'ancuré'asin.

A'íjna í ti jín antiújmua'aree í Jesús

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Aj pu i Jesús a'uteájrupi teyujta'a a'u ti e'eráyaujta'a Tí'ij a'íin tihua'umua'aten í teite, a'íime í mej tí'aijta u teyujta'a, majta í vaujsi, a'íi mú e'iré'ene í Jesús jemi. Ayeé mú tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Tí'itájni hui jín peti'itéjvee pej pi piyen rici? ¿A'ataani muaatá'a pej piyen huárini?

²⁴ Jesús pu ayén tiu'utaniú tijín:

—Niche'e se'ij tejámuaata'íhua'u. Tí pua'a siyen tinaatá'ixaate'en se'íjna jime'e, aj nu xaa niyen tejámuaatá'ixaate'esin ti'itíj í nej jín ti'itéjvee nej ni niyen ríci.

²⁵ A'íjna í ti jín ti'itéveeca'a a'íjna í Juan ti ij huá'umuai'íhua í teite, ¿a'uné jetze a'uvé'emej? ¿Ni u ta japua, Dios ti é'eseijre'e, na'ari íiyen chaanaca japua, huá'a tzajta'a í teite?

Matí'ij mi ti'itiúrixaa rujímua'a. Miyen tijín:

—Tí pua'a tiyen tiraata'ixaate'en yee Dios pu ya'uta'íteca'a, a'í pu ayén titaatá'ixaate'esin yee a'iné 'een jín tecaí rá'atzaahuat'e te'íjna.

²⁶ Mí teajta iteen, capu hui rí'irí tej tiyen raataxáj yee teteca mú ya'uta'íteca'a a'iné tehuá'atziine'e í teite. Naíjmi'i mú miyen rá'atzaahuat'e ti a'ín Juan tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

²⁷ Aj mú mi miyen tiraatá'ixaa me'íjna í Jesús. Miyen tijín:

—Catu ramua'aree.

Ajta a'ín í Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Canu neajta inee amuaatá'ixaate'esin ti'itíj í nej jín ti'itéjvee nej ni niyen ríci.

Jíme'en í mej i'iyaujmuá'ame'en, í mej hua'apua

²⁸ Ajta Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Casi'i, a'iné tejamuá'amitiejte'e a'íjna jime'e i niucari. Ja'atí pu hua'apuaca tiyaúumuá'a. Aj pu i e'iré'ene í se'ij jemi. Ayee pu tiraata'íteca'a tijín: “Niyauj, aricu patá'aj teja'umuári'en íjii a'u nej uuva á'uuhuii.”

²⁹ Aj pu i a'ín yaujra'an ayén tiraatá'ixaa tijín: “Canu niyen ríni.” Mí ajta a'ín, seicié pu tiu'umuá'aj. Aj pu i xaa u á'ume ti teja'umuári'en.

³⁰ Ajta á'iyen, a'ín ya'upuáara'an e'iré'ene í se'íj jemi. Ayee pu che'atá tiraata'a'íj a'íjna tíj ajta ari í se'íj tiu'uta'a'íj í ta'amuájca. Ajta a'ín yaujra'an, ayée pu tiraatá'ixaa tíjín: “Aa ni'íjtá, ayée nu rini.” Mí ajta caí, capu. Capu á'ume ti teja'umuári'en.

³¹ 'Niché'e a'atzu tejámuaata'íhua'u. A'íime í mej hua'apua, ¿a'ataani ayén huaríj a'íj ti tí'ijxe'eve'eca'a í ya'upuáara'an?

Ayee mú tiraatá'ixaa tíjín:

—A'íjna, í ta'amuájca.

Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, a'íime í mej huá'ajijve'e í gobierno jetze me'ecan, majta a'íime í 'uuca í mej huataúra'an tumin jime'e, a'íi mú á'amua'itín me'íjna jime'e mej mi a'uun a'uteárute Dios ti é'eseijre'e.

³² 'Ayee pu'u tí'een, a'iné ayée pu hui 'een jín mú a'uvé'emej a'íjna í Juan ti i ayén tejámuaatá'ixaate'en a'íj sej ye'í huárini í Dios jemi. Mí seajta mú'een, caxu rá'antzaahuate. Majta me'ín í mej huá'ajijve'e, majta a'íime í 'uuca í mej huataúra'a tumin jime'e, a'íi mú xaa rá'antzaahuate. Mú'een xu ráamua'areeri'i se'íjna. Capu amín a'íj, aúche'e pu caí ti'tíj a'amua jetze tásiseiri sej si seicié tiú'umua'ati, sej si rá'antzaahuate'en.

Jíme'en í mej tí'imijhuacare'e í mej majta a'íj pua'a ti'teitesteca'a

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ 'Xáanamujri'i se'íj i niuucari. Ja'atí ti nu'u ayén uuva huáhuui. Ajta raaré'ana tejcuá jime'e. Aj pu 'i ti'tíj até'ijche ti tzajta'an rámi'íye já'ara'ara'an

í uuva. Ajta nu'u ti'itíj ájtaahuaca'a mej japuan hua'íxi'ere'en mej mi raaseíj nainjapua a'utí ja'u'ástime mej tí'imíjhuaca.

'Ayee pu a'íjna jín huaríj, aj pu i hua'utáneíjte í chuej mej mi tiraanájchite'en caj je'icáca. Aj pu i á'uraa a'íjna í ja'ati seíj chuéjra'a japua.

³⁴ 'Tí'ij nu'u teja'uré'ene matí'ij pua'a rajú'uraca a'íjna í uuva, seica pu huata'íteca'a a'ímej í mej tí'ijvairé'e mej mi hua'utáhuavii a'achú ti caj tí'ijci'iti a'íjna ti tíchuej.

³⁵ Majta me'ín í chuej mej huataújneij, a'íí mú hua'uvívi'i a'ímej í mej huata'ítí'ihuaca'a. Seíj mú huatéevajxi. Majta seíj mú huajé'ica, majta í seij, meraateátu'asixi tetej jime'e. Camu ti'itíj hua'utá'a.

³⁶ 'Ajta nu'u a'íín í ti tí'ira'aijte'eca'a, seica pu ajtahua'a huata'áiteca'a. Mu'uri jaítze'e i'í mu'icáca. Majta me'ín í chuej mej huataújneij, ayée mú che'atá mena'a huá'uruu a'ímej í mej huata'ítí'ihuaca'a.

³⁷ 'Yee pu nu'u teuumé'eca. Tí'ij jí, a'íí huata'íteca'a a'íjna í ruyauj. Ayee pu tiu'umuá'aj tíjín: "Merá'antzaahuate'esin sein."

³⁸ 'Majta me'ín í chuej mej huataújneij, matí'ij raaseíj me'íjna í yaujra'an, ayée mú tiraaxí'epi'intare rujímua'a tíjín: "A'ii pu a'íín pú'een, í ti nain tí'ijci'iti. Che'eré, tiché'e raajé'ica ti ij téjmi ta'áa á'ara'ani."

³⁹ Aj mú nu'u mi rajví'i me'íjna í yaujra'an. Matí'ij mi ru'irájrie á pua'acié. Majta raajé'ica.

⁴⁰ 'Me'ecui ari'icu, ¿a'iné tejamuá'amitíejte'e mú'ejmi? Tí'ij mú a'uvé'eme'en a'íjna í á'ara'an í

chuej, ¿a'iné ti'itíj huá'aruuren a'ímej í chuej mej huataújneij?

⁴¹ Ayee mú tiraatá'ixaa tíjín:

—A'í pu caí hua'acu'uvée hua'antipua'ajte'esin a'ímej í mej a'ij pua'a tí'iteteite. Ajta, a'í pu hui seica huataniíjte'esin í chuej. Majta me'ín, ayée mú xaa raatá'asin í ti ráaci'iti tí'ij a'ájna teja'ur'éenen mat'íj pua'a tí'iju'uraca.

⁴² Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿Ni secaí ja'anáj ra'ujíjve í yu'uxari jetze se'íjna i niuucari ti ayén jíme'en yee:

A'íjna i tetej i mej raaté'uu, ájca'i mej ya'uhuá'axi í mej chil'ij ta'ahuaca;

ayén pu te'irájraa ti a'ín pú'eene'e já'araa ti i'í esquineero?

Tavástara'a pu ayén ráaruu, ajta r'íi te'utéevatzí í tatzajta'a.

⁴³ 'A'íj pu jín, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, Dios pu amua'ari'ira a'íjna ti teja'amuaci'itíiche'e júte'e ti é'eme'ecan í Dios jemi. A'í pu hua'utá'asin seica í mej miyen rini a'ij ti tiraavíjte'e. A'í mú ra'ará'astijre'esin xaa ne'u.

⁴⁴ Ajta a'ín i tetej, ti pua'a ja'atí japuan tíveti, a'íjna í ja'atí huaténa'axijsin a'íjna i tetej japua. Na'ari caí, ti pua'a a'ín tetej án é'ejveti japuan se'íj í tevi, aj pu i a'ín ra'iráxayeepe'esin í tevi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

⁴⁵ Majta me'ín í mej tí'ajta teyujta'a, majta a'íme í fariseos, mat'íj ráanamujri'i a'ij ti Jesús tí'ixajtaca'a niuucari jíme'e, aj mú mi ráamua'areeri'i ti a'ín a'ímej téxajta'ajme'e.

46 Matí'ij mi ráahuau a'ij mé ye'í huárini mej mi raatéevi'i. Mí majta, camu miyen huaríj a'iné mehuá'atziine'eca'a a'ímej í teite í mej me'uun e'etiújseire'eca'a. A'íime í teite, naími'i mú miyen ramua'areereca'a ti Jesús a'ín pú'eene'e seíj ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a.

22

Jíme'en í mej jín tí'iyestehua'a ti pua'a ja'atí huaténeiche
(Lc. 14:15-24)

¹ Ajtahua'a pu Jesús ayén tihua'utá'ixaa niuucari jíme'e. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

² —Ayee pu Dios huá'aruure í teteca mej íyen japuan cüne í chaanaca ti Dios te'áijta. Ayee pu che'atá na'a huá'aruuren tíj a'íjna í rey ti tiú'uyeste a'íjna jíme'e ti yaujra'an huaténe'icheca'a.

³ 'Ajta a'ín í rey, a'í pu nu'u hua'uta'íteca'a a'ímej í mej tí'ijvair'e mej nu'u u hua'utájeeve a'ímej í ti ari hua'utá'inee. Mí majta a'ímej í mej huatá'iniihuaca'a, camu á'ujca'anejca'a mej á a'ire'enen.

⁴ 'Ajtahua'a, seica huata'íteca'a mej mi majta hua'utájeeve. Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ímej í mej tí'ijvair'e tíjín: “Ayee xu yeehui tihua'utá'ixaate'en a'ímej nej neri hua'utá'inee tíjín pu'uri tiu'uté'atime í cua'ira, pu'uri ajta tiu'uta'ájtaca'a mej huá'ucui'ini í ye'emuaate ti tihua'uci'imite, huácasi, majta puuyesi. Nain pu yeehui ari huaxí'epi'ín tej ti tiú'uyesten.”

⁵ 'Majta me'ín í mej huatá'iniihuaca'a, camu a'atzu huá'utzaahua. Ma'ucíjxi micu. Seíj pu

a'uun á'ume a'u ti tejé'ehuaste'e. Ajta seíj, a'úu pu á'ume a'u ti tejá'atua.

6 Majta í seica, a'íi mú nu'u hua'uvívi'i í mej tí'ijvaire'e me'íjna í rey. Majta a'ij pua'a huá'uruu. Majta huá'ucuii seica.

7 J'é'ecan pu nu'u huataniú'ucaca'a a'íjna rey. A'íi pu hua'uta'íteca'a a'ímej í xantaaru'u. Mat'íij mi huá'ucuii naíjmi'ica í teite. Majta raaré'atai í huá'achi'i.

8 'Aj pu i a'íin í rey ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej tí'ijvaire'e tíjín: “Pu'uri huaxí'epi'in tej tí'iyesten. Mí ajta, a'ímej í nej neri hua'utá'inee, capu ayén hua'ucí'i mej mú mú a'uvé'uju'un.

9 Sericu mú'een, tíj na'a ti cure'enéjme í caaye, setá'aj hua'utá'inen mat'íj mena'a í teite a'achú sej pua'améca jé'eteuni.”

10 'Mat'íij mi huiráaci caaye jetze a'íime í mej tí'ijvaire'e. Jéihua mú huá'ajseij í teite a'achú mej pua'améca á'uteu, í mej a'ij pua'a tí'iteteite, majta í mej rí'i tí'iteteite. Ayee mu'u pua'amé a'uteájrupi u chí'ita a'achú mej ú'uve.

11 'Aj pu nu'u i a'íin rey, a'uteájrupi a'ujna tí'ij a'ímej huaseíj í ti hua'utá'inee. Aj pu i ja'atí huaseíj ti caí ayén tí'itéechen a'ij ti tiraavíjte'e ti pua'a seíj huaténeiche.

12 Ayee pu tiraata'íhua'uri'i tíjín: “Casi'i, ne'amíigu, ¿a'iné tiu'utári'iristareca'a pej caí piyen éene'e tí'itéechen a'ij ti tiraavíjte'e, pej uteárute peyujna?” Ajta a'íin í ja'atí, capu nu'u a'atzu huataniú.

13 'Aj pu i a'íin rey ayén tíhua'uta'a'aj a'ímej í mej tí'ijvaire'e tíjín: “Setá'aj yeehui ra'amúáj'i'ici'en

muájca'are'ara'an jetze, seajta Ꞩcájra'an jetze. Sea-
jta, mé pua'acé ya'urájrieeni a'u ti a'utíca'a. A'uu
mú yeehui ruyeíne muá'aju'un, majta rutamej jín
ancuré'ujci'imée muá'aju'un me'íjna jime'e í mej
rajpuajtzi."

¹⁴ 'Majta me'ín ti Dios huá'ajee, a'íi mú mu'íi. Mí
majta, me'ín ti Dios hua'avé'ehua, camu mu'íi,
sino cíj mu'u, micu.

*Jíme'en í mej jín tí'ina'achitaca í í gobierno jemi
(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)*

¹⁵ Majta me'ín í fariseos, a'íi mú a'ucíj. Ma-
jta miyen raaxí'epi'íntare mej mi raatémua'ítin
me'íjna í Jesús ti ij a'ín ayén auté'ítzen mej mi
me'íjna jín jetzen te'ujpuá'ajte'en.

¹⁶ Matí'ij mi seica huata'áiteca'a mej mi tiu'uxáj
jamuan í Jesús. Aj mú mi a'ucíj, majta seica
jamuan í mej jamuan á'ujujhua'ane'e a'íjna í
Heródes.

Ayee mú tiraatá'ixaa tijín:

—Maeestru, a'ij tu mua'aree ti caí tí'itíj
timuá'aturaate'e, pajta hui piyen tzáahuati'ira'a
jín tí'imua'ata a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. Mú'ee pej
caí tí'ajaahuate'e í teite jemi a'iné capu mú'etzi
jetze ruxe'eve'e ja'atén mej pú'een.

¹⁷ Patá'aj piyen titaatá'ixaate'en yee: ¿Ni qui
xí'epi'ín tej te'ín tiu'unájchi a'íjna jime'e í mej
huá'ajijve'e í gobierno jetze me'ecan nusu tecaí?
¿Ni qui tiyen tiraanájchite'en te'íjna ti tí'ita'ajite'e
ti ayén ántehuaa tijín César?

¹⁸ Ajta a'ín í Jesús, pu'uri ramua'areereca'a mej
caí miyen tí'ira'ihua'u jé'iyecan jime'e sino ayée

mú raxí'leve'eca'a mej a'ij pua'a ráaruuren. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Mú'een xu caí siyen tí'ijri'ire jé'iyecan jime'e. ¿A'iné 'een jín siyen tí'itese'e sej naateevi'i?

¹⁹ Tumin senaatasejrate'e í mej jín tí'inajchita me'ijna í mej jín huá'ajijve'e.

Aj mú mi sej ye'evé'e'ite, í tumin.

²⁰ Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿A'ataani í néerime'ara'an a'aseijre'e? ¿A'iné ántehuaa yéj ti á'ayu'usi'i?

²¹ Ayee mú tiraatá'ixaa tijín:

—Amíjna ne'u í tej tiyen ratamuá'amua tijín César.

Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Setá'aj siyen huárini. Seraatá'an se'ijna í César a'achú ti caj tí'iraci'iti, seajta raatá'an í Dios a'achú ti caj tí'iraci'iti a'ijna.

²² Matí'ij miyen tiráanamujri'i, jé'ecan mú naa rí'í tira'utasej. Matí'ij mi á yaúurie. Majta a'ucj.

Jíme'en a'ijna xicájra'a mej jetzen majtáhua'a huatarújsin í mi'ichite

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³ A'ájna xicájra'a jetze, a'íj mú majta á e'iré'ene a'íjme í saduceos. Ayee mú tí'ixaxa'a a'íjme ti jíme'en yee camu ché'e huatarújsin í mej huácuii. Matí'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'i me'ijna í Jesús tijín:

²⁴ —Maestru, ayée pu ra'uyú'uxaca'a a'ijna í Moisés teecan. Tí pua'a nu'u ja'atí ti neiche, ti pua'a a'íjn caí tí'tí'iríjmu'a'a huámi'ini, ruxe'eve'e nu'u ti a'íjn ihuáare'ara'an ra'ancuré'evi'itin a'ijna

ti ratévi'itine'e í ti huamí'i ti ij títi'iríjmu'a a'á'ara'ani a'íjna jetze me'ecan.

²⁵ 'Ayee pu hui ja'anáj tiuju'uríj téjmi tzajta'a. Mua'aráhua'apuaca'a me'íjna í ru'ihuaamua'a. Ajta a'ín ti i'ivasta'a, a'í pu huaténe'icheca'a. Ajta á'iyen huamí'i. Aru capu títi'iríjmuá'a já'araa a'íjna ti ratévi'itine'e. A'í pu jemi huateájturaa a'íjna ti ra'ité'ase.

²⁶ Ayee pu che'atá na'a tiráaruu a'íjna í ju-utzeájra'an í ti ra'ité'ase í ti vásta'a me'ecan, a'í pu ajta caí títi'iríjmuá'a já'araa, huamí'i. Ajta á'iyen í seij, í ti i'í huaíca, a'í pu ra'anténexcaca'a. Ajta, ayée pu che'atá na'a tiráaruu. Ajta á'iyen, ayén tel'irájraa ti ayén tihuá'uruu naíjmi'ica í mej aráhua'apua. Capu ja'atí títi'iríjmuá'a já'araa.

²⁷ Tí'ij jí, a'ín 'íta'a ajta huamí'i.

²⁸ 'Ari íjii, ¿a'ataani hui íra'ara'an pú'éene'e a'ame, a'ájna xicájra'a mej jetzen majtáhua'a huatarújsin? Naíimi'í mú xaa ratévi'itine'e, a'íime í mej aráhua'apua.

²⁹ Aj pu i Jesús ayén tiu'utaniú tijín:

—Sete'uteújxua mú'een a'iné caxu ramua'aree a'ij ti té'eyu'usil'í í yu'uxari jetze. Caxu seajta ramua'aree a'ij ti 'een í muári'eri'ire'ara'an í Dios.

³⁰ A'ájna xicájra'a mej jetzen huatarújsin í mi'ichite, camu miyen néjne'ichen í teteca. Majta í 'uuca, camu majta viichen, sino ayée mú éene'e muá'aju'un matíj a'íime í mej tí'ivaire'e u ta japua Dios ti é'esejre'e.

³¹⁻³² 'Mí seajta mú'een, jíme'en a'ájna xicájra'a mej jetzen huatarújsin a'íime í mej huácuii, ¿ni tzaa secá ja'anáj ra'ujíjve í yu'uxari jetze a'ij ti Dios

tejá'amua'ixaate'e tijín: “Nee nu nauj huá'a Dios pú'een a'imej í á'amuyaya'upua, a'ijna í Abraham, ajta a'ijna í Isaac, ajta a'ijna í Jacobo”? Dios pu tihuaú'ixaa cumu mej mauj ruurica'a. A'íj pu jín, a'íi pu a'ín pú'een í huá'a Dios a'imej í mej ruuri. Capu huá'a Dios pú'een a'imej í mej mí'ichite. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

³³ Majta me'ín í teite í mej e'etiújseij í jemin, jé'ecan mú naa rí'i tira'utasej me'ijna jime'e a'ij ti a'ín tihua'amua'atejca'a.

Jime'en í niuucari í mej jín tí'ajta, í ti jaítze'e ruxe'eve'e

(Mr. 12:28-34)

³⁴ Majta me'ín í fariseos, mat'íij ráamua'areeri'i ti Jesús ayén hua'utémua'iti a'imej í saduceos, aj mú mi tiújseij.

³⁵ Ajta seij ti huá'a jetze ajtème'ecantaca'a, temua'a pu tiraayí'itihua'a a'ij ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze. A'íi pu ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

³⁶ —Maeestru, ¿ti'itájni niuucarijra'a jaítze'e ruxe'eve'e í ti ra'uyú'uxaca'a a'ijna í Moisés teecan?

³⁷⁻³⁸ Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa tijín:

—A'ii pu a'ín pú'een í niuucarijra'a í ta'amujca, ti jaítze'e ruxe'eve'e caí máaj seij niuucarijra'a, ti ayén tijín: “Patá'aj piyen rí'i te'utá'amua'ati í á'a tzajta'a í Dios jemi, nain í pej jín rí'i te'utá'amua'ati, a'achú pej caj té'aca'ane í á'axiejniu'uca jetze, pajta nain jín á'axe'evi'ira'a jime'e, ajta á'amua'atziira'a jime'e.”

³⁹ 'Ajta, ayée pu hui che'atá na'a leen í ti ra'ité'ase tijín: “Patá'aj nu'u piyen che'atá pena'a rí'i tirájcha'íi í axí'ej tevi patíj asej ti'iti'á'acha'íi.”

40 Nain a'ij ti ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Moisés teecan, ajta nain a'ij mej tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a, nain pu jín ayén tirájteusin a'íjna jime'e i ti tí'ihua'apua i niuucari. —Ayee pu Jesús tiraatá'ixaa.

¿A'ataani yaujra'an pú'een a'íjna í ti Dios ra'antíhua'u?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

41 Maúche'e mú e'eré'ete'ecaa a'íime í fariseos. Tí'ij jí Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

42 —¿A'iné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi jime'en a'íjna í Ciríistu'u, ti Dios án yá'ujra í ipuari japua? ¿A'ataani yaujra'an pú'een?

Ayee mú titeetaniú tijín:

—A'í pu hui rayauj a'íjna í David teecan.

43 Aj pu i Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—Tí pua'a ayén ti'ayajna, tí'ij a'ín xiéjniu'ucare'ara'an í Dios raatá'a ti David tiu'utaxáj a'íjna jime'e í Ciríistu'u, ¿a'iné 'een jime'e David ayén raatamuá'a tijín nevástara'a? Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í David teecan tijín:

44 Tavástara'a pu ayén tiraatá'ixaa a'íjna i nevástara'a ti jime'en yee:

“A'ujyeíjxi'i ipuari japua íye nerí'irínta'a.

Paúche'e huatéjcatii ajta nena'a caí hua'utémua'itín í mej muájcha'íire'e.”

45 'A'ij pu jín, ti pua'a David ayén raatamuá'a tijín nevástara'a, ¿a'iné tí'irí'iri ti a'ín Ciríistu'u ayén a'ín pu'éene'e á'ara'ani í yaujra'an? Capu a'ij tí'irí'iri xaa ne'u, a'iné Ciríistu'u pu jaítze'e ve'ecán jín ti'itéjvee caí David teecan ayén tí'itéveeca'a.

46 Majta me'ín í mej ráanamujri'i, camu a'atzu a'ij tirájteu a'ij mej tiu'utániuuni. Tíj na'a a'ájná'imua, capu ché'e ja'atí á'uca'anejca'a ti ayén tiraata'íhua'u.

23

Jesús pu huá'a jetze te'ujpuá'ajte a'ímej í fariseos, majta a'ímej í mej tí'imua'atacare'e í yu'uxari jetze (Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Aj pu i Jesús hua'utá'ixa a'ímej í teite mej jemin e'etiújseire'eca'a, ajta a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ayen tíjín:

² —A'íime, í mej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, majta a'íime í fariseos, a'íi mú títeté'u'upu'u teyujta'a mej mi miyen che'atá mena'a tihúa'umua'aten í teite í yu'uxari jetze a'ij ti rijca'a a'íjna í Moisés teecan.

³ A'íj pu jín ayén ruxe'leve'e sej si hua'ará'astijre'en, seajta siyen huárini nain jime'e a'ij mej tejá'amua'ixaate'e.

'Mí seajta mú'een, caxu siyen che'atá sena'a rijca a'ij mej ye'í rici a'iné camu miyen jé'iyecan jín tí'ijri'ire a'ij mej tejá'amua'ixaate'e.

⁴ Ayeé mú ve'ecán jín tihua'a'íjcate'e í teite a'íjna jime'e ti ayén huáp'i muári'eri ti caí ja'atí raay'íiti ti ayén huárini. Majta á'iyen, a'íi mú hua'uta'ájte'lesin í teite mej nu'u mi me'íjna jín ra'ará'astijre'en. Mí majta me'ín, camu a'atzu taúra'aca ti ij ayén che'atá na'a tihúa'uci'iti.

⁵ 'Matíj mena'a mej miyen rici, ayée mu'u rici jéjre'ecitze'e mej mi teite hua'useíj. Antajíya'ujme'en mú ratá'ahuaca me'íjna í mej jín

antéujj'íci'ejme í rumu'úu jetze, majta títi'ijmé'en te'ejvlijxi a'utí ti aucástimee í hua'asiicu'u.

6 Jé'ecan mú raxí'eve'e ti tihuá'uci'iti mej a'ujrá'ase ipuari japua jamuan a'íjna í ti antiújmua'aree a'íjna jime'e í mej jín tí'iyeste. Ajta hua'atáyujta'a, ayée mú raxí'eve'e mej a'ujrá'ase í ta'amuájca í ipuari japua a'uj mej á'araraase í huá'avaujsimua'a.

7 Jé'ecan pu hua'aráanajche mej me'ín teite hua'utateújte a'ájna a'u mej tí'itu'araca. Ajta, ayée pu hua'aráanajche mej teite miyen tihuá'ajeeve tíjín nevástara'a.

8 'Mí seajta mú'een, caxu siyen rahuauca ti ij ja'atí ayén tejamuaatájeeve tíjín nevástara'a. Caxu xaa ne'u, a'iné naíjmi'í xu ru'ihuaamua'a, ajta seíj pu'u pú'een í á'amuavastara'a. A'ii pu a'ín pú'een í Dios.

9 Seajta mú'een, caxu siyen ja'atí huatámua'ati tíjín niyá'upua, a'iné seíj pu'u pú'een í sej seri rájya'upua. An pu é'eseijre'e u ta japua.

10 'Caxu seajta rahuauca mej miyen tejá'amuajeeve tíjín nemaestro. Caxu a'atzu, a'iné seíj pu'u pú'een í ti i'i á'amuamaestru, inee i nej i'i Cirístu'u, ti Dios án neja'ujyeíjtza í ipuari japua.

11 'Ajta, a'íjna ti jaítze'e ve'ecán jín tí'itájvee a'amua tzajta'a, a'í pu hui amuaatévair'esin naíjmi'ica mú'ejmi.

12 Ayee pu'u, a'iné ja'atí ti na'a ti á'ujtzaahuat'e ti nu'u ve'ecán jín tí'itájvee, Dios pu raatá'asin ti ciliéene'e jín te'enteároute. Mí ajta, ja'atí ti na'a ti jé'iyecan jín ruseijrata ti ciliéene'e jín tí'itájvee,

Dios pu ayén raatá'asin ti te'enteárute ti'itíj jime'e ti ve'ée.

¹³ 'Setá'aj huataújxieemiste'en mú'een mi sej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, seajta mú'een mi sej i'i fariseos. Caxu siyen tí'ijri'ire tzáahuati'ira'a jime'e a'iné caxu araúraste rujímua'a. Ayee xu tihua'aténaamua í teite mej mi caí a'uteárute a'u ti Dios é'eseijre'e u ta japua. Caxu á'ujca'ane sej siyen huárini a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. Caxu seajta hua'atá'aca mej mi miyen huárini mi seica í mej tí'itese'e mej mi me'uun a'uteárute.

¹⁴ 'Seajta, setá'aj siyen huataújxieemiste'en, mú'een mi sej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, seajta mú'een mi sej i'i fariseos. Caxu siyen tí'ijri'ire tzáahuati'ira'a jime'e a'iné caxu araúraste rujímua'a. Ayee xu tihuá'ari'ira í huá'a chí'ij a'imej í mej 'uuca, mi mej majta rujímua'atajme. Seajta á'iyen, a'uun xu a'uteáru'ipi u teyujta'a; seajta a'ateevi'i jín rahuavíiraca í Dios jemi. Mú'een xu siyen ruseijrata sej nu'u caí ti'itíj jín auteájturaa. A'íj pu jín jaítze'e xu rajpuaítzi xá'aju'un.

'Seajta, setá'aj siyen che'atá sena'a huataújxieemiste'en mú'een mi sej caí r'i mé titeumuámua'aree. Capu ti'itíj tásiseiiri á'amuatza'ajta'a.

¹⁵ 'Setá'aj huataújxieemiste'en, mú'een, mi sej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, seajta mú'een mi sej i'i fariseos. Caxu siyen tí'ijri'ire tzáahuati'ira'a jime'e a'iné caxu araúraste rujímua'a. Ayee xu íiyen cüne nainjapua í chaanaca, seajta yen cüne í jaj japua sej si se'ij huatémua'itín ti ij a'ín ayén ti'itíjcha'í setíj mú'een. Seajta, set'íj

raatémua'itín, ayée xu tihuá'umua'aten ti ij á'iyen jaítze'e amuaatémua'itín jeíhua a'íjna jime'e ti a'ij pua'a tí'itevistan, ajta tí'ij a'ín jeíhua pu jaítze'e rajpuaítzi a'ame secaí mú'een.

16' Ayee xu si éene'e seuj tihuá'amua'ate. Ayee xu tí'ixaxa'a mú'een tijín: “Capu ti'itíj vaire'e ti pua'a ja'atí ayén te'ataújratzii niuucajtze'en í teyuu, sino ti jíme'en yee ti pua'a ja'atí ayén te'ataújratzii niuucajtze'en a'íjna í oro ti teyuu jetze seijre'e, aj pu xaa ayén ruxe'eve'e ti a'ín ja'atí ayén araúrasten a'íjna jime'e ti te'ataújratzii.”

17 'Mú'een xu caí ti'itíj ú'umua'aree, mi sej caí tivejáu'itie. ¿Ti'itáani jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi? ¿Ni a'íjna í oro ti teyuu jetze seijre'e na'ari í teyuu ti tzajta'an Dios huateúra'ate'en a'íjna í oro?

18 Jee xaa ne'u, jaítze'e pu ruxe'eve'e í teyuu. Ayee xu seajta tí'ixaxa'a mú'een tijín: “Tí pua'a ja'atí ayén te'ataújratzii niuucajtze'en a'íjna ti japuan tiu'utámuaí'ivejta, capu ti'itíj a'ij tí'ivaire'e.” Mí seajta siyen tí'ixaxa'a tijín: “Tí pua'a ja'atí ayén te'ataújratzii niuucajtze'en í muai'ivéjri ti án yá'ujra japuan a'íjna ti japuan tiu'utámuaí'ivejta, aj pu xaa ayén a'íjna jín ruxe'eve'e ti araúrasten.” Capu ti'itíj a'amua tzajta'a tásiseiiri.

19 'Mú'een, mi sej caí rí'i mé titeumuámua'aree, ¿ti'itáani jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi? ¿Ni a'íjna í muai'ivéjri na'ari a'íjna ti japuan raatámuaí'ivajtaca'a, a'íjna ti japuan Dios huateúra'ate'en a'íjna í muai'ivéjri?

20 Jee xaa ne'u, jaítze'e pu ruxe'eve'e a'íjna sej japuan án yá'ujra í ti tiu'utámuaí'ivejta.

'Ayee pu'u tí'een, a'íjna ti te'ateújratiira niuucajtze'en a'íjna ti japuan tiu'utamuaí'ivejta, ayée pu 'een jín te'ateújratiira niuucajtze'en a'íjna í ti'itíj, ajta niuucajtze'en najími'i tíj na'a ti án japuan yá'ujra.

²¹ Ajta a'íjna í ja'atí ti ayén te'ateújratiira niuucajtze'en í teyuu, a'í pu te'ateújratiira niuucajtze'en a'íjna í teyuu, ajta niuucajtze'en Dios ti ari huirájca a'ujna.

²² 'Ajta, ti pua'a ja'atí ayén te'ateújratiira niuucajtze'en u ta japua, ayée pu che'atá na'a te'ateújratiira niuucajtze'en a'íjna í ipuari Dios ti án japuan 'é'e yé'ixaca. A'íj pu jín, ayée pu che'atá na'a te'ateújratiira niuucajtze'en a'íjna í Dios ti án 'é'e yé'ixaca japuan a'íjna í ipuari.

²³ 'Setá'aj huataújxiemiste'en, mú'een, mi sej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, seajta mú'een mi sej i'i fariseos. Caxu siyen tí'ijrí'ire jé'iyecan jime'e a'iné caxu siyen ra'ará'astijre'en nain jime'e a'ij ti té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze. Mú'een xu xaa raatá'an ja'icáj ti ruxe'eve'e a'íjna jime'e í sej jín rá'ancacare'en í sej racua'aca se'íjna í menta, seajta se'íjna ti naa teáarí'e, anis ti'itíj, seajta se'íjna í cumiinu.

'Mí seajta, caxu a'atzu ra'ará'astijre'en se'íjna jime'e í ti jaítze'e ruxe'eve'e ti ayén ti jíme'en yee: “setá'aj siyen raaxí'epi'íntari'ire'en a'ij ti tiraavíjte'e”, ajtahua'a se'íj ti ayén yee: “setá'aj huá'ancu'uvajxi'ín í ruxí'ej te'ite”, ajtahua'a i'i ti jíme'en yee: “setá'aj caí te'uté'ítze'aara'an se'íj jemi.” Ayee pu xí'epi'ín éene'e á'ame'enche'e sej caí yá'uhua'anan se'íjna ti jaítze'e ruxe'eve'e,

mú'een xu seahta siyen huáriniiche'e í ti ciliéene'e seijre'e.

²⁴ Capu hui ti'itíj a'amua japua nine'i, mú'ejmi, mi sej tihuá'amua'aten í seica. Jé'ecan xu tí'itese'eca'a sej si siyen ra'ará'astijre'en se'íjna jime'e í niuucari ti caí jeíhua ruxe'eve'e. Mí seahta mú'een, xu'uri mé rúurie se'íjna í Dios ti raaxájtaca'a a'íjna í niuucari.

²⁵ 'Setá'aj huataújxieemiste'en mú'een, mi sej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze. Caxu siyen tí'ijri'ire jé'iyecan jime'e. Ayee xu tí'itei'ihuaca, seahta naa éene'en tiu'uteujchéte'en sej si naa éene'en xá'ara'ani mé jéjre'e. Mí seahta, í ru tzajta'a, jé'ecan xu a'ij pua'a tí'iteteite, a'íjna jime'e sej seri tihuá'uriiri'i í tihua'áa í seica, seahta sej caí á'ujcu'uvejca'a í sej jín tiu'utémua'iti.

²⁶ Mí pej i'i fariseo ti caí ti'itíj a'atzajta'a tásiseiiri, paj mi'i rí'i uhuá'aruuren í ti ú'useijre'e í á'a tzajta'a. Aj pu xaa, naa seíire'e a'ame í ti é'eseijre'e mé jéjre'e.

²⁷⁻²⁸ 'Setá'aj huataújxieemiste'en mú'een, mi sej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze. Caxu siyen tí'ijri'ire tzáahuati'ira'a jime'e. Mú'een xu siyen naa seijre'e mé jéjre'e. Seahta mú'een, a'ij xu pua'a tí'iteteite í ru tzajta'a. Ayee xu 'een tíj huá'achi'i í mej tzajta'an huajé'enaamuaca í mej meri huácuii. A'iné ayée mú racácuainare'en mé jéjre'e, a'ij pu jín naa seijre'e a'íjna í huá'achi'i. Mí ajta, u tzajta'an, jeíhua pu te'urá'a í tihuá'acari, ajta í tihuá'ahua'ira'a ti ari tí'ipeti. Ayee xu che'atá sena'a a'ij pua'a 'een í ru tzajta'a a'íjna jime'e í sej caí siyen tí'ijri'ire tzáahuati'ira'a jime'e, seahta a'ij

pua'a ríci.

29 'Setá'aj huataújxiemiste'en, mú'een mi sej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, seajta mú'een mi sej i'i fariseos. A'iné caxu siyen tí'ijr'i'ire tzáahuatí'ira'a jime'e. Ayeé xu rá'ajta'ahuaca í huá'achi'i í mej tzajta'an hua'ateájtuaani í mej meri huácuui, í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a. Seajta siyen tiracámeijra mé jéjre'e temua'a naa a'íjna huá'achi'i mej tzajta'an hua'ateájtuaani a'ímej í mej rí'i tí'iteteitestaca'a.

30 'Seajta siyen tí'ixaxa'a tíjín: “Tí pua'a tiyen ru-
uri tá'ara'aniche'e a'ájná'imua mat'íj yé chejca'a
a'íime tavaújsimua'a teeca, catu xaa ne'u tiyen
che'atá tena'a hua'ucui'iníche'e a'ímej í mej Dios
jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a mat'íj tihuá'ucuii í
tavaújsimua'a teeca.”

31 A'íj xu jín siyen té'antzaahuaté'en í ru jetze í
sej se'ín pú'een huá'ahuaacixa'astemua'a a'ímej
í mej huá'ucuii a'ímej í mej Dios jetze me'ecan
tí'ixaxa'ata'a.

32 Ayeé xu'u i, setá'aj raanaíjmire'en a'íjna í mej
jín auteájturaa í Dios jemi a'íime í ruvaújsimua'a
teeca.

33 'Mú'een xu a'íj pua'a tí'iteteite, mi sej a'íjna
jetze airáane í cu'ucu'u ti tí'ihua'itaca, ¿a'iné teja-
muá'amitiejte'e? ¿Ni qui ayén yee mú'een xu hu-
ateújvair'esin ti ij caí Dios amuaatá'an í puaíjtzi?
Ayej xaa ne'u ti'ayajna, puaíjtzi pu á'amuaci'ti tíj
na'a rusén jime'e.

34 A'íj nu jín niyen tejámuaata'íti'ira a'ímej í mej
Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a, neajta seica í mej
rí'i mé titeumuámua'aree, neajtahua'a seica í mej

tí'imua'ata. Mí seajta mú'een, seica xu cui'ini, seajta seica siyen huá'atatan í cúruu jetze, seajta seica, ayée xu tihua'utévajxi'isin u á'amuateyujta'a. Seajta seica, ayée xu hua'utamuárite'esin a'u ti é'echajta'a, seajta méyee.

³⁵ 'Ayee pu'i 'éen jín tejá'amuaci'iti nain jín í puaíjtzi í mej jín titéecui íiyen chaanaca japua tíj na'a mej raajé'ica a'íjna í Abel teecan ti yú e'iré'ene mat'íj raajé'ica me'íjna í Zacarías í ti yaujra'an pú'eene'e a'íjna í Berequías. A'uu mú ya'ujé'ica já'íta'a ti a'utéjvee í hua'ateyuu, ajta a'íjna í mej japuan tiu'utámuai'ivejta.

³⁶ 'Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e ti ayén ti'ayajna. Naíjmi'i jime'e í mej miyen a'ij pua'a rijca'a, puaíjtzi pu tihuá'aci'iti a'ímej íjii mej yéchej a'íjna jime'e.

*Jesús pu nu'u huaújyeineca'a jíme'en a'ímej í mej
Jerusalén e'echéjme'e
(Lc. 13:34-35)*

³⁷ 'Seajta mú'een, mi sej Jerusalén huachéjme, naími'i mú'een mi sej Jerusalén jetze ajtémecan, jé'ecan nu huatánxieemijte'e mú'ejmi jemi, a'iné ayée xu huá'acuí'ica a'ímej í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a. Seajta mú'een, siyen hua'uteátu'asixi a'ímej í mej Dios jetze me'ecan tejá'amua'ajjte'e mú'ejmi. Mu'íi nu niyen tí'ijxe'eve'eca'a nej niyen r'íi tejamuáacha'in, nej ni amua'irájtuaani. Néjxe'eve'eca'a nej niyen amuáaruuren tíj tecuara'i ti hua'antéseire'e í chípili'ise ti hua'ava'ana í ru'ana jime'e. Mí seajta mú'een, caxu siyen tí'ijxe'eve'eca'a.

³⁸ 'Casi'i mú'een, pu'uri t́n nej yé rúurieeni a'íjna xicájra'a nej jetzen raatátuaani í a'amuachi'i. Muá'avi'in pu a'utéchaxijsin.

³⁹ Ayee pu'u, a'iné caxu ché'e ja'anáj nesei-jran ajta sena'a caí siyen raataxáj yee: “Ché'e huaújtemua'ave'en a'íjna ti ye'evé'eme niuucajtze'en a'íjna í tavástar'a.”

24

Jesús pu raataxájtaca'a mej nu'u raaté'uuna í teyuu

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Aj pu i Jesús huirájraa teyujta'a. T'íj hui-iramé'eca, a'íi mú á e'iré'ene a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Aj mú mi raatajé ti nu'u raasej í seica í chi'ij ti huá'uu jetzen í teyuu.

² Ajta a'íin Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Casi'i mú'een, ¿ni seri nain tí'iseij ti huá'uu iiyecuí? Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti ayén ti'ayajna. A'ájna xicájra'a mej jetzen nain huaté'uuna í chi'ij ti yé curé'evee, capu ché'e seíire'e a'ame jaxu'u jetze tetej ti ru japua ticaljme. Nain mú huaté'uuna temua'a naa.

Jíme'en í ti huatasejre'en tí'ij caí xi te'entipúa'ajte'en nain

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Aj mú mi a'ucj. A'uu mú a'ará'a jirí jetze ti ayén téja'arájtehuaa tijín Aceituunajemi. A'uu pu a'utacaíca a'íjna í Jesús. Mat'íj mi á e'iré'ene jemin a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e mej mi tiu'uta'íhua'u avítzi jíme'e. Miyen tijín:

—Patá'aj taatá'ixaate'en ja'anáj ti ayén tí'irini. ¿Tí'itáani a'ij tí'iseijre'e a'ame tí'ij teja'ur'éenen a'ájna xicájra'a pej jetzen pajtáhua'a áve'ecánesin, ajta tí'ij a'ájna pí tí'irijca ti te'entipué'ari nain í ti tí'iseijre'e íiyen chaanaca japua?

⁴ Jesús pu ayén tiu'utaniú tijín:

—Rí'i xu'u mú'een, ti ij caí ja'atí amuaacuana-muan.

⁵ Mu'iití mú hui huataseíjre'esin neniúucajtze'e, miyen tijín: “Nee nu ne'ín pú'een í Cirístu'u, ti Dios á ne'ujyeíjtza í ipuari japua.” Ayee mú hua'utémuaití muá'aju'un jeíhua teite hua'itzi jime'e.

⁶ 'Seajta siyen tí'inamuajran mej nu'u meri tiné'use'esin á já'ahua'a na'ari mej nu'u meri tímua'a autéhuijsin mej tiné'use'en. Rí'i xu'u mú'een, sej si caí tí'itziíine'e, a'iné ruxe'leve'e ti ayén tiú'urini. Mí ajta, caxí pu a'ájna teja'ur'éenejsin a'ájna xicájra'a ti jetzen nain te'entipué'ari.

⁷ 'Seica mú hui teitejra'a, majtáhua'a seica teitejra'a, a'íí mú naími'i huateújne'usi'ite'esin. Majta í mej seica chuéjra'a japua a'uchéjme, majtáhua'a í mej majta seica chuéjra'a japua a'uchéjme, a'íí mú naími'i huateújne'usi'ite'esin. Mu'iicacié mú majta huatatiéjcu. Ajta huateújca'atzixi'isin í chuej mu'iicacié íiyen chaanaca japua.

⁸ A'ii pu a'íin pú'een í ta'amuájca í mej jín rapuaítzi muá'aju'un.

⁹ 'Aj mú mi miyen amuaavívi'iran seica jemi mej mi me'ín a'ij pua'a amuáaruuren, majta mej mi amuaacui'ini. Matíj mena'a

mej a'uchéjme íiyen chaanaca japua, a'íí mú amuajcha'íire'e muá'aju'un me'íjna jime'e sej mú'een na'ará'astijre'e ineetzi.

10 'A'ájna xicájra'a jetze, mu'iití mú mé nejaúujisin, majta seica maujtzeíra'amua'a muá'aju'un sej ajta sej. Majta tiú'ujcha'íire'e muá'aju'un.

11 Majta mu'iití mú huataseíjre'esin a'íime í mej tí'ihua'ítaca me'íjna jime'e mej nu'u Dios jetze me'eacan tí'ixaxa'a. Mehuá'acuanamuan jeíhua í teíte.

12 A'iné mu'uri jaítze'e a'ij pua'a ríci í teíte, camu ché'e ru'ihuaamua'a temua'a naa mú muá'aju'un. Mu'iití mú muári'lerista muá'aju'un.

13 'Mí ajta, Dios pu japuan niuuni a'íjna ti ayén té'eviicua'í ajta na'a caí huámi'ini.

14 Ajta, ayée pu amuacaí ruxe'eve'e sej si a'ucíjxi'in nainjapua sej chuéjra'a japua sej si hua'utá'ixaate'en í teíte í niuucari ti jíme'en raxa í Dios ti nainjapua tí'ajta. Aj pu xaa te'entipúa'ari nain.

15 'Ayee pu ajmí'i ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Daniel teecan mej nu'u tí'itíj huatéchajtza a'u ti Dios huateúra'ate nain. A'ii pu nu'u a'íin pú'een a'íjna í tí'itíj ti a'ij pua'a 'een, ti xána'avi'ire'e, ti tziíni'ire'e. Ajta a'íjna ti rá'ajijve'e, ché'e a'íin yaú'itiée á'ara'ani a'íjna.

'Setíj raaseíj, ayée xu huárini mú'een.

16 Me'íin í mej Judea a'uchéjme, miché'e a'ucíjxi'in ca'anacan a'u ti á'ujírime.

17 Ajta, a'ájna xicájra'a jetze, ti pua'a ja'atí án á'ujcatii í ruchi'i japua ta'avé'enamí'i, ché'e a'íin

ca'anacan acájra'ani. Ché'e caí ti'titíj huiirá'an í ruchi'itá, sino ché'e á'ura'ani ca'anacan.

18 Na'ari ti pua'a ja'atí tejé'emuari'e u ruví'ira'ata'a, ché'e caí a'uré'enine'ica'an í ruche ti ij rucixu huiráapin, sino ché'e á'ura'ani ca'anacan.

19 'Cui'i xaa ne'u, jé'ecan mú rajpuaítzi muá'aju'un a'ájna xicájra'a jetze í uuca mej a'utájucájme, majta a'íime í mej huá'atzi'itéjmee í ruyaujmua'a.

20 Setá'aj siyen tiraatáhuavii í Dios jemi ti ij caí ayén ruxe'leve'e sej a'ucíjxi'in tí'ij huáseevi'in, na'ari a'ájna xicájra'a mej jetzen ruse'upi.

21 'A'ájna xicájra'a jetze, jaítze'e mú rajpuaítzi muá'aju'un mej caí ja'anáj miyen tirajpuaíjtzica'a tíj na'a ti Dios raatétaahuaca'a í chaanaca. Capu ajta ché'e huá'aci'iti í puaíjtzi a'ij ti tihua'aci'iti a'ájna xicájra'a jetze.

22 'Ajta, ti pua'a a'íin tavástara'a í Dios caí ayén ráaruurénche'e ti ij caí ché'e ayén ira'atéevi'i ti teuumé'en a'achú pua'an xica, capu ja'atí ruuri á'ame'enche'e. Mí ajta, huá'a jime'e í teite ti Dios ari hua'uré'eseire'e í jéjcuca, a'í pu xaa ari ayén ráaruurée tí'ij caí ché'e ayén irá'ateevi'in.

23 'Seajta mú'een, caxu siyen rá'atzaahuate'e ti pua'a ja'atí ayén tejámuaatá'ixaate'en a'ájna xicájra'a jetze tíjín: “Casi'i, íiye pu já'ita'a é'en a'íjna í Ciríistu'u.” Caxu seajta rá'atzaahuate'e ti pua'a sej ayén tí'ixajta yee: “Me'ecui, amée pu já'ita'a é'en.”

24 'Mu'iití mú hui huatasejre'esin a'íime í mej nu'u i'i Ciríistu'u, majta a'íime í mej nu'u Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a. Mí majta, camu. Metí'ihua'itaca mu'u. Ayee mú me'íjna jín a'ij mej

tiraayí'iti mej mi seica a'ij te'utasej í teite. Ayee mú majta tiu'utasejrata ti júte'e é'eme'ecan Dios jemi a'ij mej ye'í rici. Ayee pu naa seíre'e a'ame mej mi hua'utémua'iti hua'itzi jime'e a'imej í ti Dios hua'uré'eseij, ti pua'a ayén tí'iri'iristan mej hua'utémua'itin.

²⁵ 'Casi'i mú'een, nu'uri amuacáí amuá'ixaa.

²⁶ A'ij pu jín, caxu siyen rá'atzaahuat'e ti pua'a ja'atí ayén tejámuaatá'ixaate'en ti jíme'en yee: “Amée pu nu'u á'uye'i 'itzitá a'u ti caí mé'e ja'atí”, na'ari ayén yee: “Iiyu pu huiirájca avíitzi jime'e yú chí'ita.”

²⁷ 'Mí ajta, ayée pu té'eme a'ájna xicájra'a nej jetzen neajtahua'a yé ve'ecáanen í nej neajta teáata'a jetze airáane. Ayee nu jéjre'ecitze'e seíre'e na'ame tíj mej témaxcava'ara'an. Amuacáí pu u e'ijnéri'icí a'ame a'u ti 'eijninei í xica, ajta á'iyen ayén che'atá na'a huanéri'icí a'ame a'u ti e'eteáru'ipi.

²⁸ Ajta ayée pu che'atá na'a té'eme tíj ti'itíj ti huamí'i. Tí'ij ti'itíj huámí'ini, aj mú curé'ecijxi'isin a'ime í muá'ara'ica.

Jíme'en a'ájna xicájra'a ti jetzen ajtahua'a uvé'enejsin í ti ajta teáata'a jetze airáane

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ 'Jíme'en pu'u te'entipúa'ari nain í mej jín rapuaítzi muá'aju'un a'ájna xicájra'a jetze, aj pu xaa ayén seíre'e a'ame u júte'e ti jíme'en yee:

Anaaruti í xica, capu huanéri'icí a'ame í máxcira'i jime'e.

Majta me'ín í xu'ura'ave, a'íí mú u e'ecávatzijxi'isin u júte'e.

Muaateúvivájra'asin a'íime í mej tí'ajta í mej majta é'eseijre'e u ta japua, matíj mena'a pua'amé.

³⁰ 'Alájna xicájra'a jetze, a'íj pu huataseíjre'esin u júte'e í mej jín ramua'aréeren tíjín nee nu neajtahua'a yé ve'ecánejsin inee, i nej neajta teáata'a jetze airáane.

'Majta me'ín í teitejra'a mej íiyen seijre'e chaanaca japua, matíj mena'a pua'amé huataújxieemiste'esin naími'i í ru jetze. Ayee mú ti'íneseíira muá'aju'un netí'ij ave'ecáanen í jaitiri jetze. Ayee pu seíire'e a'ame temua'a naa mej mi miyen huateújtzaahuat'en. Aj mú xaa ramua'aréeren í nej nain jín antínmua'aree.

³¹ Neajta nu te'ucáci'isite'esin ca'anín jime'e, neajta hua'uta'ájte'esin a'ímej í mej nevaire'e u ta japua mej a'ucíjxi'ín nainjapua í chaanaca mej mi hua'uré'eseire'en a'ímej í nej neri hua'avé'ehuaú. A'u tí ja'u'ástimee í chaanaca, a'úu mú huaúuvi'itín.

³² 'Setá'aj siyen yaú'itiéee xá'ara'ani se'íjna jime'e a'íj tí ye'íríj á'aye'i a'íjna í huaréj. Tí'ij antineájxi'ín tí cua'ati a'íjna í cíye'ara'an jetze, tí pua'a ajta ari huataxúta'an, aj xu si siyen ramua'aréeren tí ari vejli'i í víita'ari.

³³ A'iné ayée xu ramua'aree ja'anáj tí pua'a pítí'iríci se'íjna jime'e í sej rasise'i, ayée xu che'atá sena'a tiráamua'aree tí ari vejli'i ja'anáj tí jetzen antipúa'ari nain se'íjna jime'e sej raseijran nain a'íj nej neri tejámuaatá'ixaa.

³⁴ 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, majta mauj ruuri naími'i í teite í mej íiyen seijre'e íjii, nain pu xaa araúrastejsin.

35 Ayej xaa ti'ayajna, a'í pu antipua'ari naíjmi'i tíj na'a tí'ipua'amé ti íiyen seijre'e chaanaca japua, ajta u ta japua. Ajta a'ín í niuucari a'ij nej neri tejamuá'ixaa, capu ja'anáj antipua'ari xaa ne'u.

36 'Capu ja'atí ramua'aree ja'anáj ti te'entipua'ajte na'ari a'atzaj ti ayén tí'irini. Camu ramua'aree a'íime í mej tí'ivaire'e u ta japua. Canu neajta ramua'aree inee sino, a'í pu xaa ramua'aree a'íjna í nej rájya'upua.

37 'A'ájna xicájra'a nej jetzen neajtahua'a yé ve'ecánejsin inee, i nej neajta teáata'a jetze airáne, ayée pu té'eme. Ayee mú che'atá mena'a tí'ijri'irée muá'aju'un í teite matíj tí'ijri'irejca'a a'ájna tí'ij auj ruurica a'íjna í Noé teecan.

38 Ayee mú rijcaa, tí'ij caí xi antipua'areca'a í chaanaca jajjime'e, metí'icua'acare'e í teite, majta yé'ecare'e. A'í mú néjne'iche, majta vi'iche'ecare'e. Maúche'e mú miyen rijcaa ajta caí a'ín Noé ateájraa í baarcu jetze ti ve'ée.

39 Majta me'ín í teite, camu a'atzu ramua'areereca'a a'ij ti tí'ti riníche'en. Aj mú xaa ráamua'areeri'i tí'ij huatámí'yeca'a. Huaja'ujaújte naíjmi'ica í teite. Ayee pu che'atá na'a tihuá'aruuren a'ájna xicájra'a nej jetzen yé ve'ecánejsin, i nej teáata'a jetze airáne.

40 'A'ájna a'úu mú huaté'uu muá'aju'un ví'ira'ata'a, mé hua'apua í teteca. Seíj pu á'avi'itichi'ihuan tí'ij te'entipua'are. Ajta í seíj, a'úu pu a'uteáturaasin.

41 Majta me'ín í 'uuca, a'úu mú a'uté'uu muá'aju'un, mé hua'apua. Meté'atí'ixíj mú

muá'aju'un. Seij pu ajta á'avi'itichi'ihuan tí'ij te'entipué'are, ajta í seij, a'úu pu a'uteáturaasin.

⁴² 'A'íj pu jín, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, setá'aj atanéjne'ere temua'a naa, a'iné caxu ramua'aree ja'anáj ti xicájra'a jetze uvé'enejsin í á'amuavastara'a.

⁴³ 'Setá'aj siyen yaú'itiée xá'ara'ani se'íjna. A'íjna jime'e í ja'ati ti huatéechi'i, ti pua'a a'íjn ramua'areere a'atzaj ti pua'a í tíca'ari tzajta'a a'uteáruti a'íjna í nahua'ari, ayée pu rini a'íjna ti huatéechi'i. A'íi pu atanéeri a'ame, ajta capu raatá'asin ti a'íjn nahua'ari ra'antána'aca í puéerta, tí'ij uteárute u chi'ita.

⁴⁴ Ayee pu hui che'atá na'a ruxe'eve'e sej siyen atanéjne'eri a'iné inee, i nej neajta teáata'a jetze airáane, ayée nu uvé'enejsin a'atzaj sej caí pua'a nechue'eve'e mú'een.

*Jíme'en a'íjna ti xaa nain jín rá'astijre'e, ajta a'íjna ti caí a'atzu rá'astijre'e
(Lc. 12:41-48)*

⁴⁵ 'A'íj nu jín niyen tejá'amua'ihua'uran. ¿A'ataani tévira'a ayén caí ja'anáj á'itzee, ti ajta rí'i mé teuúmua'aree ti pua'a a'íjn vástare'ara'an ayén tiraal'ícate'en a'íjna jime'e ti tihuá'aijte'e í seica í mej tí'ijvairé'e ti ij a'íjn tihua'umín a'atzaj ti pua'a ari huaxí'epi'íntari'ihuaca'a?

⁴⁶ Ajta a'íjna í tevi, naa pu tiraatévairé'esin ti pua'a ayén rijca a'íj ti tiraata'aíj tí'ij ajtahua'a uvé'enen a'íjna ti tí'ira'aijte'e.

⁴⁷ 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, tzáahuati'ira'a jime'e ti pua'a auj ayén rijca tí'ij uvé'enen í

vástare'ara'an, a'í pu xaa ayén tí'ira'íjcate'en nain jime'e a'achú ti caj tí'ijcha'íi.

⁴⁸ 'Mí ajta, ti pua'a a'ij pua'a tí'itevistan a'íjna í ja'ati, ayée pu rini. Ayee pu tí'imua'atze í ru tzajta'a tíjín: "Jé'ecan pu á'ateeri mé já'ahua'a í nevástara'a."

⁴⁹ Aj pu í autéchesin ti a'ij pua'a tihua'uté'axi'in í ruxí'ej teite í mej tí'ijvaire'e. Ajta huá'a jamuan tí'icua'ani, ajta ye'en a'ímej jamuan í mej rutá'aruaijve'e.

⁵⁰ 'Ajta a'ín vástare'ara'an uvé'enejsin a'ájna xicájra'a ti jetzen caí rachú'leve'e a'íjna ti tí'ijvaire'e, ajta a'atzaj ti pua'a caí ramua'aree ti ari uvé'ene.

⁵¹ Aj pu í vástare'ara'an jeíhua puaíjtzi raatá'asin. Ajta raata'aíjte'esin ti a'uun a'utéveeca a'u mej a'uteáturaasin a'íime í mej caí tzáahuati'ira'a jín miyen tí'ijri'ire. Jé'ecan pu ruyeinixi'in a'ujna, ajta rutamej pu jín ancuré'ujci'imée a'ame a'íjna jime'e ti rajpuaíjtzi.

25

Jíme'en í teemua mé 'uuca, í mej tamuáamuata'a ará'aseca'a

¹ 'A'ájna xicájra'a jetze, ayée pu Dios hua'utá'asin í teite mej mi me'uun a'uteárute a'u ti a'ín é'eseijre'e u ta japua. Ayee pu che'atá na'a tihuá'aruuren a'ij ti tihuá'uruu í teemua mé 'uuca, tamuáamuata'a mej nu'u ará'aseca'a. A'íi mú tejá'uti í tiú'ujlaampara mej mi me'uun ra'antinájche a'íjna ti huaténeichi.

² Camu rí'i mé titeumuámua'are'eca'a seica, í mej anxívi. Majta me'ín í seica, í mej majta anxívi, a'íí mú nu'u xaa rí'i mé titeumuámua'are'eca'a.

³ Majta me'ín í mej caí rí'i mé titeumuámua'are'eca'a, a'íí mú tejá'utií í tiú'ujlaampara. Aru camu ya'ujáj me'íjna í aceite í mej jín rá'ajtaira.

⁴ 'Majta me'ín í mej rí'i mé titeumuámua'are'eca'a, a'íí mú xaa limeeta tzajta'a ru'ucájtuaa í aceite. A'íj mú a'ujáj, jamuan í tiú'ujlaampara.

⁵ A'iné jeíhua pu nu'u é'etee a'íjna ti huaténeichi, temua'a pu cutzi tihua'umuá'iti a'ímej í teemua. Muaatácu'utzuca'a micu.

⁶ 'Pu'uri nu'u teumé'eca a'atzaj já'ita'a tíca'a, tí'ij seíj ayén huajíjhuaca'a tíjín: “Pu'uri yé vé'eme a'íjna ti huaténeichi. Xu'irácñichi sej si ra'antinájche.”

⁷ Mat'íj mi huajíjxica'a a'íime í teemua. Á'iyen mú rí'i tiú'uruu í tiú'ujlaampara.

⁸ 'Aj mú mi a'íime í mej caí rí'i huaújruu, ayée mú tihua'utajé í seica tíjín: “Aisí, cáj caj setitaatá'a í aceite a'iné pu'uri huitáxi'isin téjmi í ta'áa.”

⁹ 'Majta me'ín í mej rí'i mé titeumuámua'are'eca'a, ayée mú tihua'utá'ixaa tíjín: “Catu xaa ne'u, a'iné ayej ne'ase capu c'i'iti tíj na'a itejmi. Capu ajta c'i'ipe tíj na'a mú'ejmi. Mí seajta mú'een, setá'aj á'ucñine huá'a jemi í mej aceite tu'araca sej si ráananan tíj na'a mú'ejmi.”

¹⁰ 'Aj mú mi miyen huaríj. U mú nu'u mi á'uju'un. Maúche'e mú huajú'ucuaa, tí'ij a'íín a'ará'a a'íjna ti huaténeichi. Majta me'ín í teemua í mej rí'i huaújruu, a'íí mú a'ucíj jamuan a'u mej

tejé'eyeste me'íjna jime'e ti huaténeichi. Aj pu i te'íteánami'ihuaca'a í puéerta jetze.

11 'A'atzu nu'u á'ateevi'ica, majta í seica a'ará'a í teemua. Aj mú mi miyen tiraatá'ixaa tíjín: “Tavastara'a, mú'ee í pej i'i tavastara'a, tita'antácuune'e.”

12 Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín: “Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, ayej ti'ayajna. Canu a'atzu á'amuumajte.”

13 Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Setá'aj siyen atanéjne'eri a'iné caxu ramua'aree ja'anáj ti xicájra'a jetze nej inee uvé'enejsin.

Jíme'en í tumin ti jín í ti tihuá'ajte'e tihua'u'íjca a'ímej í mej ravaire'eca'a

(Lc. 19:11-27)

14 'Ajta, ayée pu che'atá na'a Dios huá'aruuren a'ájna xicájra'a jetze tíj í ja'ati ayén tihuá'uruu í mej tí'ivaire'eca'a. Tí'ij nu'u ari a'uye'imíca mé já'ahua'a yee, amuacaí pu hua'utajé a'ímej í mej tí'ivaire'eca'a. Tihua'u'íjca a'íjna jime'e í ti a'ín tí'ijcha'íca'a.

15 'Ayee pu tiraatá'a seíj a'achú cumu anxíj vi'ira'a í tumin. Ajta í seíj, ayée pu tiraatá'a a'achú cumu hua'apua vi'ira'a. Ajtahua'a í seíj, seíj vi'ira'a pu tiraatá'a. Ayee pu tihua'utá'a a'íj mé tiraayí'iti. Tí'ij jí á'uraa.

16 'Ajta nu'u a'ín ti anxíj vi'ira'a ancuré'a, a'í pu a'utéjche ti tiu'umuári'en tumin jime'e. Ajta á'iyen, raamuá'iti anxíj vi'ira'a a'íjna jime'e ti ajmí'ira'ancuré'a.

17 Ayee pu che'atá na'a huaríj a'íjna í ja'ati ti ra'ancuré'a a'achú cumu hua'apua vi'ira'a. Raamuá'iti hua'apua vi'ira'a, icu.

18 'Ajta nu'u a'íin ti ra'ancuré'a a'íjna í seíj vi'ira'a, capu tiraamuári'iste. A'áa pu já'ahua'a a'ará'a. Ra'ateíchajraa á chuaata'a. A'uu pu ra'avá'ana í tumin ti raatánijte í í ti tihuá'ajte'e.

19 'Pu'uri nu'u á'ateevi'ica'a, ajta a'íin í ti tihuá'ajte'e, uvé'ene. Ajta a'utéjche ti raaxí'epi'intare'en í tumin jime'e.

20 'Ajta a'íin ti anxíj vi'ira'a ancuré'a, a'íi pu ajta a'ará'a í seica í anxíj vi'ira'a. Ayee pu tiraatá'ixaa tíjín: “Nevástara'a. Ayee pepu'u caj tinaatá'a anxíj vi'ira'a jime'e. Casi'i, a'ij nu jín raamuá'iti seica ti ayén che'atá na'a te'ará'ase anxíj vi'ira'a.”

21 'Ayee pu tiraatá'ixaa a'íjna í vástare'ara'an tíjín: “Xí'epi'in pej huaríj, mú'ee í pej caí ja'anáj á'itze. Rí'i pej tí'itevij. A'íj pej jín te'ará'aste. A'íj nu jín niyen tí'imua'ijcate'en jeíhua jime'e, íiye ineetzi jemi tetá'aj huátatemua'ave'en naími'i.”

22 'Ajta a'íin ti hua'apua vi'ira'a ancuré'a, a'íi pu ajta yé ra'áa. Ayee pu ajta tiraatá'ixaa tíjín: “Nevástara'a, mú'ee pej piyen tinaa'íjca pe'íjna jime'e hua'apua vi'ira'a í tumin. Casi'i, a'ij nu jín raamuá'iti seica ti ayén che'atá na'a te'ará'ase hua'apua vi'ira'a.”

23 'Ajta a'íin í vástare'ara'an, ayee pu tiraatá'ixaa tíjín: “Xí'epi'in pej huaríj, mú'ee í pej caí ja'anáj á'itzee. Rí'i pej tí'itevij. A'íj pej jín ra'ará'aste. A'íj nu jín niyen tí'imua'ijcate'en jeíhua jime'e, íiye ineetzi jemi tetá'aj huátatemua'ave'en naími'i.”

24 'Ajta nu'u a'ñin ti seij vi'ira'a ancuré'a, a'ñi pu ajta yé ra'áa. Ayee pu tiraatá'ixaa tijín: "Nevástara'a. Nee nu niyen ráamua'areeri'i pej piyen té'ejaaxiejve'e. Ayee pej tihua'aijte'e mi seica mej mi tiu'uhuáste'en, matá'aj tiu'utzaana. Aru nain pu tí'imuaci'iti mú'heetzi. Ayee pej tihua'u'aijte'en mej mi ráahuastira'ani í imue'eri, matá'aj raaré'eseire'en tí'ij tí'icüre. Ajta á'iyen nain timuáaci'iti mú'heetzi.

25 A'ij nu jín tí'itziñine'eca'a inee. Aj nu jín ne'uun á já'ahua'a a'ará'a. Nera'ateíchejraa. Netí'ij ni ra'avá'ana á chuaata'a. Ye'ecui ne'u, mú'heetzi ti a'aa."

26 'Ajta a'ñin vástare'ara'an, ayée pu tiraatá'ixaa tijín: "Mú'ee, mi pej a'ij pua'a tí'itevij, jé'ecan pej huá'ina'ase'e. Capej tí'itíj jín nevaire'e. Tí pua'a piyen ramua'aree nej niyen tihua'a'aijte'en mej mi tiu'uhuáste'en ti i ayén nain tináaci'iti ineetzi, ¿ni tzaa pajta piyen ramua'areere nej neajta niyen tihua'a'aijte'en mej mi raaré'eseire'en ti ij ajta nain tináaci'iti ineetzi?

27 Tí pua'a piyen tí'ijmua'aréere, ¿a'iné 'een jín pecaí piyen huaríj pej pi caí pe'uun yaúutuaa í tumín huá'a jemi í mej tumín tí'ine'ijte nej ni a'atzu raamuá'itín? Tí pua'a piyen huáriniiche'e, aj nu xaa ra'ancuré'aniiche'en í ti neetzi ne'áa netí'ij yé uvé'enen. Pe'uté'itzee huápi'i."

28 'Aj pu nu'u i ayén tihua'utá'ixaa a'imej í seica í mej vejli'i huaté'uu tijín: "Setá'aj yeehui rá'ari'i se'íjna í seij vi'ira'a, seajta raatá'an se'íjna ti tamuáamuata'a vi'ira'a tí'ituaave.

29 Matíj mena'a pua'amé í mej jeíhua tí'ijcha'ñi, jaítze'e pu tihua'aci'iti. Ayee pu té'eme mej miyen

tí'ijcha'íí muá'ara'ani nain a'achú ti caj ruxe'eve'e. Majta me'ín í mej caí ti'itíj tícha'íí, a'íí mú ti-huá'ari'ira a'íímej í mej cíj mena'a tí'ijcha'íí mej mi caí ché'e tí'ijcha'íí muá'ara'ani.

³⁰ Seajta mú'een, setá'aj mé ya'urájríeni se'íjna í ti caí ti'itíj vaire'e mé pua'acié a'u ti a'utíca'a. A'uu pu ruyeinixi'ín, ajta ancuré'ujci'ixijsin a'íjna jime'e ti rajpuaíjtzi." Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í vástare'ara'an.

Tí'ij Dios huá'axijte'en a'íímej teitejra'a í mej yen huachéjme íyen chaanaca japua

³¹ 'A'ájna xicájra'a nej jetzen yéve'ecánejsin inee, i nej neajta teáata'a jetze airáane, netí'íjtáhua'a huataseíjre'en a'íímej jamuan í mej tí'ivaire'e u ta japua, naa pu seíre'e a'ame mej mi rí'í te'utaseíj í teite, temua'a naa. Nee nu huatéyeijxa í ipuari japua mej mi ráamua'aree í nej inee nain jín antínmua'aree íyen chaanaca japua.

³² 'Matí'ij mi neetzi jemi huá'ajseire'esin naíjmi'íca í teitejra'a i mej íyen seijre'e í chaanaca japua. Neajta inee, ayée nu che'atá nena'a hua'apuacié huá'ajseire'esin tíj ajta ja'atí ayén hua'apuacié tihuá'ajsei í ruye'emua. A'uu pu huá'ajseij í cáne'axi seíjta'a, ajta a'ííme í caurasi, ajta seíjta'a.

³³ 'Majta me'ín í mej rí'í tí'iteteite, ayée mú 'een matíj í cáne'axi. Neri'íríinta'a nu huá'ajseire'esin. Majta a'ííme í mej a'ij pua'a tí'iteteite, ayée mú 'een matíj í caurasi. Ne'úutata'a nu huá'ajseire'esin ne'íímej.

³⁴ 'Neajta inee, i nej i'í Rey, ayée nu tihua'utá'ixaate'esin ne'íímej í mej e'ejteí

neri'irínta'a tijn: "Íye'e xu'u ij mú'een, mi sej rí'i tiraatá'a í niyá'upua, setá'aj siyen ra'ancuré'an í ti ayén tejá'amuaci'iti, a'ij ti tiú'uxi'epi'íntari'ihuaca'a tǵ na'a ti Dios raatétaahuaca'a í chaanaca, sej si se'uun a'uteárute a'u ti Dios é'eseijre'e.

³⁵ Ayee pu té'eme a'iné mú'een xu tinaamí netí'ij huata'í'icuataca'a. Mú'een xu seajta jaj naatá'a netí'ij huata'í'imi. Mú'een xu seajta na'ancuré'evi'iti í ruchi'itá tǵ'ij caí ja'atí nexí'leve'eca'a.

³⁶ Ayee xu tinaatéechejte netí'ij caí ti'itéchajca'a. Netí'ij tijcu'í'ineca'a, mú'een xu seajta naatéseij. Ajta, netí'ij aiteánami'ihuaca'a, mú'een xu seajta náamuaareca'a."

³⁷ 'Majta me'ín í mej rí'i tǵ'iteteite, ayée mú tinaatá'ixaate'esin tijn: "Tavastara'a, ¿a'anajni tiyen timuaamí tetí'ij muaasej í pej í'icuataca'a? ¿A'anajni tiyen jaj timuaatá'a tetí'ij muaasej pej í'imi'ica'a?

³⁸ ¿A'anajni tiyen timua'ancuré'evi'iti í tachi'itá iteen tetí'ij ráamua'areeri'i pej caí a'ij tamuari? Ari í'i, ¿a'anajni tej tiyen huarǵ tej timuaatéechejte patí'ij caí ti'itǵ jǵn ti'itéchajca'a?

³⁹ ¿A'anajni tiyen muáamuaareca'a patí'ij aiteánami'ihuaca'a na'ari tej tiyen muaatéseij patí'ij tǵ'icui'ica'a?"

⁴⁰ 'Neajta inee, i nej i'i Rey, ayée nu tihua'utá'ixaate'esin tijn: "Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti ayén ti'ayajna, setǵ sena'a sej siyen huá'uruu a'imej í ne'ihuaamua'a, ayée xu che'atá sena'a náaruu ineetzi. Capu amín a'ij ti pua'a siyen raatévai seǵ í ne'ihuaara'a ti caí ti'itǵ

jín ti'itéjvee, ti caí a'atzu ruxe'eve'e."

⁴¹ 'Aj nu ni niyen tihua'utá'ixaate'esin a'ímej í mej e'ejteí ne'úutata'a tijín: "Sericu mú'een, mi ti Dios a'ij pua'a tejámuaatá'asin. Sej hui ineetzi jemi sej si se'uun a'uteárute taij tzajta'a ti Dios ayén rí'í ráaruurijtze a'íjna í tiyaaru'u, majta a'ímej í mej tí'ijvair'e, a'íme í xiéjniu'ucari í mej a'ij pua'a 'een.

⁴² Sericu mú'een, a'iné caxu tinaamí net'í'ij hu-ata'í'icuataca'a. Mú'een xu seajta caí jaj naatá'a net'í'ij í'imi'ica'a.

⁴³ Capu ja'ati naamuá'a. Ayee pu i 'eene'e, caxu ná'anvi'iti á ruchi'itá. Canu ti'itéchejca'a. Mí seajta mú'een, caxu tinaatéechejte. Net'í'ij tijcuí'ineca'a, caxu seajta naatéeseij, caxu seajta náamuaareca'a net'í'ij aiteánami'ihuaca'a."

⁴⁴ 'A'í mú majta miyen tinaatá'ixaate'esin tijín: "Tavastara'a, ¿a'anajni tiyen timuaaseíj pej hu-ata'í'icuataca'a, nusu pej í'imi'ica'a, na'ari pej caí ja'atí mua'atejca'a, na'ari pej tí'icui'ica'a, ca'ín pej aiteánami'ihuaca'a, teajta caí muaatévai iteen?"

⁴⁵ 'Aj nu ni niyen tiu'utániusin tijín: "A'iné caxu siyen raatévai seíj í ne'ihuaara'a ti caí ti'itíj jín ti'itéjvee, seíj ti caí ruxe'eve'e, caxu seajta naatévai ineetzi."

⁴⁶ 'Majta me'ín, a'úu mú á'uju'un ti ij puaíjtzi huá'uci'iti tíj na'a rusén jime'e. Majta me'ín í mej rí'í tí'iteteite, a'úu mú á'uju'un a'u ti Dios é'eseijre'e mej mi ruuri muá'ara'ani jemin tíj na'a rusén jime'e.

26

Meti'ihuaú'ixa a'íjna jime'e í mej

raaxí'epí'íntare'en mej nu'u Jesús huatévi'i
 (Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Tí'ij Jesús raatapuá'ajtaca'a ti nain tiu'utaxájtaca'a a'íjna i niuucari, aj pu i ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e.

² Ayen tijín:

—Xu'uri ramua'aree ti ari vejli'i a'ájna mej tí'iyesten me'íjna jime'e ti Dios tihua'utá'uuni'i. A'atura aúche'e hua'apua xíca. Ja'atí pu ajta tiu'utátuiire'esin í nejíme'e i nej neajta teáata'a jetze airáne mej mi ná'utatan cúruu jetze. —Yee pu'u tihua'utá'ixaa.

³ Majta me'ín í mej tihuá'ajjte'e teyujta'a, majta a'íime í mej tiú'ujmua'ate í niuucari jime'e ti tí'ajta, majta í hua'avaujsi í mej Israél jetze ajtéme'ecan, a'úu mú e'etiújseij u chi'ira'an jetze a'íjna ti nain jín antiújmua'aree u hua'atáyujta'a. Ayee pu ántehuaa a'íjna tijín Caifás.

⁴ A'íí mú tiú'ujmua'atziite'eca'a a'ij mej ye'í huárini mej mi hua'itzi jín raatévi'i me'íjna í Jesús mej mi raajé'ica.

⁵ Majta miyen tí'iru'ixaaate'eca'a tijín:

—Catu raatévi'ira matí'ij tí'iyeste í teite mej mi caí huataníniu'ucacu. Tí pua'a tiyen huárini, a'íí mú taaténe'usi'ite'esin.

'Fita'a pu án yé'ajtuaa mu'úutze'en í Jesús a'íjna ti naa teáarí'e
 (Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Ajta a'íjna í Jesús, a'úu pu a'utéveeca'a u Betania a'u ti é'eche a'íjna í ja'atí ti ayén ántehuaa tijín

Simón. A'ii pu a'ín pú'een í mej majta miyen ratamuá'amua tijín Tí Cá'atzaj.

7 Aj pu i se'j á e'iré'ene jemin a'íjna í Jesús. 'Íita'a pu píríci ti limeeta huátisime'eca'a. Tetej limeetajra'a pu pú'eene'e. Naa pu te'evé'ejística'a ti naa teáarí'e, ti ajta huápi'i tí'ijnajche. Tí'ij Jesús huatecaíca meesa jetze, a'ín 'íita'a án pu yé'ajtuaa án mu'útze'en.

8 Majta me'ín í mej Jesús jamuan á'ujuhua'ane'e, matí'ij raase'j a'ij ti huaríj, jé'ecan mú huataníniu'ucacuca'a í 'íita'a jemi. Aj mú mi miyen tiu'utaxájtaca'a tijín:

—¿A'iné 'een jín á'uvej amíjna í aceite?

9 Rí'iríistaca'anche'e pu mej ráatuaanijche'en mej mi raamuá'itínche'e jeíhua í tumin mej mi hua'utá'an a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i.

10 Ajta a'ín í Jesús, a'í pu ráamua'areeri'i a'ij mej ye'í tí'ixajtaca'a. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—¿A'iné 'een jín siyen rájaaxiejvi'i se'íjna i 'íita'a? A'ij ti náaruu, temua'a pu naa i'i xí'epi'ín.

11 Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. A'íime í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, maúche'e mú mú'ejmi jemi se'ire'e muá'aju'un tíj na'a rusén jime'e. Ja'anáj ti na'a pu i í'irí'iríista a'ame sej siyen tihua'utévaire'en. Mí neajta inee, canu ché'e mú'ejmi jemi se'ire'e na'ame.

12 'Ayee pu'u, tí'ij a'ín 'íita'a na'avé'emeijri'i in-eetzi, ayée pu 'een jín ayén náaruu a'íjna jime'e ti na'avá'anan.

13 Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti ayén ti'ayajna, íiyen chaanaca japua, a'u ti na'a mej tihua'utá'ixaate'en í teite a'ij ti Dios tihua'irájtuaani

a'ñi mú majta hua'utá'ixaate'esin a'ij ti huaríj a'íjna
i 'íita'a mej mi jeíhua ra'utámua'aree.

*Judás pu tiu'utátui avítzi jime'e a'íjna í Jesús
(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)*

¹⁴ Ajta seíj ti huá'a jetze ajtémecan í mej
tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, a'íjna ti
ayén ántehuaa tíjn Judás Iscariotes, a'ñi pu ajtáraa
huá'a jemi. A'uu pu á'uraa ti ij tiu'uxáj huá'a
jamuan í mej tí'ajta teyujta'a.

¹⁵ Ayee pu tihua'uta'íhua'uri'i tíjn:

—¿A'achúni setí'ineanajchite'en ti pua'a neja-
muaatátuiire'en ne'íjna í Jesús?

Maraaté'itíee í tumin. Majta raatá'a a'achú
cumu seité japuan tamuáamuata'a í tumin, ru-
mua'atí plata.

¹⁶ Ajta iyá'uraa a'íjna í Judás. Tíj na'a
a'ájná'ímua, a'ñi pu a'utéjche ti ráahuauni ja'anáj
ti i'í xí'epí'in ti ij hua'utátuiire'en.

*Tí'ij tavástará'a tihua'umí a'ímej í mej jamuan
á'ujujhua'ane'e*

*(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; I Cor.
11:23-26)*

¹⁷ Tí'ij teja'uré'ene a'ájna xicájra'a í ta'amuájca
mej jetzen tí'yestehua'a matí'ij pan cua'acare'e ti
caí cujchira'a, aj mú mi á e'iré'ene í Jesús jemi
a'ñime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ayee mú
tiraata'íhua'uri'i tíjn:

—¿A'uné jetze mua'aráanajche tej á'uju'un tej
ti rí'í tejá'uruuren í pej ráacua'ani í pan tej jín
ra'utámua'aree a'ájna xicájra'a ti jetzen Dios ti-
hua'utá'uuni'iri'i í tayaujmua'a í mej anáaté'ee
muaanúnu'ihuaca'a?

18 Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Sericu mú'een se'ájna chajta'a. Aa xu ja'atí é'eteuni. Setá'aj siyen tiraata'ixaate'en yee: “Yee pu ti'ixa í maestro tijín pu'uri a'ájna teja'uré'ene nej nain jín raana'jmire'en, neajta nej ra'utámua'aree a'ájna xicájra'a ti jetzen Díos tihua'utá'uuni'iri'i í tayaujmua'a mej anáaté'ee muaanúnu'ihuaca'a.”

19 Majta me'ín í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, ayée mú huaríj a'ij ti Jesús tiu'uta'ajtaca'a. Nain mú rí'i tiú'uruu í mej tí'icua'ani.

20 Tí'ij huachúmua'ancaa, Jesús pu huatecaíca í meesa jetze huá'a jamuan í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua mua'ará'axcaa.

21 Mu'uri tí'icua'acáa, tí'ij ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna, se'ij ti a'amua jetze ajtéme'ecan, a'í pu nejíme'e tiu'utátuiire'esin huá'a jemi í mej tí'ajta teyujta'a.

22 Aj mú mi huataújxieemiste í ru tzajta'a. Ma'utéjhuii mej raata'íhua'u me'íjna í Jesús, se'ij ajta se'ij. Miyen tijín:

—¿A'ataani a'ín pú'een? ¿Ni qui inee?

Ajtahua'a se'ij ayén tijín:

—¿A'ataani a'ín pú'een? ¿Ni qui inee?

23 Jesús pu ayén tiu'utaniú tijín:

—A'ijna ti pan cua'a a'íjna jetze i tuxa'a nee jamuan, a'ii pu a'ín pú'een í ti nejíme'e tiu'utátuiire'esin.

24 Ayee pu teja'uré'enejsin ineetzi jemi i nej neajta teáata'a jetze airáne a'ij ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze. Mí ajta, a'íjna jemi ti nejíme'e

tiu'utátuiire'esin, jaítze'e pu raatévaire'enche'e ti caí huanú'ihuanche'e a'iné rajpuaítzi pu a'ame huápi'i. Ché'e a'ín huataújxeemiste'en.

25 Ajta a'ín í Judás, í ti hua'utátuiire'emí'ica'a, ayée pu tiraata'íhua'uri'i tijín:

—Maestru, canu xaa ne'ín pú'een, ¿ni qui necaí?

Jesús pu ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Mu'ée pej aseíj piyen tiraataxájtaca'a.

26 Maúche'e mú tí'icua'a t'í'ij Jesús pan ti'íj. Rí'i pu tiraatá'a í Dios, ajta ra'antítaaraxi. Aj pu i hua'uré'e'í'ipi'i. Ayen tihua'íxaate'e tijín:

—Xa'ancuré'e'í'ipi'i. Xáacua'a. A'ii pu a'ín pú'een i nehuá'ira'a.

27 Ajta á'iyen, vaasu tijáj. T'í'ijta'i rí'i tiraatá'a í Dios, a'í pu hua'uré'l'ite. Ayen ti'ixáata tijín:

—Xa'anti'í, naíjmi'i mú'een.

28 A'íjna ti urajmuaa, a'ii pu a'ín pú'een i nexuure'e nej ra'iráxire'esin ne'íjna jime'e nej ni raanaíjmire'en a'íjna ti jín Dios ruseíj ayén te'ataújratziiri'i í jéjcuá imuá. A'íj nu jín huá'a japua niuuni mu'iicáca ti ij Dios ayén tihua'utá'uuni'i.

29 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Ayej xaa ne'u ayén ti'ayajna, íjii tíj na'a ti yú auca'ití a'ame, canu ché'e ra'antí'isin ne'íjna i já'ara'a uuva jetze ti me'ecan sino a'ájna xicájra'a ti Dios jetzen huateúra'ate'esin nainjapua í chaanaca. Aj nu xaa a'amua jamuan ra'antí'isin neajtahua'a rujéjcuatze'en.

*Jesús pu raataxájtaca'a ti a'ín Pedro ra'avé'avaata ti nu'u caí ramua'ate
(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)*

³⁰ Aj mú mi se'j tiu'utáchuiicaca'a í mej jín rí'i tiraatá'a í Dios. Aj mú mi a'ucíj.

A'uu mú a'ará'a Aceituunajemi, jirí ti á'utaaca.

³¹ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ijii, ti tíca'aren, mé xu núujisin. Setiu'utatévi'ira'ata neetzi jemi. Ayee pu té'eme tíj té'eyu'usi'i ti Dios ayén tiu'utaxájtaca'a tijín: “Nee nu i nej i'i Dios, a'íj nu jé'icatan cáne'axi ti tise'j. Majta me'ín a'ucíjxi'isin í cáne'axi.”

³² Mí neajta inee, net'íj huatarún, áa nu a'umé'e na'ame u Galilea. Amuacaí nu ará'aiixa, seajta á'iyen mú'een.

³³ Ajta a'ín í Pedro, ayée pu tiu'utaniú tijín:

—Capu amín a'ij ti pua'a na'jmi'i metiu'utatévi'ira'ata mi seica mú'eetzi jemi. Canu ja'anáj niyen rini inee.

³⁴ Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Ayee nu tí'imua'ixaate'e ti ayén ti'ayajna, íjii tíca'a, t'íj caí xi huajíjhuan í gallo, huaíca pej piyen tína'avé'avaata yee pej nú'u caí nemua'ate.

³⁵ Mí ajta a'ín Pedro, ayée pu tiraatá'ixaa ca'anín jime'e tijín:

—Tí pua'a ayén tiú'ujxe'eve'e nej á jamuan huámi'ini, capu amín a'ij. Canu ja'anáj niyen tímua'avé'avaata yee nej caí muamua'ate.

Majta me'ín í seica, ayée mú che'atá mena'a tiu'utaxájtaca'a.

Jesús pu raatéjhuaa í Dios jemi a'ujna u Getsemaní

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Aj pu i á'uraa a'íjna í Jesús, majta me'ín í mej jamuan á'ujjhua'ane'e. A'uu mú a'ará'a, huastari

jemi, c'ijej ti e'eré'levee ti ayén téja'arájtehuaa tijín Getsemaní. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Yé xu'u tité'en mú'een, iiyecuí. Neajta inee, mé nu'u vejli'i a'atanéjsin nej ni raatéjhuauni í Dios jemi.

³⁷ Aj pu i á'uraa. Huaja'uví'iti a'ímej, a'íjna í Pedro, ajta a'ímej í mej hua'apua, í mej yaújmu'a'ame'en pú'een a'íjna í Zebedeo. Ajta á'iyen a'ij pua'a raatá'a í ru tzajta'a. J'écan pu huataújxiemiste.

³⁸ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—J'écan pu caí nú'uca'anisti'i yú ne tzajta'a. Huápi'i nu nexieemiste'e. Cu xiee nej cuz mí'ini. Yé xu huateáuran mú'een íye. Seuche'e xu atanéjne'ere nee jamuan.

³⁹ A'atzu pu a'ímuá ájca'i yee a'uré'ene. T'íij i éejtunutaca'a á chuaata'a. Aj pu i ayén tirájhaviiri'í í Dios tijín:

—Dios pej ní'iya'upua, naíjmi'i pu ri'irí mú'eetzi jemi. T'ípu'a'a peti'itá'acare'en ti caí ayén t'í'ineci'iti a'íjna ti a'ij pua'a 'een, í nej jín rajpuaíitzi na'ame. Na'ari caí, ché'e caí ayén 'eene'en netíj t'í'ijxe'eve'e inee, sino patíj mú'ee t'í'ijxe'eve'e.

⁴⁰ Aj pu i á e'iré'ene a'u mej a'uté'uuca'a í mej jamuan á'ujjhu'a'ane'e. Mu'uri í'icu'utzuca'a. T'íij hua'ujíste, aj pu i ayén tiraata'íhu'a'uri'í a'íjna í Pedro tijín:

—¿Ni tzaa pecai té'eviicua'i pej atáneere nee jamuan a'achú cumu sei hora?

⁴¹ Seuche'e xu atanéjne'ere, seajta setá'aj raatéjhuauni í Dios jemi t'í'ij caí tejamuáaci'iti ti'itíj í sej jín auteáuran í Dios jemi. Ayee nu

tejá'amua'ixaate'e. Mú'een xu xaa huateújca'anen í ru tzajta'a. Mí ajta caí, capu á'amuaca'anisti'i.

⁴² Ajta á'uraa. Ajtahua'a ayén tirájhuaviiri'i í Dios tijín:

—Dios pej ní'iyaa'upua, ti pua'a caí a'ij tí'iri'iri ti i caí ayén tí'ineci'iti a'íjna í nej jín rajpuaítzi na'ame, ché'e ayén 'eene'en patíj tí'ijxe'eve'e mú'ee.

⁴³ Tí'ijtáhua'a á e'iré'ene. Ajtahua'a pu huá'uteu, mecu'utzúca'a, a'iné jeíhua pu huá'amua'itijca'a í cutzi.

⁴⁴ Aa mú a'uteájturaa a'ímej í mej cu'utzuca'a. Huaícacajetze pu ajtahua'a u á'ume í Jesús. Ajtahua'a pu raatéjhuaú í Dios jemi. Ayee pu che'atá na'a tirájhuaviiri'i a'ij ti amuacaícan tiraatáhuaviiri'i.

⁴⁵ Tí'ij ajtahua'a á e'iré'ene a'u mej a'uté'uuca'a a'íme í mej jamuan á'ujjhua'ane'e. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Pu'uri íjii, sej huápi'i rucu'utzive'e. Pu'uri íjii sej huácu'utzu, seajta huaújse'upe'en. Casil'i, pu'uri aúche'e. Pu'uri a'ájna teja'uré'ene ti ij a'ín hua'utátuiire'esin í ne jíme'en, i nej neajta teáata'a jetze airáne mej mi naateevi'i a'íme í mej a'ij pua'a rici.

⁴⁶ 'Xá'ajhuiixi'i. Che'eré ticu. Pu'uri e'evé'eme a'íjna ti ne jíme'en tiu'utátuiire'esin.

Mat'ij raatéevi'i me'íjna í Jesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Aúche'e pu tí'ixajtaca'a tí'ij a'ín Judás á e'iré'ene. A'íjna í Judás, a'í pu huá'a jetze ajtéme'ecan a'ímej í mej tamuáamuata'a japan

hua'apua mua'ará'axcaa. Jéihua mú teite jamuan huajú'ucaa. Seica mú tiu'í'isime'e í nahuaa ti ruxí'ejta'a te'ejcamámijmee, majta seica ciyej tiu'í'í í mej jín huá'ucui'ini. Naíjmi'ica mú huata'áijtaca'a a'íime í mej tí'aijta teyujta'a, majta í huá'avaujsimua'a í teite.

⁴⁸ Ajta a'ín ti hua'utátuii a'íjna í Jesús, amua-caí pu ti'ihuaújmu'a'atzii a'ij ti ye'í huárini mej mi ráamua'aree ja'atí ti a'ín pú'een í Jesús. Ayen tijín:

—A'íjna ne'u, í nej ru'itépí'itze'esin net'í'ij raatateújte'en, a'ii pu a'ín pírici. Setá'aj hui raatévi'i.

⁴⁹ Jíme'en pu'u a'ará'a, aj pu i ajteáxiireca'a a'u ti a'utéveeca'a a'íjna í Jesús. Ayee pu tiraatateújte tijín:

—¿A'iné pena'a, Maeestru?

Ajta ru'itépí'itze.

⁵⁰ Aj pu i ayén tiraatá'ixaa a'íjna í Jesús tijín:

—Ne'amiigu, ¿ni pe'íjna jín piyen yé vé'eme?
—Yee pu'u tiraata'íhua'uri'i.

Majta me'ín í seica, a'íí mú ajteáxiireca'a jemin. Matí'ij mi raatévi'i.

⁵¹ Matí'ij raatévi'i, aj pu i seíj ti Jesús jamuan á'uche'ecane'e, a'íí pu rú'ijcupi í runahuaa ti ruxí'ejta'a te'ejcamámijmee. Aj pu i ru'itéjtze a'íjna í ti ravaire'e a'íjna ti tihuá'ajte'e u teyujta'a. Tí'ij jí ra'ajtaveíjcheca'a í naxaira'an.

⁵² Ajta Jesús ayén tiraata'aíj a'íjna í ja'ati tijín:

—Ucárujte'e mua'anáhuaa, a'iné ti pua'a piyen ruíjcuta mua'anáhuaa, a'íí mú majta muaajé'ícatan nahuaa jime'e.

⁵³ ¿Ni ayén timuá'amitiejte'e mú'leetzi ti ayén ruxe'eve'e pej piyen huárini?

'Casi'i, ti pua'a niyen raatáhuavii í ti ní'ya'upua, a'íi pu raayí'iti ti hua'uta'aíjte'en a'ímej í mej tí'ivaire'e u ta japua mej mi ave'ecanén menaatévaire'en. Majta me'ín, a'íi mú miyen a'ará'axcan a'achú cumu huaícate vi'ira'a.

⁵⁴ Aru ti pua'a hui niyen huárini, capu ché'e hu-atári'iristari ti ij ayén araúrasten a'ij ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze ti nu'u ayén ruxe'eve'e mej miyen náaruuren.

⁵⁵ Aj pu i Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i í teite tijín:

—¿Ni siyen yé vé'uju'un se'íjna jime'e í nej niyen hua'uré'eseire'esin í teite mej mi huaténe'use'en í gobierno jemi? ¿Ni se'íjna jín tiu'í'isin í nahuaa ti ruxí'ejta'a te'ejcamíimijmee, seajta ciyej tiu'í'isin sej si naateevi'i?

'Nain tújca'ari tzajta'a ti yú e'iré'ene, a'úu nu a'utéveeca'a teyujta'a. Netejá'amua'atehua'a nu ná'aye'i. Mí seajta mú'een, caxu ja'anáj naateevi'i se'újna. ¿A'iné'een jín siyen rici íjii?

⁵⁶ Ayee pu nain tiuju'umé'e a'ame ti i ayén araúrasten a'ij mej mejmí'i tira'uyú'uxaca'a í yu'uxari jetze a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a.

Majta me'ín í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'axcaa, náimi'i mu'u mi á yaúurie. Matí'ij mi huataúruu.

A'íi mú ya'uví'iti í Jesús huá'a jemi í jueesi

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Majta me'ín í mej raatéevi'i me'íjna í Jesús, a'úu mú ya'uví'iti me'íjna jemi í Caifás, a'íjna ti nain jín antiújmua'aree teyujta'a. Majta me'ín í

mej tiú'uymua'ate í niuucari ti tí'ajta, majta me'ín í huá'avaujsimua'a, a'úu mú majta e'etiújseire'eca'a a'utí a'uteveeca'a a'íjna í Caifás.

⁵⁸ Ajta a'íjna í Pedro, a'atzu pu a'ímuá raavárajme'e a'íjna í Jesús. A'uu pu vejli'i a'ará'a a'u ti já'ita'a e'eráyaujta'a, a'u ti e'irájca a'íjna ti nain jín antiújmua'aree teyujta'a. A'uu pu ajta a'uteájrupi. Aj pu i huá'a jamuan a'ujyeíjxi a'ímej í mej tí'icha'íi ti ij ráamua'aree a'ij ti tejauumé'e a'ame.

⁵⁹ Majta me'ín mej tí'ajta teyujta'a jamuan naími'i í hua'ajueesi, a'íi mú rahuauca'a í hua'itzi í mej jín Jesús jetze te'ujpuá'ajte'en ti ayén hua'utá'an mej mi raajé'ica.

⁶⁰ Mu'íití mú á'ujca'anejca'a mej hua'itzi jín té'antzaahuate'en. Capu amín a'ij. Camu ti'itíj huáteu í mej jín jetzen te'ujpuá'ajte'en.

A'atzu á'ateevi'ica ti ayén tí'iríci. Aj mú xaa me'ín í mej hua'apua mú á e'iré'ene.

⁶¹ Ayee mú tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayee pu yeehui tiu'utaxájtaca'a amíjna mi tevi a'íjna jíme'en yee: “Nee nu raayí'iti nej raaté'uuna a'íjna i teyuu ti chí'ira'an pú'een í Dios, ajta nu'u ajta rá'ajtaahua huaíca xícaj tzajta'a.”

⁶² Aj pu i seíj ájchee. A'ii pu a'íin pú'eene'e í ti nain jín antiújmua'aree u teyujta'a. Ayee pu a'íin tiu'uta'íhua'uri'i í Jesús tijín:

—¿Ni pecaí a'ij pena'a tiu'utániuusin? ¿Ti'itájni pú'een a'íjna í mej jín té'antzaahuate'e mú'eetzi jemi?

⁶³ Ajta a'íin í Jesús, capu ti'itíj a'ij tiu'utaxájtaca'a. Ajta a'íin ti nain jín antiújmua'aree í teyujta'a, ayée pu tiraatá'ixaa tijín:

—Ayee nu tí'imua'ajte'e niuucajtze'en í Dios patá'aj taatá'ixaate'en ja'atí pej pú'een. ¿Ni mú'ee pe'ín pírici a'íjna í ti í'iyaujra'an í Dios?

⁶⁴ Jesús pu ayén tiu'utataniú tijn:

—Mu'ée pej piyen raataxájtaca'a. Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e ti ayén tejauumé'e a'ame. Mú'een xu neseíra'a xá'aju'un ineetzi i nej neajta teáata'a jetze airáne net'íj án huatéyeijxa ri'iríinta'an a'íjna í ti nain jín antiújmua'aree u ta japua, seajta neseíra'a xá'aju'un net'íjta'hua'a yé ve'ecáanen í jaitiri jetze.

⁶⁵ Ajta a'ín í ti nain jín antiújmua'aree í teyu-jta'a, a'í pu ra'antisiújtza'an í rusiicu'u mej mi ráamua'aree ti a'ín huataniú'ucaca'a. Ayen tijn:

—A'ij pu pua'a ti'ixa í Dios jemi. Capu ché'e ruxe'eve'e mej mi seica té'antzaahuat'e'en jemin. ¿Ni caí ayén ti'ayajna? Casi'i, xu'uri ráanamujri'i ti ayén a'ij pua'a ti'ixa í Dios jemi.

⁶⁶ ¿A'iné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi?

Majta me'ín í seica, miyen tijn:

—Ayee pu tiraavíjte'e ti huámi'ini a'íjna jime'e.

⁶⁷ Aj mú mi ra'arátzjmua'axi á néerime'ara'an jetze, majta ra'itéevajxi í rumuájca'a jime'e. Seica mú majta ru'itéva'ara'a.

⁶⁸ Majta miyen tiraatá'ixaa tijn:

—Taata'ixaate'e mú'ee mi pej nu'u i'i Ciríistu'u, ¿a'ataani mu'iitéjvee?

Pedro pu ra'avé'avaataca'a ti nu'u caí ramua'ate í Jesús

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-57)

⁶⁹ Ajta a'ín í Pedro, a'úu pu anu'uhuátacatii já'ita'a ti e'eráyaujta'a í chí'ita. Ajta seíj uteájrupi,

í ti ravaire'e a'íjna í teyujta'a ti antiújmua'aree. 'Íita'a a'íjna. Aj pu i á e'iré'ene jemin. Ayee pu tiraata'íhua'uri'i tijín:

—Mu'ée pej pajta á'uche'ecane'e pe'íjna jamuan, ti Galilea é'eme'ecan.

⁷⁰ Ajta a'ín Pedro, seicié pu tiraatá'ixaa mej seíraca'a í seica, ayén tijín:

—Canu ramua'aree a'ij pej ye'í ti'ixa.

⁷¹ Aj pu i ájchee. Pu'uri huiiramé'eca tá'apueerta. Aa pu a'utéechaxi.

Ajtahua'a seíj raaseíj 'íita'a. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa í teite í mej a'uun a'uráte'eca'a tijín:

—Amíjna mi tevi, a'í pu xaa á'uche'ecane'e jamuan a'íjna í Jesús, Nazarét ti é'eme'ecan.

⁷² Ajtahua'a pu seicié tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pedro. Niuucajtze'en pu jín ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Canu ramua'ate ne'íjna í tevi.

⁷³ A'atzu á'ateevi'ica, majta me'ín í mej e'eré'ete'ecaa, a'í mú á e'iré'ene vejli'i jemin. Ayee mú tiraatá'ixaa tijín:

—Mú'ee pej xaa huá'a jetze ajtéme'ecan. Tu'uri ramua'aree te'íjna jime'e a'ij pej ye'í te'enrú'u.

⁷⁴ Ajta á'iyen Pedro ayén a'utéjche ti ayén rájhuavii í Dios ti nu'u Dios ayén puaijtzi raatá'an ti pua'a caí ayén ti'ayajna. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa niuucajtze'en í Dios tijín:

—Canu ramua'ate nemíjna mi tevi.

Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu i huajíjhuaca'a a'íjna í tecuaara'i.

⁷⁵ Ti'ij jí á'iyen Pedro ra'utámua'areeri'i a'ij ti Jesús amuacaí tiraatá'ixaa ti jíme'en yee: “Ti'ij nu'u caí xi huajíjhua'a í gallo, ayée pej nu'u huaíca piyen tína'avé'avaata yee capej nemua'ate.”

Aj pu'i huirájraa. Jé'ecan pu a'ij pua'a raatá'a. Tiujyeínejraa huápi'i.

27

Metiu'utátui me'íjna í Jesús í Pilato jemi

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Yee ruijmua'a yee, aré'apua'a, a'íime í mej tí'ajta teyujta'a, majta huá'a vaújsimua'a í teite, a'íí mú raaxí'epi'intare rujímua'a a'ij mej ye'í huárini mej mi raajé'ica í Jesús.

² Mara'anáaji'icí'e í muájca'are'ara'an jetze, matí'ij mi ya'uví'iti. Aj mú mi raatátui a'íjna í tajtuhuan, ti ayén ántehuaa tijín Pilato.

Judás pu nu'u e'ecaújcu'imin

³ Ajta a'íjna í Judás, tí'ij ráamua'areeri'i tijín puaíjtzi mú raatá'asin í Jesús, jé'ecan pu a'ij pua'a raatá'a. Ajta, yaúutuaa huá'a jemi a'íjna í tumin ti seité japuan tamuáamuata'a ará'ase. Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ímej í mej tí'ajta, ajta a'ímej í huá'a vaújsimua'a tijín:

⁴ —Nee nu auteájturaa í Dios jemi a'iné nejamuaatátui ja'atí ti caí ti'itíj jín até'itzea'ara sej si raajé'ica.

Majta miyen tiraatá'ixaa tijín:

—Capu a'atzu ta jetze ruxe'eve'e itejmi. Mú'ee pej pú'een'e.

⁵ Aj pu i Judás á ye'ejhuá'axi í tumin á chuaata'a a'ujna teyujta'a. Tí'ij jí á'uraa. Tí'ij i mé já'ahua'a e'ecaújcu'imin.

⁶ Majta me'ín í mej tí'ajta teyujta'a, a'íí mú raaré'eje'ipi me'íjna í tumin. Majta miyen tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Capu a'ij tiu'utá'aca tej yeúutuaani a'íjna í tumín a'u ti á'ujseire'e í tumín teyujta'a ti me'ecan, a'iné a'ii pu a'ín pú'een í tej jín tiu'unájchitaca'a tej ti yá'urieeni í xúure'e.

⁷ Matí'ij mi miyen raaxí'epi'intare a'ij mej ye'í huárini me'íjna jíme'e í tumín. Ayee mú me'íjna jín chuej huánanai mej miyen ratamuá'amua tíjn chuej ti japuan tí'imijhuaca a'íjna ti xa'ari tí'ita'ahuaca. Ayee mú raxí'eve'eca'a mej mi me'uun hua'avá'anaamuan a'ímej í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan.

⁸ Ayee mú majta ratamuá'amua tíj na'a a'ájná'imua ti yú e'iré'ene tíjn chuej mej japuan ra'uré'exire í xúure'e.

⁹ A'ájná'imua pu araúrate a'ij ti ajmí'i tiraataxájtaca'a a'íjna í Jeremías teecan ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a tíjn: “A'íime í mej Israel jetze ajtémecan, ayée mú raaxí'epi'intare mej tiraanájchite'en a'achú cumu seité japuan tamuáamuata'a tumín ti i'i plata ti ij a'ín hua'utátuiire'en a'íjna í ja'ati. Majta á'iyen raaré'eje'ipi me'íjna í tumín.

¹⁰ Ayee mú majta huaríj tíj tinaata'aíj í tavástara'a. Chuej mú huánanai a'u ti tí'imijhuacare'e a'íjna ti xa'ari tí'ita'ahuaca.”

*Tí'ij Jesús a'uun a'utéveeca'a a'íjna jemi í Pilato
(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)*

¹¹ Ajta a'ín í Jesús, a'úu pu a'utéveeca'a jemin a'íjna í tajtuhuan. Aj pu í a'ín tajtuhuan ayén tiraata'íhua'uri'i tíjn:

—¿Ni mú'ee pe'ín pú'een í pej hua'arey a'ímej í mej Israel jetze ajtémecan?

Ayee pu tiu'utaniú a'íjna í Jesús:

—Aa ni'ijta ne'u, a'ij pej ye'í ti'ixa mú'ee.

¹² Mí ajta a'íjn Jesús, matí'ij jetzen te'ujpuá'ajte a'íime í mej tí'ajta teyujta'a, majta huá'avaujsimua'a, capu ti'itíj xajtaca'a.

¹³ Aj pu i Pilato ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni pecaí piyen huá'unamuajri'i í mej jeíhua mú'eetzi jetze te'ujpuá'ajte?

¹⁴ Ajta a'íjn Jesús, capu ti'itíj xajtaca'a. Capu ajta seicié tiu'utaxájtaca'a, ni seíj jime'e í mej jín jetzen te'ujpuá'ajte. A'ij pu jín, jé'ecan pu a'ij yá'usejiraca'a a'íjna í tajtuhuan.

*Matí'ij me'íjna jín ra'uxíjte í Jesús ti'ij huámi'ini
(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)*

¹⁵ Ajta a'ájna matí'ij tí'iyestejca'a í teite, ayée pu tí'ijri'irejca'a a'íjna í tajtuhuan ti ayén seíj huatátuaani ti aiteánami'i, ja'atí ti na'a mej raatáhuavii.

¹⁶ Ajta seíj aiteánami'ihuaca'a ti ayén ántehuaa tijín Barrabás. Naími'i mú ramua'atejca'a me'íjna í Barrabás, ti a'ij pua'a tí'itevistaca'a.

¹⁷ Matí'ij ajteáxi'reca'a jeíhua í teite, Pilato pu ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné setí'ijxe'eve'e mú'een? ¿Ni qui ner-aatátuaani ne'íjna í Barrabás, na'ari nemíjna mí Jesús, í ti jee i'í Ciríistu'u?

¹⁸ Ayee pu tihua'uta'íhua'uri'i a'iné ayée pu ráamua'areeri'i tijín mará'achueere'eca'a í Jesús. A'ij mú jín raatátuiiri'i í tajtuhuan.

¹⁹ Aúche'e pu huatecaíca í ipuari japua a'íjna í Pilato tí'ij íra'ara'an ayén tiraata'íti'iri'i tijín: “A'ij nu pua'a tiú'umaaraca'a ne'íjna jime'e í tevi ti

caí ja'anáj ti'itáj jín auteájturaa. Jéihua nu rapuaíjtzica'a íjii ne'íjna jime'e. Capej ti'itáj jín jetzen tí'ijpua'ajte'e.”

²⁰ Majta me'ín í mej tí'aijta u teyujta'a, majta a'íime í huá'avaujsimua'a, a'íi mú ca'aníjra'a hua'utá'a í teite mej mi miyen rájhuavii í tajtuhuan tí'ij a'íin huatátuaani a'íjna í Barrabás. Ayee mú majta tirájhuaviiri'í tí'ij a'íin tiu'utá'an mej mi raajé'ica me'íjna í Jesús.

²¹ Ajtahua'a pu ayén tihua'uta'íhua'uri'í tíjín:

—¿A'iné setí'ijxe'eve'e mú'een? ¿A'atajni naatátuaani a'ímej í mej hua'apua?

Ayee mú tiu'utaniú tíjín:

—Barrabás.

²² Aj pu í Pilato ayén tihua'uta'íhua'uri'í tíjín:

—¿Ari mi Jesús, a'iné tí'itáj jín neráaruuren?

Naími'í mú miyen tiu'utaniú tíjín:

—Patá'aj rá'utatan cúruu jetze.

²³ Pilato pu ajtahua'a ayén tihua'uta'íhua'uri'í tíjín:

—¿A'iné 'een jime'e? ¿Tí'itájni jín auteájturaa tej tí'iyen ráaruuren?

Aj mú mi jaítze'e ca'anín jín huajíjhuaca'a tíjín:

—Patá'aj rá'utatan cúruu jetze.

²⁴ Pilato pu rú'umua'areerca'a tí'í caí a'íj tí'iri'iri huá'a jemi, sino mu'uri tén autéhuijsime'e mej tíú'ujne'usite'esin chá'a mena'a. A'íj pu jín anaújmuaijte jaj jime'e mej seíraca'a í teite. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Canu ne'ín pú'een í tí'í raajé'icatan amíjna mí teáata'a, sino mú'een xu'u pú'een.

²⁵ Naími'í mú miyen tiu'utaniú tíjín:

—Ché'e ayén éene'en ti titáaci'iti itejmi, ajta ti ti-huá'uci'iti í tayaujmu'a a'íjna jime'e í tej raajé'ica.

²⁶ Aj pu i Pilato raatátuaa a'íjna í Barrabás huá'a jemi. Ajta raata'aíjtaca'a mej ra'itévajxi'in me'íjna í Jesús. Aj pu i hua'utátuii mej mi rá'utatan.

²⁷ Aj mú mi me'ín xantaaru'u ya'ujáj a'ájna ti tajtuhuan e'irájca. Majta hua'utajé naíjmi'ica í ruxí'ej xantaaru'u mej mi tiújseire'en jemin í Jesús.

²⁸ Matí'ij mi tiraacá'ari'iri'i nain í ti ti'itéchejca'a. Majta síicu'uri mú ru'ucáachejte ti pá'uvi'i, ti neána jime'e.

²⁹ Majta curuun mú raateátaave ti tzicare'e jime'e cistíjhuaca'a. A'íj mú ra'avé'erujti'iri'i. Majta, itz'ij mú ru'itéchuite ri'irínta'an.

Aj mú mi títunutaxi jemin. Ayee mú tirá'uxiehuari'iri'i tijín:

—¿A'iné pena'a, mú'ee pej tihuá'aijte'e a'ímej í mej Israel jetze ajtéme'ecan?

³⁰ Majta ra'atétzizmua'axi, majta rajví'i me'íjna í itz'ij. Mu'íi mú ra'avé'evajxi án mu'úutze'en me'íjna jime'e.

³¹ Matí'ij rá'uxiehuari'ira, aj mú mi rú'ijchuiiri'i me'íjna í síicu'uri ti pá'uvi'i, ti neána jime'e. Majta ru'ucáachejte í síicu'ure'ara'an. Matí'ij mi ya'ujáj mej mi rá'utatan í cúruu jetze.

Merá'utatai me'íjna í Jesús í cúruu jetze
(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Matí'ij aujú'ucaa, se'ij mú antinájcheca'a ti se'ij chuéjra'a japua é'eme'ecan ti ayén téja'arájtehuaa tijín Cirene. Ajta a'ín í teáata'a, ayée pu ántehuaa tijín Simón. Aj mú mi raata'aíjte ti a'ín rá'anchueeni cúrujra'an í Jesús.

33 Mat'íj mi me'uun a'ará'a a'u ti ayén téja'arájtehuaa hua'aniuuca jime'e tijín Gólgota. Gólgota, ayée pu huataújmua'a tijín Mi'ichí Mu'uta.

34 A'uu mú raatá'a ti'itáj ti raayé'en, viinu ti antzináj ti ranaxca. T'íj ra'ajtamuá'a, capu ra'l'imí'i já'araa.

35 Mat'íj mi rá'utatai í cúruu jetze. Majta, huáhuajcaca'a mej ti'ihuaújmua'itín tetej jime'e mej mi ráamua'aree ti'itáj ti a'ij rací'iti seij ajta seij í cáixure'ara'an í Jesús. Ayee mú titeeré'ujpijte.

36 Majta a'ujrá'aseca'a mej mi ráacha'ín.

37 Majta taabla cálieene'en aúutatai a'utí á'ujmu'u í Jesús. Ayee mú amuacaí ra'uyú'uxaca'a í taabla jetze a'íjna í mej jín jetzen te'ujpuá'ajte tijín: “A'íi pu a'ín pú'een i Jesús, í ti hua'arey a'ímej í mej Israel jetze ajtémecan.”

38 Majta jamuan huá'utatai hua'apuaca í nahua'ari. Seij mú aúutatai ri'irínta'an í Jesús, majta í seij, úutata'an.

39 Majta me'ín í mej a'uré'enineica'a, mat'íj raasej, a'íi mú aicámu'uvajra mej cáí rá'acu'uvejca'a. A'ij mú pua'a tí'ijjeeveca'a.

40 Miyen tijín:

—Mú'ee, mi pej nu'u raaté'uuna í teyuu, pajta nu'u huaíca xica jín pajtáhua'a rá'ajtaahua, aísí ne'u, patá'aj asej ajapua huániuuni. Tí pua'a mú'ee pe pe'ín pú'een í yaujra'an í Dios, acájra'a hui amíjna jetze mi cúruu.

41 Ayee mú che'atá mena'a tirá'uxieehuari'iri'í a'íime í mej tí'aijta teyujta'a, majta a'íime í mej tíu'ujmua'ate í niuucari jime'e ti tí'aijta, majta huá'avaujsimua'a.

42 Ayee mú tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Amí pu ari huá'a japua huaniú í seica. Mí ajta amín, capu raayí'iti ti rujapua huániuuni. Amí pu nu'u tarey itejmi i tej Israél jetze ajtéme'ecan; ché'e amín acájra'ani mi cúruu jetze. Aj tu xaa rá'antzaahuat'esin.

43 'A'í pu hui nu'u rá'atzaahuat'e'e í Dios. Ché'e Dios japuan huániuuni íjii ti pua'a ayén raxí'eve'e a'iné ayée pu amín tiu'utaxájtaca'a ti jíme'en yee: “Nee nu ne'ín pú'een í yaujra'an Dios.”

44 Majta me'ín í mej jamuan huajú'ucaa, a'í mú miyen che'atá rá'uxíeehuari'iri'i.

Jesús pu huamí'i

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

45 Tí'ij a'ájna teja'uré'ene a'atzaj tacuarixpua, aj pu'i huateática'areca'a nainjapua í chuej.

46 Tí'ij teja'uré'ene a'ájna já'íta'a tacuarixpua, aj pu i Jesús ca'anín jín huajíjhuaca'a í runiuuca jíme'e tijín:

—Eloi, eloi, ¿lama sabactani?

A'íjna i niuucari, ayée pu huataújmu'a'a tijín: “Mí pej ni'i Dios, mi pej ni'i Dios, ¿a'iné 'een jín pi nejaúurie?”

47 Seica mej me'uun huaté'uuca'a meráanamujri'i. Ayee mú tiu'utaxájtaca'a tijín:

—A'í pu hui huatajé a'íjna í Elías ti ajmí'i Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a.

48 Jíme'en mu'u miyen tiu'utaxájtaca'a, aj pu i se'j a'utiéecheraa. Tí'itíj pu u a'uvé'etií ti urájta'ati. Ajta raateáru'une nahuáj jíme'e ta'antzíjvi'i. Ra'antijí'ici'e cıyej jetze, aj pu i rá'ajchui ti ij Jesús huayé'en a'íjna jetze.

49 Majta seica, ayée mú tiraatá'ixaa tijín:

—Ché'e ayén éene'en. Aisí ti pua'a yé tanén a'íjna í Elías ti ij a'íin ra'acájtuaani.

50 Ajta a'íjna í Jesús, ajtahua'a pu ca'anín jín huajíjhuaca'a. Aj pu i huamí'i.

51 Ajta a'íjna í cáxuri ti itzíjhua, a'uun ti hu-atáviviijme'eca teyujta'a, jíme'en pu'u huamí'i a'íjna í Jesús, aj pu i já'íta'a acásiujtza'an. Ajta huateújca'atzijxi í chuej, ajta já'íta'a a'utátapuaj í tete.

52 Ajta te'entaújcuunaxi a'u mej e'eve'enámi'ihuajme'ecaa í mej huácuui.

Dios pu ajtahua'a hua'utatíste í huá'axiejniu'uca mu'iicáca í mej huácuui, a'ímej í mej mejmí'i ra'ará'astijre. Majtahua'a mú i'irúuri muá'araa.

53 Majta aita'íj a'u mej e'eve'enámi'ihuajme'ecaa. Majta me'ín, tí'ij huatarúj a'íjna í Jesús, a'íí mú a'uteájrupi u chajta'a. A'uu mú a'utaseíjre jemin í teite í mej mu'íi.

54 Ajta a'íjna hua'acapítan í xantaaru'u í mej anxíte ará'axcaa, majta í mej jamuan tí'icha'íica'a, nain mú tiu'uséj a'íj ti tiu'uríj, ajta ti huateújca'atzijxi í chuej. Jé'ecan mú tiu'utáatziin. Majta miyen tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Tarí'i pu a'íin pú'eene'e yaujra'an í Dios.

55 Majta seica, á mu'u imuá a'uté'uu meti'iseíiraca'a í mej 'uuca. Mi'í mu'íi. A'íí mú á'ujjuhua'ane'e me'íjna í Jesús jamuan tíj na'a ti u a'arájraa u Galilea, majta í mej ravaire'eca'a tíj na'a ti ayén ruxe'eve'e.

56 A'íi mú a'íin pú'een: a'íjna í María, Magdala ti é'eme'ecan, ajta seíj ti ayén che'atá ántehuaa tijín María. Hua'anaana pu pú'een a'íjna í Jacobo, ajta

a'íjna í José. Seíj pu ajta huá'a jamuan a'utéveeca'a, a'íjna ti hua'anáañaj a'ímej yaújmua'ame'en a'íjna í Zebedeo.

Mera'avá'ana me'íjna í Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Tí'íj ari huachúmua'ancaa, seíj pu á e'iré'ene ti Arimatea é'eme'ecan. Chíjteaani pu pírici a'íjna. Ayee pu ántehuaa tíjín José. A'íj pu ajta rá'atzaahuate'eca'a a'íjna í Jesús.

⁵⁸ A'íj pu á e'iré'ene jemin a'íjna í Pilato. Ajta rájhuaviiri'i ti a'íjn raatátuiire'en tévira'an í Jesús teecan. Ajta a'íjn Pilato tiu'uta'aíjtaca'a mej nu'u raatátuiire'en.

⁵⁹ Ajta José, tí'iquí ra'acájti í tévira'an. Ajta ra'iré'e'íjcataca'a saavana jime'e ti jéjcuu.

⁶⁰ A'íj pu auchén ruuré'íjche u tété'e í tete tza-jta'a. A'íj pu í'a'ara'an mej mi me'uun ra'avá'anan tí'íj huámí'ini. Mí ajta, a'úu pu ru'utéete tévira'an í Jesús teecan. Ayee pu a'íjna jín huaríj, aj pu i ru'ujná tetej jime'e ti sicírara'a. Ajta á'uraa.

⁶¹ Ajta a'íjna í María, Magdala ti é'eme'ecan, ajta í seíj, í María, a'úu mú a'uté'uuca'a a'ájna vejli'i ta'iráninei a'u mej ya'utéete.

A'íjme mej tí'icha'íca'a a'utí Jesús e'evé'enami'ihuaca'a

⁶² Yee ruijmua'a yee, matí'íj meri rí'í huaújrúu mej mi huaújse'upe'en, a'íjme í mej tí'aijta teyu-jta'a, majta me'ín í fariseo, a'íj mú á e'iré'ene jemin a'íjna í Pilato.

⁶³ Ayee mú tiraatá'ixaa tíjín:

—Tavastara'a, ayée tu ra'utámua'areeri'i ti ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í ti tí'ihua'itacare'e. Tí'íj auj

ruurica, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tijín: “Huaíca xícaj nu jetze huatarújsin.”

⁶⁴ A'íj pu jín, ayée tu tí'ijxe'eve'e pej raata'aíjta mej mi tiú'ucha'ín a'u ti e'evé'enamili' ajta caí mú á'ume'en huaíca xíca. Na'ari caí, í'iri'iri mej e'ire'enén, meraanáhua'an í tévira'an a'íime í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e. Aj mú xaa miyen hua'ítzi jín tihua'utá'ixaate'esin í teite tijín pu'uri huatarúj. Ajta jaítze'e pu a'ij pua'a téleme caí tí'ij amuacaí ayén tiu'uhua'ítaca'a a'íjna jime'e ti ayén nu'u yaujra'an pú'een í Dios.

⁶⁵ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa a'íjna í Pilato tijín:

—Ayee pu téleme. Metí'icha'íj mú muá'aju'un. Sericu mú'een, seajta ru'ujjáxu'umua'an xarij jime'e, ajta júmil'inari jime'e, a'ij sej tiraayí'ti ti ij caí ja'atí ramuari'e í tévira'an.

⁶⁶ Matí'ij mi a'ucíj. Majta rí'í ráaruu xarij jime'e, majta júmil'inari jime'e ti ij caí ja'atí ra'antácuuna. Majta u hua'utehúi a'ímej í mej tí'icha'íi.

28

*Tí'ij Jesús a'itáraa huá'a tzajta'a í mi'ichite
(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)*

¹ Tí'ij mú á'ume a'íjna í xíca mej jetzen ruse'upi, tapuá'arijme'eca, a'íjna í María, Magdala ti é'eme'ecan, ajta í seíj ti ajta María, u mú á'uju'un mej mi ya'utéeseij a'u mej ye'avá'ana.

² Ca'anín pu jín huateújca'atzíjxi í chuej a'iné seíj ti tí'ivaire'e u ta japua, a'íi pu e'ícaanej u júte'e. Aa pu e'iré'ene a'u mej ye'avá'ana. Antári'ihuaca'a a'íjna í tete ti jín ujnám'i'ihuaca'a ti únú'ujcun. Ajta japuan a'ujyeíjxi.

3 Jé'ecan pu tétaave'e cuaiínavi'in jime'e i ti jín tilitéechen temua'a naa a'íjna í ja'ati.

4 Majta me'ín í mej tí'icha'íca'a, huápi'i mú ruviveeca'a, majta a'ítavátzi me'íjna jime'e mej huápi'i tiu'utátziin. Cu xiee mej kuj huácuii.

5 Ajta a'ín ti tí'ivaire'e u ta japua, ayée pu ti-hua'utá'ixaa a'ímej í 'uuca tijín:

—Caxu tí'itziíne'e, a'iné néjmua'aree sej u ye'evé'ehuau se'íjna í Jesús í mej rá'utatai.

6 Capu hui ye'e já'ahua'a a'iné pu'uri huatarúj tíj ajmí'i tiu'utaxájtaca'a. Casi'i, mú sé'uju'un setá'aj ya'useíj a'u mej ye'etéete.

7 'Seajta, setá'aj á'ucíne jíye'itzi jime'e sej si huaja'utá'ixaate'en a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e ti jíme'en yee: “A'í pu ari huatarúj, ajta amuacáí pu nu'u a'umé'e a'ame a'ujna Galilea ti ij a'ín huajá'uchu'eve'en a'ujna. A'uu xu nu'u yé'esejran.” Nu'uri amuaatá'ixaa.

8 Majta me'ín í 'uuca, ca'anacan mú a'ucíj. Maúche'e mú tí'itziíne'eca'a. Mí majta, muaataújtemua'ave jeíhua. A'uu mú a'uruáachejraa mej mi tihua'utá'ixaate'en a'ímej í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e.

9 Ajta, jíye'itzi jín, Jesús huá'uteu. Ayee pu ti-hua'utateújte tijín:

—¿A'iné sena'a?

Majta me'ín, á mú e'iré'ene jemin. Majta ra'avé'evi'iraxi ícájra'an jetze. Majta rí'i tiraatá'a.

10 Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Caxu tí'itziíne'e. Sericu mú'een, setá'aj ti-hua'utá'ixaate'en í ne'ihuaamua'a mej á'ucíne me'újna Galilea. A'uu mú hui nejé'esejran.

A'ij mej tiu'utaxájtaca'a í xantaaru'u

11 Maúche'e mú huajú'ucaa a'íime í 'uUCA, seica mú a'uun á'uju'un u chajta'a. A'ii mú a'íin pú'een seica í mej tí'icha'íica'a. Majta miyen tihua'utá'ixaa a'íimej í mej tí'aijta teyujta'a nain a'ij ti ti'ití huaríj.

12 Majta me'ín í mej tí'aijta teyujta'a, a'íi mú tiújseij huá'a jamuan í vaujsi mej mi raaxí'epi'intare'en a'ij mej ye'í huárini. Aj mú mi tumin hua'utá'a í xantaaru'u, jeíhua.

13 Ayee mú tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee xu huárini mú'een. Setá'aj siyen tihua'utá'ixaate'en yee: “Seica mú mú a'uvé'uju'un tíca'ímua a'íime í mej Jesús jamuan á'ujuhua'ane'e tetí'ij cu'utzuca'a iteen. A'íi mú yá'utíi í tévira'an avíitzi jime'e.”

14 Ajta ti pua'a ráamua'aree í tajtuhuan a'ij ti ti'ití huaríj, teen tu tiyen tiraatá'ixaate'esin ti ij caí ti'itíj jín a'ij amuáaruuren mú'ejmi.

15 Majta tumin mú á'utíi a'íime í xantaaru'u. Majta miyen che'atá mena'a huaríj matíj me'ín seica hua'uta'íteca'a. Tíj na'a ti yú e'iré'ene, ayée mú tí'ixaxa'a nainjapua a'íime í mej Israel jetze ajtéme'ecan ti ayén ti'ayajna.

Jesús pu ti'itíj jín tihua'íjca í mej jamuan á'ujuhua'ane'e

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

16 Majta me'ín í mej tamuáamuata'a japuan seíj mua'ará'axcaa, a'úu mú á'uju'un a'ujna Galilea. A'uu mú a'ará'a jirí jetze tíj amuacái tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús mej nu'u me'uun a'atanén.

¹⁷ Mat'íj raasej, aj mú mi rí'i tiraatá'a. Mí majta me'ín, camu rí'i rá'atzaahuate'eca'a ti a'ín pú'eene'e.

¹⁸ Aj pu i Jesús e'iré'ene vejli'i huá'a jemi. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Pu'uri naatá'a nej niyen nain jín antínmua'aree tíj na'a ti a'uun é'eseijre'e u ta japua, ajta tíj na'a ti íiyen seijre'e chaanaca japua.

¹⁹ 'A'íj xu jín a'ucíjxi'ín nainjapua se'íj chuéjra'a japua sej si hua'utémua'itín í teite mej mi na'ará'astijre'en. Seajta huá'umuai'ihuan niuucajtze'en í ti ní'ya'upua, seajta niuucajtze'en í nej i'i yaujra'an, seajta niuucajtze'en í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

²⁰ 'Seajta mú'een, setihuá'amua'atehua'an mej mi nain jín na'ará'astijre'en a'ij nej neri teja-muaata'a'íj mú'ejmi. Neajta inee, rí'i nu'u yé hu-atevéé na'ame a'amua jemi tíj na'a ti yú auca'ití a'ame asta na'a caí nain te'entipué'are. Ayee pu'u.

**İ niucari ti jejcua, ti ajta jime'en ra'axa
a'ijna i tavastara'a, i Ciriistu'u ti ji'i Jesús ti
tu'irájtuaa**

**New Testament in Cora, El Nayar Presidio De Los
Reyes; crn (MX:crn:Cora, El Nayar)**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cora, El Nayar

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cora, Presidio de los Reyes [crn], Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cora, El Nayar

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

10f6cd13-ea38-5c62-beee-25cf942ce3aa